ALARCÓN

Ölümün Dostu

Babil Kitaplığı

Jorge Luis Borges tarafından hazırlanan fantastik edebiyat dizisi

Dost Kitabevi Yayınları

Her büyük yazar işe iyi bir okur olmakla başlar ve yıllar geçtikçe, tercih ettiği ya da dışladığı okumalarıyla kişisel bir kitaplık yaratır.

Buenos Aires'teki Ulusal Kitaplık'ın (ki burada dünyanın başka yörelerinde bulunmayan kitapların olduğu söylenir) yöneticisi Jorge Luis Borges bu kitap bolluğundan yararlanmasını bildi: Zaten büyülenmiş okurlarına, derin bilgi ve neşesiyle, şaşırtıcı derecede ilginç derlemeler hazırlayıp sundu.

Düşsel edebiyatın mücevherlerini oluşturan metinleri bir araya getirdi ve onun en güzel hikâyelerinden biri olan Babil Kitaplığı, aynı zamanda dizinin adı oldu .

1975 ile 1985 arasında yayımlanan bu dizi, daha şimdiden bir edebiyat klasiğidir. Bir araya gelen bu kitaplar aynı zamanda Buenos Aires'in bu büyük kütüphanecisine adanmış en duygusal anıtlardan da birini oluşturur.

iyi okumalar.

F. M. Ricci

Dost Kitabevi

Babil Kitaplığı

Ölümün Dostu

Pedro Antonio de Alarcon

önsöz

Jorge Luis Borges

El Amigo de la Muerte La Mujer Alta

Ispanyolcadan Çeviren:

Mesut Özdrn Gözütok

Önsöz, Ispanyolcadan Çeviren: Mukadder Yayı oğlu

ISBN 975-7501-76-X

Birinci Baskı, Aj^stos 2002, Ankara

Tasarım: Franco Maria Ricci, Marcella Bonesclıi Fotokoıııpozisyon: Fototype, Milano Baskı: Pelin Ofset, Ankara

Yayına Hazırlayan:

Ali Karabayraıı *Teknik Hazırlık* Mehmet Dirican

Bu kitaplar, Adobe PageMaker *6.5'teformatlanmış ve* Adobe Type Library Bodoni *yazı karakterleri kullanılarak hazırlanmıştır.*

Önsöz

Servetini yitirmiş soylu bir aileden gelen Pedro Antonio de Alarcon, 1833 yılında Guadix'te doğdu. Gençlik yıllarında teoloji ve hukuk öğrenimi arasında gidip gelmiş olsa da, onu gerçek anlamda cezbeden şey edebiyattı. Aldığı eğitim, tüm esaslı eğitimler gibi, kendi kendini eğiten birininki denli tutkulu ve başına buyruktu; manastır kütüphanelerinin tasfiyesi, asla tatmin olmayan merak duygusunu gideriyordu. Fransız dilini hiç kimsenin yardımı olmadan öğrendi. Ateşli bir kilise karşıtı ve liberal reformların direşken bir destekçisi olarak, birçok kovuşturmaya uğradı. Henüz yirmi yaşını bile doldurmamışken, arkadaşı Torcuato Tarrago ile birlikte, krallık karşıtı ve yergici bir biçemi olan El Lati-go *(Kırbaç) gazetesinin habercisi* El eco de Oc-cidente *(Batının Sesi) gazetesini kurdu. Bir polemik yüzünden Garda de Quevedo'yla düelloya tutuştu. Bu serüvenler, ona, politik manevralara has talihsizlikler yaşatmakta gecikmedi. Düş kırıklığına uğrayan Alarcon, O'Donnell'in birliklerinde Afrika Savaşına katılmak üzere gönüllü olarak orduya yazıldı. Savaş meydanındaki yararlılıkları sayesinde San Fernando haçını kazandı. Yazarın savaş deneyimine borçlu olduğumuz ve mektup*

biçiminde yazılmış olan Diario de un testigo de la guerra de Mrica *(Bir Tanığın Afrika Savaşı Güncesi) başlıklı romanı, ilk baskısının elli bin kopyaya ulaşması üzerine, kendisine ün ve inanılmaz miktarda para kazandırdığında henüz yirmi yedi yaşındaydı. Bu kitaptan kazandığı parayla İtalya'ya bir yolculuk yaptı, bu yolculuk da başka bir kitaba konu oldu:* De Madrid a Napoles *(Madrid'den Napoli'ye).*

1865 yılında, kendisinden beş çocuk sahibi olduğu koyu bir Katolikle, Paulina Contreras y Reyes'le evlendi. Aynı Alarcon, daha sonra şöyle yazacaktı: "Evlendim ve yorgun düştüm... Yaşamın günbatımı ne kadar da tatsız!Evimde, karımın ve çocuklarımın yanında, doyumsuz bir vahada kendimi mahvettim. Birçok ağacım var, en dikkate değer olanı beş yüz yıllık bir böğürtlen ağacı, harika bir asma ağacı, devasa bir karakavak, birkaç akasya ve üç incir ağacı, bunlardan biri sekiz metre yüksekliğinde. Bunların yanı sıra, nar, armut, dut ağaçları ve anımsa-yamadığım daha başkaları var. Çiçeklerden, tüm Meryem Ayı boyuncaPaulina'ya yeten eşsiz gül ağaçları. Bahçe parmaklıklarını tamamen kaplayan yasemin, yıldız çiçekleri, leylaklar, zakkumlar, çok güzel süsenler, ebegümeçleri, haşhaş, egzotik bitkilerin bulunduğu yüz elli saksı, bir dolu gebre otu, sarmaşık, Don Pedro çiçeği. Bir yıl boyunca yetecek kadar biber, domates, kabak, salatalık, pırasa ektim. Yüz aileye yetecek kadar maydanozum var. Yirmi yedi tavuk ve bir horoz satın aldım. Günde on beş ile yirmi arasında yumurta veriyorlar. Kuluçkada bir hindim var, altına koyduğum yirmi dört yumurtadan her gün birini yiyor, bu da beni dehşete düşürüyor... Kısacası, ben gerçek bir köylüyüm." 1869 yılında, geçici hükümet, Alarcona İskandinav ülkelerinde diplomatik bir görev verdi ama o bunu reddetti. Restorasyonun savunuculuğunu yaptı ve 1875 yılında onu devlet danışmanlığına atayan XII. *Alfonso'yu destekledi. Alarcon, kısa bir süre sonra, siyasi etkinliklerini bırakarak kendini tümüyle edebiyata verdi. Düşüncesinin gelişimini romanlarında izlemek mümkündür; sert bir devrimciden içten ve uysal bir muhafazakâra dönüştü. En sevdiği yazarlar, Sir Walter Scott, Alexandre Dumas, Victor Hugo ve Honore de Balzac'tı. 1887 yılında, elli dört yaşındayken, belki de siyasi tavrındaki değişimi bağışlamayan çağdaşlarının onu yalnızlığa terk etmelerinden etkilendiği için, yeniden başlamamak üzere yazınsal çalışmalarını bıraktı. 1891 yılında, kuru ve kavurucu bir yaz günü, Madrid'de öldü.*

Navarro Gonzalez, Alarcon üzerine yaptığı bir çalışmada şu gözlemde bulunur: "Kısa sürede, yoğun ve türdeş olmayan bir yaşama verdiği uzun aralar sırasında hummalı biçimde yazdığı romanları, gerçekliğin uzun ve direşken bir gözleminden ziyade, ruhundan beklenmedik bir esinle fışkıran dizginlenmiş yaşantıların meyvesine benzer." Çok sayıdaki yapıtları arasında en çok anımsananlar El sombrero de tres picos *(Uç Köşeli Şapka),* El capitan veneno *(Zehir Kaptan),* La prodiga *(Cömert Kız),* El nino de la bola *(Çocuk ve Top),* El escandalo *(Skandal) olup bu şeçki için* Narraciones inverosımiles'fen *(İnanılmaz Anlatılar)* Ölümün Dostu *ve* Uzun BoyluKadın *başlıklı iki öyküsünü aldık; bunlar, Alarcon'un Guadixli keçi çobanlarının ağzından duyduğu söylencelerdir.*

Onca ünlü romantik yazara esin kaynağı olan İspanya'da Romantizm akımının yansımaları zayıf bir biçimde ve zamanından daha geç ortaya çıktı. En yüksek ifadesini, bugün bile rağbet gören akademik diyalektikte değil, doğduğu bölgenin dilinde bulan Rosalia de Castro,genç Heine'nin bulanık bir yansısı olan Gustavo Adol-fo Becquer, Jose de Espronceda ve Pedro Anto-nio de Alarcon, saygın birer istisnadır. Bu durumu, okuyucunun, nitem ve ünlemlerin kullanımındaki aşırılığı anlayıp bağışlaması için anımsattık.

Uzun Boylu Kadın'ın *imgesinin Alarconun zihnini meşgul ettiği kuşku götürmez, aynı kadın,* Ölümün Dostu *'nda, soylu kılınmış ve şeytansı karakterinden arındırılmış bir biçim alır. Bu anlatı, ilk yarısına kadar, bir dizi başıbozuk doğaçlamadan oluşmuş gibi görünme tehlikesi taşır; öykü ilerledikçe, Dante tarzındaki sonuna dek, yapıtın ilk sayfalarından itibaren her şeyin, iradi biçimde önceden tasarlandığını görürüz.*

Bu seçkide yer alan öykülerden çocukluğumda haberdar olmuştum; geçen zaman, o günlerde duyduğum esaslı dehşeti yok etmedi. Yaşım yüzyılla birlikte ilerliyor, şimdilerde, çocuk yaşımdaki sıcak kabulü gösteremesem de, aynı minnet duygusu ve benzer bir heyecanla onları tekrar okuyorum.

J orge Luis Borges Eylül*, 1975*

Ölümün Dostu

Ölümün Dostu

(fantastik öykü)

I. Hizmetler ve Mükafatlar

Kahramanımız, uzun boylu, zayıf, sarı tenli, güzel siyah gözlü, geniş alınlı ve dünyanın en güzel ellerine sahip fakir bir çocuktu; çok kötü giyimliydi, kurumlu tavırları ve katlanılmaz bir yaradılışı vardı. On dokuz yaşındaydı ve adı Gil Gil'di.

Gil Gil, sarayın en iyi ve ihtiyar ayakkabı tamircilerinin oğlu, torunu, torununun torunu ve kim bilir daha nesiydi; dünyaya gelir gelmez, babası, büyükbabası, büyük büyükbabası ve daha büyük büyükbabası da aynı meslekle onurlandırılan annesi Crispina Lopez'in ölümüne sebep olmuştu. Melankolik kahramanımızın yasal babası Juan Gil, hayatın kapısını yumrukladığını öğrendiğinde değil, ancak annesinin karnından çıktığını ve kendisini eşinden yoksun bıraktığını söylediklerinde sevebildi onu; buradan hareketle, diyebilirim ki, bu incelikli sanatın fakir ustasıyla Crispina Lopez'in evliliği *kısa* ama *kötü* evliliklerin bir timsaliydi.

Öylesine kısa sürdü ki, bu evliliğin yasal meyvesini de hesaba katarsak, bundan daha iyi olması da imkânsızdı. Bu sözlerle anlatmak istediğim, Gil Gil'in yedi aylık doğduğu, daha açık söylemek gerekirse, anne babası evlendikten yedi ay sonra dünyaya geldiğidir ki aslında bu ikisi her zaman aynı şey sayılmaz. Bununla beraber, dışarıdan bakıldığı zaman, Crispina Lopez, kocasının onun için döktüğü gözyaşlarından daha fazlasını hak ediyordu; zira babasının ayakkabıcı dükkânından koca evine geldiğinde, neredeyse sıradışı denebilecek güzelliği ve çeyiz olarak gece ve gündüz giyilebilecek birçok elbisenin yanı sıra, birkaç ay boyunca (sanırız yedi ay kadar) küçük ve narin ayaklarına Tanrı'nın inayetini kazanmış aziz şehitler Crispın ve Crispiniano'nun yüz karası, zavallıcık Juan'ın sıra işi ayakkabılarını giymekle aklını bozmuş, zengin mi zengin bir müdavimi de —esaslı bir kont olan Rionue-vo Kontu'nu- beraberinde getirmişti. Ancak bu anlattıklarımın, *Ölümün Dostu* adlı öykümle şu an için hiçbir ilgisi yok. Bilmemiz gereken, Gil Gil'in on dört yaşında, artık iyi bir ayakkabı tamircisi olma yolundayken, onurlu bir ayakkabıcı olan babasını kaybettiği ve soylu Rionuevo Kon-tu'nun zavallı yetime acıyarak ya da inci gibi gözyaşlarının etkisinde kalarak —gerçek sebebini asla kimse öğrenemedi-,

Crispina Lopez’in *doğurduğu çocuktan haberdar olan* kontesin karşı koymasına rağmen, onu alıp uşak olarak kendi malikânesine götürdüğüdür.

Kahramanımız, kontun evine sık sık gelip giden bir Aziz Hieronymus keşişinin gözetiminde Latince öğrenmeye girişecek kadar bir eğitim — okuma yazma, sayı sayma ve Hıristiyan öğretisi- almıştı; doğruyu söylemek gerekirse, bu yıllar, Gil Gil’in hayatındaki en mutlu yıllar oldu; tatsız şeyler olmadığından değil (ona durmadan kunduracı kayışı ve bıçağını hatırlatan kontes, en büyük sıkıntı kaynağıydı), ama gece olunca, velinimeti olan kontla birlikte Monteclaro Dükü’nün evine dek ona eşlik ediyordu; her ne kadar babası çok çirkin ve incelikten yoksun biri olsa da, dükün, sahip olduğu tüm mal ve akarların tek mirasçısı olan çok güzel bir kızı vardı.

Gil Gil, Elena’yı tanıdığında kız on iki yaşındaydı; genç uşak bu evde felakete sürüklenmiş soylu bir ailenin oğlu olarak tanındığından -Kont Rionuevo’nun masum bir yalanıydı bu- soylu kız onunla çocuklara özgü oyunlar oynamaktan geri durmuyor, bu oyunlarda, elbette oyun gereği, onu bazen *sevgilisi* yapıp kendisine yakınlık besliyordu;

böylece kız on iki yaşından on dördüne, on dördünden de on altı ve on yedisine bastı. Bu şekilde üç yıl daha geçti.

Ayakkabıcının oğlu tüm bu zamanı lüks ve zevk içinde geçirdi; saraya girdi; Asaletle tanıştı; oturup kalkmaktan nasibini aldı; çat pat Fransızca konuştu (o zamanlar çok modaydı) ve binicilik, dans, eskrim, bir parça satranç ve biraz da büyücülük öğrendi. Anc^k tam bu sırada *Ölüm* üçüncü kez hayatına girdi ve kahramanımızın geleceğini mahvetmek konusunda bu defa öncekilerden çok daha amansızdı. Rionuevo Kontu hiç varis bırakmadan vefat etti ve merhumun koruması altındaki çocuktan tüm ruhuyla nefret eden dul kontes, gözlerindeki yaşlar ve gülümsemesindeki ağuyla, hiç zaman kaybetmeden evi terk etmesini, çünkü varlığının ona kocasını *hatırlattığını*, bunun da üzüntüsünü çoğaltmaktan başka bir şeye yaramadığını söyledi.

Gil Gil güzel bir rüyadan uyandığını ya da acımasız bir kâbusun kıskacında olduğunu sandı. Böylelikle, koltuğunun altında ona layık buldukları giysilerle, iki gözü iki çeşme, artık konukseverliğini yitirmiş olan bu evi terk etmek zorunda kaldı.

Fakir ve odu ocağı yitmiş biri olan talihsiz genç, Las Vistillas mahallesinin bir sokağında mütevazı bir fakirhaneyle bir sandığa koyup sakladığı birkaç parça ayakkabıcı avadanlığı olduğunu hatırladı; tüm bu gereçler, o civarın en ihtiyar kadınının zimmetinde bulunuyordu, erdemli Juan Gil sağken kadının evinde o fukara şefkati ve elleriyle yaptığı reçelleri tatmıştı. Oraya gitti sonunda; ihtiyar kadın hayattaydı, avadanlık ise iyi durumdaydı; iyi yürekli kadın, fakirhanenin kirasından o yıllar boyunca kazandığı yaklaşık yedi doblonu[1] sevinç gözyaşla-rıyla sahibine teslim etti.

Gil ihtiyar kadınla yaşamaya karar verdi; kendisini bu ince ilme hasredecek ve biniciliği, silahları, dansı, satranç oynamayı tamamen unutacaktı. Ancak Elena de Montecla-ro'yu asla!

Bu asla mümkün olmayacaktı.

Bununla beraber, Elena'nın kendisi için ve kendisinin de Elena için artık ölü olduğunu anladı; ateşi sönmeyen bu aşkın üzerine umutsuzluğun mezar taşını örtmeden önce, yıllarca ruhuna ruh katan varlığa son kez hoşçakal demek istedi.

Böylece, bir gece en zarif bayram elbisesini giydi ve dükün evinin yolunu tuttu. Kapıda, dört katır koşulmuş bir uzun yol arabası duruyordu.

Elena babasının ardından arabaya biniyordu.

‘‘Gil!” diye bağırdı tatlılıkla, genç adamı görür görmez.

Dük, kızının sesine kulak vermeden ve Rio-nuevo'nun eski uşağını görmezden gelerek, “Gidelim!” diye bağırdı arabacıya.

Katırlar hızla harekete geçti.

Mutsuz genç, hoşçakal demeye bile zaman bulamadan, taptığı kıza doğru ellerini uzatmakla yetindi.

"‘Hadi bakalım,” diye homurdandı kapıcı, "‘kapıyı kapatmam gerek!”

Gil üzerindeki şaşkınlıktan sıyrıldı. "‘Gidiyorlar!” dedi.

"‘Evet bayım, Fransa’ya!” diye kuru kuruya karşılık verdi kapıcı, kapıyı yüzüne çarparak.

Eski uşak, hiç olmadığı kadar umutsuz bir halde evine döndü; soyundu ve elbiselerini yerine koydu; sonra da giyebileceği en kötü elbiseleri giydi; saçlarını kesti, yeni terlemiş ama artık belirginleşen bıyıklarını tıraş etti ve Juan Gil’in kırk yıl boyunca dört duvar arasında, bıçaklar, çuvaldızlar ve balmu-muyla oturduğu kırık dökük sandalye üzerinde yerini aldı.

Daha önce de söylendiği gibi, °LÜMÜN DOSTU adlı öykümüzün başında kahramanımızın hali işte böyleydi.

II. Diğer Hizmetler ve Mükafatlar

1724 yılının Haziran ayı sona eriyordu.

Gil Gil iki yıldır ayakkabıcılık yapmaktaydı;

ama buna bakıp da kaderine boyun eğdiği sanılmasın.

Aslanın ağzındaki nafakasını kazanmak için gece gündüz çalışıyor ve çok güzel olan ellerinin günden güne bozulmasını üzüntüyle izliyordu; müşterisi olmadığı zaman okuyor ve tüm hafta boyunca gizli sığınağından dışarı tek adını atmıyordu. Orada yalnız, sessiz sedasız, karasevdasıyla yaşıyor, bu sessizliği Crispina Lopez’in güzelliğini ya da Rionue-vo Kontu’nun cömertliğini anlatmakla bitiremeyen ihtiyar kadının dudaklarından dökülen sözler dışında hiçbir şey bozmuyordu. Artık pazar günleri her şey eskisinden farklıydı. Gil Gil, haftanın diğer günleri gözü gibi sakladığı eski uşak giysilerini giyiyor, hayatının en güzel anlarında unutulmaz Elena’sı-nın ayin dinlemeye gittiği ve Monteclaro Sa-rayı’na en yakın kilise olan San Millan Kiii-sesi’nin sıralarında yerini alıyordu.

Elena ortalarda görünmemiş olsa da, bu kilisede bir yıldan daha fazla onun yolunu gözledi. Ama orada tek karşılaştığı, öğrenciler ve artık içine girip çıkamadığı yüksek tabakada olup bitenlerden onu haberdar eden, çocukluktan beri tanıdığı uşaklardı. Onlar sayesinde, taptığı varlığın hâlâ Fransa’da olduğunu öğreniyordu. Elbette o ma-haÜedeki hiç kimse genç kahramanımızın sefil bir ayakkabı yamacısı olduğundan şüphelenmiyor,

herkes Rionuevo Kontu'nun sağlığında koruyup kolladığı genç uşağın mirastan pay aldığını ve geleceği için kaygılanmadığını düşünüyordu.

Hal böyleyken, bu bölümün başında sözünü ettiğimiz dönemde, Gil Gil, adı geçen kilisenin kapısında bir bayram günü beklerken, çok şık giyimli iki hanımefendinin beraberlerinde büyük bir maiyetle yaklaştığını gördü; kadınlar, içlerinden birinin ölümcül düşmanı Rionuevo Kontesi olduğunu anlamasına yetecek kadar yakınından geçti Gil Gil'in.

Bizim genç kalabalığın arasında gizlenmeye çalışırken, diğer hanımefendi yüzünü örten tülü kaldırdı ve, talihe bakın siz, Gil Gil taparcasına sevdiği, onmaz dertlerinin tatlı kaynağı Elena'yı gördü.

Zavallı delikanlı mutluluktan kendini kaybederek bir çığlık attı ve bu güzelliğe doğru ilerledi.

Elena onu hemen tanıdı, iki yıl önce nasılsa yine aynı sevecen tavırla ona yöneldi: “Gil!”

Rionuevo Kontesi, Monteclaro'nun güzel varisinin k..lunu kavradı ve Gil Gil'e dönerek söylenmeye başladı:

“Sana ayakkabıcımdan memnun olduğumu söyledim. Eskileri tamir ettirmiyorum. Beni rahat bırak!”

Gil Gil bir ölü gibi sarardı ve oracıkta, avlunun taş döşemeleri üzerine yığıldı.

Elena ve kontes kiliseye girdiler.

Orada bulunan ve bu sahneye tanık olan

birkaç öğrenci, meseleyi tam olarak anla-yamadıysalar da, kahkahayı koyverdiler. Gil Gil evinin yolunu tuttu.

Onu evde başka bir yıkım bekliyordu.

Tüm ailesi demek olan ihtiyar kadın ölmüştü; *eceliyle ölmek* denen türden bir ölümdü bu. Başı ateşler içinde yanıyordu ve bu halde yatağa yığıldı;

hani derler ya, o da *ölümün eşiğindeydi* artık.

Kendine geldiğinde, aynı sokakta oturan, kendisinden bile daha fakir bir komşusunu buldu karşısında; uzun hastalık döneminde. kendi isteğiyle onun bakımını üstlenmiş, doktor ve ilaç masraflarını karşılamak için mobilyalarını, ayakkabıcı avadanlığını, fakirhaneyi, kahramanımızın bayramlığına varana dek her şeyi satmak zorunda kalmıştı. iki ay sonra, Gil Gil, paçavraya dönmüş giysiler içinde, aç, hastalıktan bitap düşmüş, meteliksiz, ailesiz, dostsuz, annesi gibi sevdiği kadını ve, hepsinden beteri, ilk gençlik yıllarındaki kız arkadaşına, düşlerine giren ulu Elena'sına tekrar yakınlaşma umutlarını yitirmiş bir halde yaşadığı evi (artık başka bir ayakkabıcının mülkü olan baba ocağını) terk etti. Nereye gideceğini, ne yapacağını, kime yalvaracağını, nasıl çalışacağını ve ne için yaşayacağını bilemeden karşısına çıkan ilk sokağa daldı.

Yağmur yağıyordu. Hani şu saatlerin bile ölümü vurduğu türden kasvetli mi kasvetli bir akşamüstüydü; gökyüzü bulutlarla, yerler çamurla kaplıydı; insanın soluğunu kesen nemli ve ağır bir hava vardı; tüm fakirlerin aç olduğu, tüm yetimlerin soğuktan titrediği, tüm bahtsızların ölmüş olanlara gıptayla baktığı bir gündü.

Hava iyice karardı ve ateşi çıkan Gil Gil bir kapı aralığına kıvrılıp sonsuz bir keder içinde ağlamaya başladı.

Olürn düşüncesi işte o zaman belirdi zihninde. Ama korkunun gölgeleri, kederin sancıları arasında değil, Espronceda'nın betimlediği gibi, tatlı, güzel ve ışıl ışıl çıktı ortaya. Bahtsız genç adam, ona böylesine huzur, cesaret ve mutluluk veren düşünceye sarılmak ister gibi kollarını göğsünün üzerinde kavuşturdu ve bu hareketi yapar yapmaz, ellerinin altında, cebinin içinde sert bir nesne olduğunu fark etti.

Bir anda irkildi; yaşamak, hayatta kalmak fikri, daha önce sözünü ettiğimiz diğer düşüncelerden ayrılıp uzaklaşarak hüzünlü bir şekilde Gil Gil'in beyninde dolaştı ve o tam mezara çıkan yolun kıyısındayken, beklenmedik bir tesadüf sonucu fark ettiği nesneyi kavradı tüm gücüyle.

Umut, onu, dokunduğu bu nesnenin para mı, büyük bir mücevher mi yoksa bir tılsım mı olduğunu sorgulamaya iten yüzlerce baştan çıkarıcı söz

fısıldadı kulağına; kimbilir, belki hayatı, serveti, mutluluğu ve utkuyu (ki bunların hepsi Elena de Monteclaro'ya duyduğu aşkın gerçek olması demekti) barındırıyordu içinde; böylece, ölüme *"Kolla kendini"* diyerek elini cebine götürdü.

Ama o da ne ! Sert nesne çıka çıka bir sülfürik asit şişesi çıkmaz mı! Dena açık söylemek gerekirse, ayakkabıcılık yaptığı zamandan kalma, macun yapmak için kullandığı ve açıklanamaz bir rastlantı sonucu iç cebinde kalakalmış bir şişe *zaç yağı*.

Heyhat, talihsiz gencin can simidi sandığı şey, ellerinin arasında tutuyor olduğu bir zehirdi, hem de en etkili olanlarından biri. ‘‘Görelim öyleyse şu hesabı!" dedi kendi kendine.

Şişeyi dudaklarına götürdü.

Ne ki, dolu tanesi gibi soğuk bir el omuzlarına dokundu ve tatlı, sevecen, ilahi bir ses başının üzerinde şu sözleri fısıldadı:

‘‘MERHABA DOSTUM!"

111. Gil Gil Tıp Rmini Bir Saatte Nasıl Öğrendi

Az önce duyduğu tümceden başka hiçbir şey Gil Gil'i bu denli şaşırtamazdı:

"*Merhaba dost um*!"

Hiç dostu olmamıştı.

Ama onu daha fazla şaşırtan şey, kendisiyle konuşan o gölgenin dehşet verici bir izlenim bırakan soğuk elleri, kemiklerinin içine kutup rüzgârı gibi işleyen soğuk sesiydi.

Dedik ya, gece zifiri karanlıktı.

Zavallı yetim, az önce çıkagelen canlının yüz hatlarını seçemiyor, ayrıca topuklarına kadar inen uzun elbisesi yüzünden erkek mi kadın mı olduğunu çıkaramıyordu.

Kuşku içindeki Gil Gil, gizil korkular ve capcanlı bir merakla, kıvrılıp kaldığı kapı eşiğinden kalktı, dişlerinin takırtısından kesik kesik çıkan güçsüz sesiyle mırıldandı: ‘‘Benden ne !st!yorsunuz? ”

Meçhul varlık, Gil Gil’in kollarından şefkatle kavrayarak, “Ben de sana bunu soruyorum,” dedı.

Bu kolların dokunuşuyla soğuktan ölecek gibi olan zavallı ayakkabıcı, “Siz kimsiniz?” diye sordu.

“Ben senin aradığın kişiyim.”

“Kim! Ben mi? Ben kimseyi aramıyorum!” dedi Gil Gil, kolunu kurtarmak isterken. “°yleyse neden beni çağırdın?” diye sordu bu *kişi,* kolunu daha da kuvvetlice sıkarak. “^h! Bırakın beni!”

“Sakin ol, Gil, sana hiçbir şekilde zarar vermeyi düşünmüyorum,” diye ekledi gizemli varlık. “Gel! Açlıktan ve soğuktan titriyorsun. Şurada açık bir han görüyorum, bu gece yapacaklarım için çok uygun bir yer. Girelim, orada bir şeyler yer içersin.”

“iyi ama siz kimsiniz?” diye sordu tekrar Gil Gil, merakı diğer duygularını bastırmaya başlıyordu.

“Geldiğimde söyledim sana: *biz dostuz.* Düşün bir kez, sen yeryüzünde dostum dediğim tek varlıksın! Çektiğin ıstırap bizi birbirimize bağlıyor! Başına gelen tüm felaketlerin sebebi bendim.”

“Sizi tanımıyorum,” dedi ayakkabıcı. "‘Tanımıyor olsan da ben senin evine defalarca girdim. Benim yüzümden daha doğarken annesiz kaldın; Juan Gil’i öldüren felcin sebebi bendim; Rionuevo’nun malikânesinden seni ben attım; bir pazar günü ihtiyar ev sahibeni ben öldürdüm; son olarak, cebine o sülfürik asit şişesini ben koydum.” Gil Gil tir tir titredi, saç köklerinin kafatasını deldiğini ve kaslarının bir kavkı gibi kırıldığını sandı.

Tarifsiz bir korkuyla, "‘Sen şeytansın!” diye haykırdı.

Kederli varlık, onu incitmeden sözünü keserek, "‘Oğlum,” dedi, "‘bunu da nereden çıkardın? Ben adını andığın varlıktan daha kudretli ve daha iyi biriyim.”

"‘°yleyse kimsin sen?”

"‘Hana girelim, yakında öğreneceksin.”

Gil aceleyle içeri girdi; içeriyi aydınlatan mütevazı lambanın ışığında ona derin bir merakla baktı.

Otuz üç yaşlarında, uzun boylu, yakışıklı, solgun benizli, uzun bir tunik ve siyah bir pelerin giymiş, yine mateme yakışır siyah bir Frigyalı miğferinin uzun saçlarını örttüğü tuhaf biriydi.

Yüzünde sakalın gölgesi bile yoktu ama kadına da benzemiyordu. Enerjik ve erkeksi tavırlarına rağmen ona erkek de denemezdi.

Gerçekte, cinsiyeti olmayan bir insana, ruhsuz bir vücuda ya da, daha doğrusu, ölümlü bir vücuda sahip olmayan bir ruha benziyordu. Onun için kişiliğin yadsınması denebilirdi.

Gözlerinde fer yoktu. Karanlıkların koyu rengini çağrıştırıyordu bu gözler. Bunlar gerçekten gölgenin, matemin, bir ölünün gözleriydi. Ama öyle hoş, öyle sakin, sessizliğiyle öyle derindi ki bu gözlere bakmaktan kendini alamıyordu. Deniz gibi çekiciydiler; dipsiz bir uçurum gibi insanı büyülüyorlardı; bir unutku gibi huzur veriyorlardı insana. Bu cansız gözlere kısa bir süre öylece bakakaldıktan sonra, Gil Gil, siyah bir tülün kendisini sarıp sarmaladığını, arzın bir kaosa sürüklendiğini, dünyada var olan tüm gürültülerin havanın taşıdığı fırtına bulutlarına dönüştüğünü hissetti.

Derken, o gizemli varlık, şu tüyler ürpertici sözleri söyledi:

“Benim adım *Ölüm,* sevgili dostum. Ben Ölümüm ve beni buraya gönderen de Tan-rı’dır. Sana cennette ihtişamlı bir yer ayıran Tanrı! Tam beş kez senin mahvına sebep oldum ve ben, kusursuz tanrısallık, acıdım sana. Tanrı bu gece imansız ruhunu alıp orununa getirmemi buyurduğunda, ona senin varlığını bana bağışlaması ve bir süre senin yanında kalmama izin vermesi

için yalvardım, bu sürenin sonunda günahtan arınıp onun utkusuna layık olmuş ruhunu ona teslim edeceğime söz verdim. Arzın Efendisi, yalvarışıma kayıtsız kalmadı. işte bu yüzden, sen, bu kadar yakınına geldiğim halde bedeni soğumuş küllere dönüşmeyen tek ölümlüsün! Sen benim tek dostumsun! Şimdi beni dinle ve seni mutluluğa, sonsuz kurtuluşa götürecek yolun ne olduğunu öğren."

Ölüm bunları söylediğinde, Gil Gil, anlaşılması çok güç bir söz mırıldandı.

"Seni anladım," diye söze girdi *Ölüm.* "Ele-na de Monteclaro'dan söz ediyorsun." "Evet!" diye karşılık verdi genç adam. "Sana ant olsun ki, onu sadece senin ve benim kollarım saracak. Dahası, sana bu dünyanın ve öbür dünyanın mutluluğunu bahşedeceğimi yineliyorum. Bunun için şu söyleyeceklerime kulak vermen yeterli: Ben, dostum, kadiri mutlak değilim. Benim gücüm çok sınırlı, çok yetersiz. Ben yaratma yetisine sahip değilim. Benim bütün ilmim yok etmekten ibaret. Bununla beraber, sana bir güç, bir kudret, prenslerden ve imparatorlardan daha büyük bir zenginlik vermek benim ellerimde. Seni doktor yapacağım, ama *benim doktor-dostum* olacaksın, beni tanıyan, gören, benimle konuşan bir doktor! Gerisini sen tahmin et."

Gil Gil dalıp gitmişti.

Sanki bir kâbusla boğuşuyormuş gibi, "Bu gerçekten olacak mı?" diye sordu.

"Söylediklerimin hepsi olacak, başka söyleyeceklerim de var. Şimdilik sadece Juan Gil'in oğlu olmadığın konusunda seni uyarmam gerek. Ben ölüm döşeğindeki herkesin İtirafını duyarım ve senin, müteveffa koruyucun Rionuevo Kontu ile bahtsız Juan Gil'le evlenmeden iki ay önce sana hamile kalan Crispina Lopez'in öz oğlu olduğunu biliyorum."

Zavallı çocuk, elleriyle yüzünü kapatarak, "Yeter, sus! " d!ye bag ırdı.

Sonra, bir anda aklına geliveren bir fikrin ıstırabıyla, tarifsiz bir dehşet içinde bağırdı: "°yleyse günün birinde Elena'yı öldürecek-

' i"

sın.

“Sakin ol,” diye karşılık verdi ilahi varlık. “Elena senin için asla ölmeyecek. Her neyse, şimdi cevap ver! Benim dostum olmak istiyor musun istemiyor musun?”

Gil soruya başka bir soruyla karşılık verdi. “Karşılığında bana Elena’yı verecek misin?” “Vereceğimi söyledim.”

“Öyleyse uzat elini,” dedi genç, °1üme. Tam o anda, bir öncekinden daha ürkütücü bir düşünceyle irkildi.

“Şu anda benim elimi sıkan elinle zavallı annemi öldürdün!”

“Evet, annen öldü,” dedi °1üm. “Ne var ki, onun canını hiç yakmadığımı bilmelisin. Kimseye acı çektirmem. Son nefesinizi verene kadar size zulmeden benim hasmım Hayattır. Şu çok sevdiğiniz hayat.”

Gil kendini tamamen *Ölümün* kollarına bıraktı.

“Öyleyse gidelim,” dedi yaslı varlık. “Nereye?”

‘‘Granja’ya, doktorluğa başlayacağın yere.” “iyi de kimi göreceğiz orada?”

“Eski kral V. Felipe’yi.”

“Nasıl, V. Felipe ölecek mi?”

“Henüz değil, önce tahtına geri dönecek, sen ona bir krallık hediye edeceksin.”

Bu kadar yeni düşüncenin ağırlığı altında şaşkına dönen Gil, boyun eğdi. *Olüm* onu kolundan tutup handan çıkardı. Arkalarından çığlıklar ve ağıtlar yükseldiğinde daha kapıya bile varmamışlardı.

Otelin sahibi oracıkta ölmüştü.

IV. Durumla ilgisi Olmayan Bir Muhakeme

Otelden çıktıkları andan itibaren, Gil Gil, kendinde ve tüm doğada öyle değişiklikler gözlemlemeye başladı ki eğer *Olüm* o gürbüz eliyle kolundan kavramamış olsa kuşkusuz kendini tutamayıp yere yığılacaktı. Zira kahramanımız hiç kimsenin hissetmemiş olduğu şeyleri hissediyordu: Dünyanın kendi ekseni ve Güneş etrafında dönerek yaptığı ikili devinimi!

Buna karşın, kendi kalbinin sesini duya-mıyordu.

Dahası, eski ayakkabıcının yüzünü parlak

ay ışığı altında gören biri, melankolik güzelliğinin benzersiz bir biçimde çoğaldığına tanık olabilirdi. Rengi siyah kadifeyi andıran gözleri, vücut bulmuş Ölümün gözlerinde hüküm süren gizemli huzuru yansıtıyordu. Uzun, kuzgun kanadı gibi ipeksi saçları, aynı anda hem ışıltılı hem donuk, kaymak taşından yontulmuş bir mezarı andıran solgun yüzünü süslüyor, içinde yanan ölüm ateşi sanki solgun teninin gözeneklerinden dışarı ince ince süzülüyordu. Yüz hareketleri, tavrı, endamı, her şeyi başkalaşmış, hepsi de eşsiz, ilahi, doğallıktan tümüyle uzak bir özellik kazanmıştı; Gil nereye giderse gitsin, onu en duyarsız kadınlardan, en kudretli soylulardan ve en gayretkeş savaşçılardan daha üstün yapıyordu bu. iki dost, Sierra’ya doğru dere tepe yol tepti; bazen yolu takip ederek, bazen yoldan çıkarak ilerlediler.

Ne zaman bir köyden ya da yerleşim yerinden geçseler, ağır ağır gelen çan sesleri havada acı acı çınlıyor, kahramanımıza Ölümün hiç vakit kaybetmediğini, elinin her yere uzandığını gösteriyor, onu bir buzdağı gibi hep yüreğinin üzerinde hissetmesi için, uçsuz bucaksız yeryüzünde geçtikleri her yeri matem ve yıkıntıya bürümekten geri durmuyordu.

°lüm, kol kanat gerdiği dostuna olağanüstü, yüce şeyler anlatıyordu.

Tarihin düşmanı, onun sözde yararlılığına sövmekten zevk alıyor, düşüncelerini haklı çıkarmak için olayları belgeler ve vakayına-melerde yazdığından çok farklı biçimde anlatıyordu.

Geçmişin uçurumları, Gil Gil’in derin ha-yalgücü önünde aralanıyor, ona imparatorlukların ve tüm insanlığın yazgısı hakkında çok önemli açınlamalar bahşediyor, yaşamın kökeni üzerindeki kalın ve biz acınası

ölümlülerin hep birlikte yaklaştığımız yolun sonundan daha az ürkütücü ve daha az azametli olmayan sır perdesini kaldırıyor, bu da, nihayetinde, kozmik özdeğin oluşumu ile onun mineral, bitki, hayvan, yıldız, takımyıldız, nebula ve dünya adını verdiğimiz geçici ve kalımsız tezahürlerine hükmeden yasaları, yüceler yücesi bir felsefenin ışığıyla kavramasını sağlıyordu.

Fizyoloji, jeoloji, kimya, bitkibilim, bunların hepsi, eski ayakkabıcıya hayatın, eylemin, çoğalmanın, tutkunun, duyguların, düşüncenin, bilincin, akıl yürütmenin, belleğin, iradenin ya da arzunun gizemli şifasının bilincini vererek, onun gözünde gün yüzüne çıkıyordu.

Tanrı, yalnızca Tanrı, bu ışık denizlerinin berisinde gizemini koruyordu.

Tanrı, yalnızca Tanrı, hayata ve ölüme uzaktan bakıyordu; evrenin birliğine göre ayrıksı, bir ve özünde üstündü; varlık olarak eşsiz, hür ve eylem olarak kudretliydi! *Ölüm,* o sonsuz gölgesiyle yaratıcıyı kuşatamıyordu!

O yalnızca *kendisiydi!* Sonsuzluğu, değişmezliği, kavranamazlığı Gil Gil'in gözlerini kamaştırdı, o da başını eğdi, ona taptı, iman etti; Olümün uçurumlarından aşağıya inmeden önce, *en büyük bilinmezliğin* idrakiyle dua etti.

V. Kuşku Yerine Kesinlik

Gil Gil bu olumsuzlayıcı kudret tarafından kusursuz biçimde terbiye edildikten sonra San Ildefonso Sarayı'na girip V. Felipe'nin huzuruna çıkmayı talep ettiğinde, 30 Ağustos 1724 günü, saat sabahın onuydu.

Bahsi geçen hükümdarın sözünü ettiğimiz tarih ve saatte ne durumda olduğunu okuyucuya hatırlatalım.

İspanya'da Burbon sülalesinden gelen ilk yönetici ve Fransa Kralı XIY. Louis'nin torunu, Fransa tahtına oturmayı hayal bile edemezken İspanya tahtına oturmayı kabul etti. Ne var ki, onu anavatanından ayıran diğer prensler, amcaları ve kuzenleri ölünce, Fransa tahtında oturan kuzeni XV. Louis'nin ölmesi halinde (o sıralarda ağır hastaydı ve sadece on dört yaşındaydı) kolaylıkla onun yerine geçebilmek için Kastilya Krallığı'ndan

feragat ederek tacını oğlu 1. Louis'ye bırakıp San Ildefonso'ya çekildi. işe bakın ki, XV. Louis'nin sağlığının düzelmesi bir yana, oğlu 1. Louis amansız biçimde çiçek hastalığına yakalanıp yatağa düştü; öyle ki, yaşamından kuşku edilir oldu. Gran-ja ve Madrid arasında dokuz ulak mekik dokuyor, Felipe'ye saat başı oğlunun durumu hakkında bilgi getiriyorlar, meşhur karısı Isabel Farnesio'nun (kocasından çok daha muhteristi) kışkırttığı muhteris baba ise böy-lesi beklenmedik ve çıkışsız bir güçlük karşısında ne yol tutacağını bilemiyordu. Ispanya tahtı Fransa tahtından önce mi boşalacaktı yoksa? Acaba yeniden kral olma niyetini göstermek için Madrid'e dönüp oğlunun mirasına sahip mi çıkmalıydı?

Peki ya oğlu ölmezse? Bu durumda Madrid'e dönmek tüm Avrupa'ya ruhunun kesif derinliklerindeki niyeti açık eden budalaca bir hata olmaz mıydı? Ayrıca altı ay yalnız yaşamış olma fedakârlığı uçup gitmez miydi? Aziz Louis'nin dillere destan tahtına oturmaya yönelik tatlı umuttan ebediyen vazgeçmek değil miydi bu? °yleyse ne yapacaktı? Beklemek, çok değerli zamanın yok olması demekti. Hükümet Konseyi ondan nefret ediyor, devlet meselelerinde en ufak bir yetkisinin olmasını bile istemiyordu. Tek bir yanlış adım, tüm yaşamının ukdesini ve gelecekte ismini tehlikeye atabilirdi. Dünyevi hırsları sahte V. Carlos'u ıssız bir çölde bulup kıstırıyor, belirsizlik içinde geçen bu saatler boyunca, tahttan el çekerkenki riyakârlığını pahalıya ödetiyordu.

Durum böyleyken, çok önemli haberler getirdiğini söyleyen dostumuz Gil Gil, derin düşüncelere dalmış kralın huzuruna çıkarıldı.

Kral, onun odaya girdiğini hissettiğinde, yüzüne bile bakmadan, “Ne istiyorsun benden?” diye sordu.

“Efendim, zatı şahaneleri bana bakınız,” diye yanıtladı Gil Gil, pervasızca. “Düşüncelerinizi okuyacağımdan korkmayınız, zira onlar benim için sır değil.”

V. Felipe, sesi tıpkı açınlayacağı hakikat gibi kuru ve soğuk olan ve yüreğindeki kanı donduran bu adama bir hışımla döndü.

Ne var ki, öfkesi, *Ölümün* Dostunun uğursuz gülümsemesine çarpıp dağıldı.

Gözleri Gil Gil’in gözlerine sabitlendiğinde gerçekdışı bir korkunun kendisini teslim aldığını hissetti; titreyen elini masasını süsleyen yazı takımındaki küçük çana götürürken sorusunu tekrarladı:

“Benden ne ı stı yorsun”? ”

“Ben doktorum efendim,” diye cevap verdi genç, sakince, “ve öyle bir inanç besliyorum ki ilmime zatı şahanelerine 1. Louis’nin hangi gün, hangi saatte, hangi saniyede öleceğini söylemeye cüret edebilirim.”

V. Felipe, paçavralar içindeki bu çocuğa daha bir dikkatle baktı, yüzünde doğaötesi bir güzellik vardı.

“Devam et!” dedi tüm dikkatini ona vererek.

“Ancak bu iş böyle olmaz, saygıdeğer kral,”

diye karşılık verdi Gil, belirgin bir istihzayla. “°nce ücret konusunda anlaşmalıyız.” Bu sözleri duyan Fransız, bir düşten uyanır gibi, başını sağa sola salladı; olan biteni başka bir gözle gördü ve onun böyle konuşmasına göz yumduğu için neredeyse kendinden utandı.

Küçük çanı çalarak, “Hey! Tutun bu adamı!” diye seslendi.

Derhal bir muhafız belirdi ve elini Gil Gil’in omzuna koydu.

^Ama o, sakinliğini korudu.

Kral, tekrar az önceki boş inancı hatırlayarak, bu garip doktora öfkeyle baktı. Çok büyük bir güç harcayarak yerinden doğruldu, zira birkaç yıl önce başlayan takatsizlik o günlerde vahim bir hal almıştı; başmuhafı-za seslendi:

“Bizi yalnız bırak!”

Sonra, Gil Gil’in karşısında durdu, korkusundan kurtulmak ister gibi yapmacık bir sükunetle sordu:

“Nasıl bir şeytansın sen, baykuş yüzlü?” Bizim genç, gözünü bile kırpmadan, “Ben *Ölümün* Dostuyum,” diye karşılık verdi. “Kendim ve tüm günahkârların Tanrısı adına!” dedi kral, alaycı bir ifadeyle, çocuksu korkusunu örtbas etmek için. “Peki neydi şu oğlum hakkında söylediklerin?” “Diyorum ki, efendim...” diye haykırıp krala doğru bir adım attı, o da doktordaki vakarı görünce geriledi. “Size bir krallık vermek için geldim; Fransa mı yoksa Ispanya mı olduğunu söylemeyeceğim, bana bedelini ödemeniz gereken sır işte bu. Şu anda çok değerli vaktimizi boşa harcıyoruz, o yüzden, sizinle açık ve kısa konuşacağım. Bu sebeple beni dikkatle dinleyin. 1. Louis can çekişiyor. Bununla birlikte, hastalığının devası var. Yani, zatı şahaneleri, durumunuz masaldaki köpeğe benziyor.”

V. Felipe, Gil Gil’in sözünü kesti.

“Konuş! İstediğin gibi konuş! Her şeyi duymak istiyorum! Nasılsa, sonuçta seni boğ-duracag ım! ”

Ölümün Dostu omuzlarını silkti ve şöyle devam etti:

“Diyordum ki, zatı şahaneleri, tam da masaldaki köpek gibisiniz. Başınızda Ispanya tacı vardı, Fransa tacını almak için onu bir kenara bıraktınız; krallık, oğlunuzun beşiğine düştü; bu arada, XV. Louis kendi tacına sıkı sıkı sarıldı ve siz ikisinden de mahrum kaldınız.”

“Bu doğru!” diye atıldı V. Felipe, ama sözcüklerle değil, bakışlarıyla konuşuyordu. “Bugün,” diye devam etti Gil Gil, kralın bakışlarını yakalayarak, “Fransa tacına İspanya tacından daha yakınsınız, ama her durumda aynı tehlike söz konusu. XV. Louis ve 1. Louis, bu çocuk kralların ikisi de hasta. Her ikisinin tacını da miras alabilirsiniz; tabii birkaç saat önceden hangisinin daha erken öleceğini bilmek şartıyla. 1. Louis’nin durumu daha tehlikeli; buna karşın, Fransa tacı daha göz alıcı. İşte kafanızı karıştıran da bu. Aklınızın başınıza geldiği aşikâr. Oğlunuzun kurtulabileceği korkusuyla elinizi San Fernando’nun asasına uzatamazsınız, aksi halde Tarih sizinle alay edecek, Fransa’daki yandaşlarınız da sizi yüzüstü bırakacaktır. Daha açık konuşmak gerekirse, avcu-nuzda tuttuğunuz ganimeti, berikinin yeni bir yanılsama, düpedüz bir serap olabileceği korkusuyla bırakamıyorsunuz.”

Gil Gil'in bitirmiş olduğunu sanarak, "Konuş, konuş," dedi Felipe, kaygıyla. ''Konuş! Nasıl olsa gideceğin zindanda seni sadece duvarlar dinleyecek! Konuş! Dünyanın aklımdan geçenler hakkında ne dediğini bilmek istiyordum."

I

I

Eski ayakkabıcı, kurumla gülümsedi. "Zindan! Boyunduruk!" diye haykırdı. "Siz kralların tek bildiği şey bunlar. Ama ben korkmuyorum. Biraz daha dinleyin hele, şimdi bitireceğim. Efendim, benim ihtiyacım olan şey, kraliyet doktoru olmak, dük unvanı almak ve bugün içinde otuz bin peso kazanmak. Zatı şahaneleri gülüyor mu? Bu saydıklarım, en az zatı şahanelerinin I. Louis'nin çiçek hastalığından ölüp ölmeyeceğini bilmesi kadar gerekli şeyler benim için." Kral, alçak sesle, bu çocuğun neden olduğu korkuyu üzerinden atamadan, "Ne yani? Sen bunu biliyor musun?" diye sordu.

"Bu gece öğrenebilirim."

"Nasıl?"

"Size söylediğim gibi, ben *Ölümün Dostuyum*."

"Bu da ne demek oluyor? Açıkla bana!" "Bu... Bunu ben de bilmiyorum. Beni Madrid'e, saraya götürün. Bana şu anda tahtta bulunan kralı gösterin, ben de size Ebediyetin onun alnına ne yazdığını söyleyeyim." Anjou sülalesinden gelen kral, Gil Gil'e biraz daha yaklaşarak, "Ya hata yaparsan?" dedi. "Beni astırırsınız! Eğer istiyorsanız tüm bu süre boyunca beni gözaltında tutarsınız." Felipe, Gil Gil'in sözlerinde yatan özgüvenin sırrını bulmuş gibi atıldı, "Şu halde sen bir büyücüsün!"

"Artık büyü filan yok efendim," diye karşılık verdi Gil Gil. "Son büyücü XV. Louis idi, kendisine büyü yapılan son kişi ise II. Carlos. Yirmi beş yıl önce bir budalanın vasiyetnamesine sarıp Paris'e, size gönderdiğimiz Ispanya tacı, V. Carlos'un tahttan feragat ettiği tarihten beri esareti altında yaşadığımız şeytandan kurtardı bizi. Siz bunu herkesten daha iyi bilirsiniz."

“Kraliyet doktoru... Dük unvanı. .. Ve otuz bin peso,” diye mırıldandı kral. “Düşündüğünüzden çok daha değerli bir krallık için,” dedi Gil Gil.

V. Felipe, bu ses, bu yüz ve gizem yüklü bu tavrın etkisiyle, vakar içinde, “Kraliyet adına sana bunları veriyorum,” diye ekledi. “Zatı şahaneleri yemin eder mi?”

“Ant olsun,” dedi Fransız. “Eğer bana bir insandan daha fazlası olduğunu ispat edersen ant olsun.”

“Elena, benim olacaksın,” diye kekeledi Gil. Kral, başmuhafızı çağırarak ona bazı emirler verdi.

“Şimdi,” dedi, “Madrid’e gidişin için hazırlıklar yapılırken bana hikâyeni anlat, ilmin! açıkla.”

“Zevk duyarım, efendim, ama korkarım ne hikâyemi ne de ilmimi anlayacaksınız.”

*

* *

Bir saat sonra, başmuhafız, giydiği paçavralardan bir çırpıda kurtulup göz alıcı dantellerle süslü siyah bir kadife giysi, bir tören kılıcı ve tüylü bir şapka kuşanmış olan kahramanımız yanında olduğu halde, posta arabasını dörtnala Madrid’e sürüyordu.

V. Felipe, onunla *Ölüm* arasındaki mucizevi dostluktan haberdar olur olmaz, ona bu giysiyi hediye etmiş, yanına da çokça para vermişti.

Erdemli Gil Gil yol aldıkça biz de onun peşinden gidelim; değil mi ki kraliçenin odasında delicesine sevdiği Elena de Monteclaro ile ya da nefret edilesi Rionuevo Kontesi ile karşılaşacak, böylesi ilgi çekici bir karşılaşmanın ayrıntılarını öğrenmekten geri durmayacağız.

VI. İlk Konferans

Gil Gil ve başmuhafız sarayın kapısına vardıklarında saat akşamın altısıydı.

Genç kralın hayatının tehlikede olduğunu bilen büyük bir insan kalabalığı burayı doldurmuştu.

Dostumuz kalenin eşiğinden adım atar atmaz hızlı adımlarla seğirten *Ölümle* burun buruna geldi.

‘‘Öldü mü?” diye sordu Gil Gil, korku doku gözlerle.

“Henüz değil,” diye cevap verdi tekinsiz mabut.

Doktor rahatlayarak içini çekti.

“Öyleyse ne zaman?” diye sordu bir süre sonra.

“Sana bunu söyleyemem.”

“Ah! Konuş. V. Felipe’ye verdiğim sözü bir bilsen!”

“Tahmm edıyorum.”

“Iyi öyleyse. 1. Louis’nin ne zaman öleceğini bilmem gerek.”

“Bunu zamanı geldiğinde öğreneceksin. Hadi, gir içeri. Başmuhafız çoktan saraya girdi. Kral babadan haberler getirdi. Birazdan seni dünyanın en iyi doktoru olarak takdim edecek. Insanlar gelişini görebilmek için merdivenlere yığılacak. Elena ve Rionuevo Kontesi’yle karşılaşacaksın.”

“Ne mutluluk!” diye inledi Gil Gil.

Ölüm, eşsiz ve hiç yanılmayan saatine bakmak için bileğini kavrayarak, “Altıyı çeyrek geçiyor. Seni bekliyorlar. Görüşürüz,” dedi. ‘‘Ama söyle bana...”

‘‘Tabii ya. Neredeyse unutuyordum. Dinle, eğer beni Kral Louis’nin odasında görürsen, hastalığı ölümle son bulacak demektir.” “Orada olacak mısın? Başka bir yere gitmiş olabilir misin?”

“Orada olup olmayacağımı henüz bilmiyorum. Ben aynı anda her yerde olabilirim ve eğer *yukarıdan* emir alırsam, herhangi bir yerde görebileceğin

gibi orada da beni göre-bıleceksı n.”

“Peki burada ne yapıyordun?”

“Bir atı öldürdüm.”

Gil Gil şaşkınlıkla geri adım attı.

“Ne yani?” diye bağırdı. ‘‘Aklı olmayan canlılarla da mı sen ilgileniyorsun?”

“Aklı olmayan da ne demek? Siz insanlar gerçek bir usa sahip misiniz ki? *Us* tektir ve onun Dünyadan görülebildiğini sanmıyorum.” “Iyi ama, söylesene,” diye ısrarla devam etti Gil, “hayvanlar, diğer mahlukat, bu dünyada aklı olmayan canlılar, onların da ruhu var mı?

“Hem evet hem hayır. Özgürlükten yoksun ve elbette yaptıklarından sorumlu olmayan bir ruhları var. Ama yeter, şeytan görsün yüzünü! Bugün ne kadar çok soru soruyorsun! Her neyse, allahaısmarladık. Ben soylu bir eve gidiyorum, sana başka bir lütufta daha bulunacağım bir eve.” “Bir lütuf! Açıkça söyle bana! Neden söz edıyorsun? ”

“Bir düğüne engel olmaktan.”

“Ah!” diye bağırdı Gil Gil, korkunç bir kuşku düşmüştü içine. “Yoksa bu?... ”

“Sana başka hiçbir şey söyleyemem,” diye yanıtladı *Ölüm.* “Şimdi içeri gir, geç oluyor.” “Beni deli ediyorsun.”

“Bırak kendini, her şey yolunda gidecek. Seni gerçek bir mutluluğa kavuşturacağıma so z vermiştım.”

“Ah, biz dostuz, öyle ya! Öyleyse ne beni öldürmeyi düşünüyorsun ne de Elena’yı.” *Ölüm,* üzüntü ve vakarla, sevecenlik ve neşeyle, birbirinden farklı vurgular taşıyan bir sesle, *“Unut bunu!”* diye karşılık verdi; Gil, hemen o an, bu sözleri anlama umudundan vazgeçti.

Yas içindeki varlığın uzaklaştığını görünce, “Bekle!” dedı son kez. “Şu oKim zamanı hakkında söylediğin şeyi tekrar et, zira yanılmak istemiyorum. Hasta birinin odasındaysan ama ona bakmıyorsan, bu, hasta olan kişinin o hastalıktan öleceği anlamına geliyor.”

“Kesinlikle! Ama yüzüm ona dönükse, aynı gün içinde ölecektir. Eğer onunla aynı yatağa yatmışsam, üç saatlik ömrü kalmış demektir. Eğer onu kollarımın arasında tutuyorsam bir saatten fazla yaşamaz ve eğer alnını öpüyorsam, ruhuna bir dua oku.”

“Peki bana tek kelime etmeyecek misin?” 1.‘Tek kelime bile etmeyeceğim! Ebedi akıbeti sana bu yolla açınlayabilmem için izin almam gerek. Senin diğer insanlara göre tek üstünlüğün, sana görünüyor olmam. Böyle işte, allahaısmarladık, beni unutma sakın!” Bunları söyledi ve boşlukta gözden kayboldu.

VII. Kraliyet Odası

Gil Gil, Ölümün kişileşmiş haliyle ilişki kurmuş olmaktan ötürü ne pişman ne de hoşnut bir halde, görkemli oruna girdi.

Daha sarayın basamaklarına adım atar atmaz, taparcasına sevdiği Elena’sını göreceğini hatırladı ve karanlık düşünceler, gün doğarken kaçışan gece kuşları gibi, aklından uçup gitti.

Gil Gil, saray görevlileri ve diğer soylu kişilerin refakatinde kraliyet odasına yönelerek galerilerden, salonlardan geçti; elbette herkes, 1. Louis’nin hayatını kurtarması için V. Felipe tarafından insan kudretinin en son tezahürü olarak Granja’dan gönderilen bu tanınmış doktorun şaşırtıcı güzelliğine, taptaze gençliğine hayranlık duyuyordu. Burada iki farklı saray erkânı bulunuyordu: Biri Louis’ye, diğeriyse Felipe’ye aitti. Bunlar, deyim yerindeyse, bir haftadan beri açık bir savaş halinde yaşayan iki hasım taraftı: Burbonların ilk kolunun kadim hizmetkârları ile Fransa Naibi Orleanslı *Cömert* Felipe’nin, eski ve muhteris Anjou Dü-kü’nün büyükbabasının yerine geçmesini engellemek için Ispanya tahtı etrafında topladığı çömezler; bir başka deyişle, ölüm döşeğinde yatan uysal çocuğun maiyeti ile güzel karısı, naibin yola gelmez kızı, yeni unvanıyla Montpensier Düşesi’nin maiyeti. I. Louis ’nin üvey annesi Isabel de Farne-

sio’nun taraftarları, kralın ölmesini ve böy-lece V. Felipe’nin ikinci evliliğinden olan çocuklarının San Fernando’nun tacına daha da yakınlaşmasını istiyorlardı.

Genç kraliçe Orleans’ın taraftarları ise, bu geçimsiz çifti sevdiklerinden değil, sırf yeniden hükümdarlık yaparken görmek istemedikleri V. Felipe’ye duydukları nefret yüzünden, hastanın iyileşmesini istiyordu.

Bahtsız Louis’nin arkadaşları, onun öleceği fikri karşısında dehşete kapılıyordu; Gran-jalı münzevinin vasiliğinden kurtulması üzere onu teşvik ettikleri için, Felipe tekrar tahta çıkarsa yapacağı ilk işin kendilerini sürmek ya da tutuklatmak olacağını gayet iyi bilmekteydiler.

Bu yüzden, saray, karşıt tutkuların, çelişen hırsların, entrikaların, kıskançlıkların, korkuların ve umutların dolambacı olup çıkmıştı.

Gil Gil odaya girdiğinde gözleri sadece tek bir kişiyi arıyordu: unutamadığı Elena’sını. Kralın yatağının yanı başında kızın babasını, müteveffa Rionuevo Kontu’nun yakın dostu Monteclaro Dükü’nü gördü; adam, V Felipe’nin dört can düşmanıyla, Santiago ve Toledo Başpiskoposları, Mirabal Markizi ve Don Miguel de Guerra ile konuşuyordu. Monteclaro Dükü, büyüleyici kızının çocukluk arkadaşı olan eski uşağı tanımadı. *Ölümün Dostu*, bir başka köşede, doğrusu biraz da ürkerek, genç ve güzel Luisa Isabel de Orleans’ı çevreleyen hanımefendiler arasında ezeli düşmanı Rionuevo Kontesi’ni gördü.

Gil Gil, kraliçenin elini öpmek üzere, neredeyse elbiselerine sürünerek onun yanından geçti.

Kontes de kocasının öz oğlunu tanımadı.

Bu sırada, hanımların oluşturduğu grubun arkasında bir duvar halısı kalktı ve Gil Gil’in tanımadığı diğer birkaçının arasında uzun boylu, solgun ve çok güzel bir kadın belirdi. Bu kadın, Elena de Monteclaro idi.

Gil Gil dikkatle ona baktı; genç kız, bu tekinsiz ve güzel yüzü gördüğünde, çok sevdiği birinin cesedine bakıyormuş gibi titredi; sanki gözlerinin

önünde Gil değil, kefene sarılmış bir gölge vardı; gördüğü kişi, öbür dünyadan gelme bir varlıktı sanki.

Gil artık saraydaydı! Kâh herkesi hor gören kibirli ve alaycı kraliçeyi, hani şu prensesi teselli ediyor, kâh üzerindeki gösterişli kıyafetle tüm soyluların kendisini seyrettiği saygın biri oluveriyordu.

Büyüleyici Elena, "'Ah! Şüphesiz bir düş bu!” diye düşündü.

Bu sırada, Mirabal Markizi, “Gelin doktor, kral hazretleri uyandı,” dedi.

Gil, taptığı kadını karşısında görünce tüm varlığını kaskatı yapan esrime duygusundan kurtulabilmek için büyük bir çaba harcadı ve çiçek hastası kralın yatağına yaklaştı. Ispanya’nın ikinci Burbonu, on yedi yaşlarında, sıska, uzun boylu, gölge yerde büyümüş bir bitki gibi raşitik bir delikanlıydı. Yüzü (yüz hatlarının biçimsizliğine karşın incelikli bir ifadeden de yoksun değildi) şimdi korkunç biçimde şişmiş, kül rengi çıbanlarla kaplanmıştı. Çamurdan dökülmüş kaba bir sureti andırıyordu.

Çocuk kral, yatağına yaklaşan diğer genç adama acı dolu bir bakış fırlattı ve onun ıssız, sonsuzluğun gizemi gibi karanlık gözlerini görünce hafif bir çığlık atıp yüzünü çarşafın altına gizledi.

Bu arada, Gil Gil, odanın dört bir tarafını kolaçan ediyor, *Ölümü* arıyordu.

Ancak *Ölüm* orada değildi.

Gil Gil’in yüzünde bir umut ışığı gördüklerini sanan saray erkânından bazı kişiler, alçak sesle, “Yaşayacak mı?” diye sordular. Kendisini elbisesinden çekiştirdiklerini hissettiğinde, bu konuda yalnızca V. Felipe’ye fikir bildireceğini unutup, “Evet, yaşayacak,” diyecekti az kalsın.

Arkasını döndü ve yatağın hemen yanıba-şında, siyahlar içinde, sırtı krala dönük birinin olduğunu gördü.

Bu, Ölümdü .

"'Bu hastalık eceli olacak, ama bugün değil,” diye düşündü Gil Gil.

Bizim delikanlının insanüstü yüzünün ilham ettiği karşı konulmaz saygıyı herkes gibi içinde duyan Toledo Başpiskoposu, “Durumu nedir?” diye sordu.

""Beni bağışlayın,” diye cevap verdi eski ayakkabıcı, ""fikrim, beni buraya gönderen kişi için saklıdır.”

•‘Ama siz,” dedi Mirabal Markizi, “bu genç yaşınızda bunca ilmi öğrenmiş olamazsınız. Şüphesiz, Tanrı ya da şeytan esinliyor bütün bunları size. Mucizeler gösteren bir aziz ya da büyücülerle sırdaş bir kâhin olmalısınız.

“istediğinize inanabilirsiniz,” diye karşılık verdi Gil Gil. “°yle ya da böyle, şu yatakta yatan prensin geleceğini okuyorum; sizlere bu sır hakkında herhangi bir şey söyleyemem; kuşkularınız bugün yarın açıklığa kavuşacak, ya 1. Louis’nin gözdeleri ya da V. Felipe’nin mahkûmları olacaksınız.” Öfkeden rengi uçan Mirabal, bir yandan da hafifçe gülümseyerek, “Bu da ne demek oluyor?” diye kekeledi. Bu sırada, Gil Gil, kralın başucunda pusuya yatmış olmaktan pek hoşnut görünmeyen Ölümün, kraliyet odasında bulunmasını da fırsat bilerek, bir kadının yanına oturmuş olduğunu fark etti.

Üstelik onunla aynı sandalyeye oturmuştu ve dikkatle ona bakıyordu.

Bu seferki kurbanı Rionuevo Kontesi’ydi. ""Üç saat,” diye düşündü Gil Gil.

Bu tuhaf doktorun sahip olduğu önemli bilgiyi parayla satın almaktan başka bir şey akıl edemeyen Mirabal Markizi, ""Sizinle konuşmam gerek. .. ” diye sürdürdü sözlerini. Markizin düşüncelerini okuyan Gil’in bir bakışı ve bir gülümsemesi adama öyle bir gözdağı verdi ki adam bir adım geri çekilmek zorunda kaldı.

Sabah V. Felipe’yi hükmü altına alan aynı bakış ve aynı gülümsemeydi bu.

Gil, kariyerinde büyük bir adım atmak ve saraydaki ününü pekiştirmek için Mira-bal’ın bir anlık şaşkınlığından faydalandı. “Efendim,” dedi Toledo Başpiskoposu’na, “şu köşede yalnız ve kendi halinde oturmakta olan Rionuevo Kontesi (artık °lümün sadece Gil için görülebilir olduğunu biliyoruz) üç saate kalmadan ölecek. Ona ebedi yolculuğu için ruhunu hazırlamasını salık veriniz.” Başpiskopos korkuyla geri çekildi.

“Bu da ne demek oluyor?” diye sordu Don Miguel de Guerra.

Başpiskopos, orada bulunan pek çok kişiye Gil Gil’in kehanetini anlattı ve tüm gözler dehşet verici biçimde rengi atan Rionuevo Kontesi’ne çevrildi.

Bu arada, Gil Gil, Elena’ya yaklaşıyordu. Elena, odanın ortasında, mermer yer döşemesinin üstünde asil bir heykel gibi sessiz ve hareketsiz, ayakta duruyordu. Bulunduğu yerden, sorgusuz sualsiz bir bağlılık, boyun eğmişlik, korku ve tarifsiz bir mutlulukla çocukluk arkadaşının tüm hareketlerini izliyordu.

Yanından geçerken, bizim genç, “Elena,” diye mırıldandı.

“Gil,” diye cevap verdi beriki, hiç duraksamadan. "‘Sen mısın ? ”

“Evet, benim,” dedi Gil, çılgın bir sevinçle. “Hiçbir şeyden korkma.”

Sonra odadan çıktı.

Başmuhafız onu odanın önünde bekliyordu.

Gil Gil bir kâğıda bazı şeyler yazdı ve V. Felipe’nin sadık hizmetkârına şöyle dedi: “Bunu alın ve bir dakika bile oyalanmayın. Doğru Granja’ya.”

“Ama ... Ya siz?” diye sordu başmuhafız. “Ben sizi bırakamam. Benim gözetimim altında bulunuyorsunuz.”

“Ve öyle kalacağıma söz veriyorum,” diye karşılık verdi Gil, asilce. “Ama sizinle gelemem.”

“Pekı ama... Kral...”

“Kral bu davranışınızı onaylayacaktır.” “Imkânsız!”

“Siz beni dinleyin, haklı olduğumu görecek-smız. ”

Tam bu sırada, kraliyet odasından güçlü bir uğultu yükseldi.

‘‘Doktor! Doktor buradasınız!” diye bağırarak dışarı çıktı birkaç kişi.

“Neler oluyor?” diye sordu Gil Gil. “Rionuevo Kontesi ölüyor,” dedi Don Mi-guel de Guerra. “Geliniz! Bu tarafta. Kraliçenin odasında yatıyor!”

“Gidin artık,” diye fısıldadı Gil Gil, “size gidin diyorum.”

Bu sözleri öyle güçlü bakışlar ve öylesi bir tavırla destekledi ki asker tek söz söylemeden oradan ayrıldı.

Gil, Guerra’yı takip ederek, 1. Louis’nin karısının odasına girdi.

VIII. fşaatlar

Gil Gil Rionuevo Kontesi’nin uzandığı yatağa doğru yürürken, bir ses, “Dinle!” dedi ona.

Bizim genç, Olümü tanıyarak, sen misin? Son nefesini verdi mi?” diye atıldı. “Kim?”

“Kontes.”

İİTT

Hayır.

“Iyi ama bıraktığında nasıldı?”

“Onu bırakmadım dostum; sana daha önce de söylediğim gibi, farklı biçimlerde her yerde bulunabilirim ben.”

Bu sözleri duyduğunda, Gil Gil, açık bir hoşnutsuzlukla, “Pekâlâ... Benden ne istiyorsun?” diye sordu.

""Sana bir iyilik yapmak için geldim.” "‘Güleyim bari. Konuş bakalım.”

Ölüm, ağır ağır, “Bana saygıda kusur ettiğinin farkında mısın?” dedi.

“Bu doğal,” diye yanıtladı Gil, “güven, suç ortaklığı.”

“Suç ortaklığı da neyin nesi?”

“Hiç! Çocukken gördüğüm bir resim geldi aklıma. *Tıp Bilimini* tasvir ediyordu. Bir yatakta iki kişi yatıyordu, daha doğrusu bir adam ve onun yakalandığı hastalık. Doktor, gözleri bağlı ve elinde sopasıyla odaya girmişti, yatağa yaklaşmış, elindeki sopayla hastalığa ve ona yakalanan adama rastgele darbeler indiriyordu. Bu darbelerin ilk kurbanı hangisiydi bilemiyorum. Sanırım hastalığa yakalanan adamdı.”

“Çok hoş bir anıştırma! Ama şimdi işimize bakalım.”

“Evet, devam edelim; herkes benim böyle odanın ortasında yalnız başıma durmama tuhaf gözlerle bakıyor.”

“Boş ver onları! Düşünceye daldığını ya da ilham beklediğini sanacaklardır. Şimdi bana kulak ver. Biliyorsun, geçmiş, doğası gereği bana ait, sana geçmişi anlatabilirim. Tabii gelecek için aynı şeyi söyleyemem.”

“Devam et.”

“Biraz sabırlı ol! Rionuevo Kontesi’yle son kez konuşacaksın, sana hikâyeyi anlatmak da bana düşüyor.”

“Buna gerek yok. Bu kadını bağışlıyorum.” ‘‘Söz konusu olan Elena, kalın kafalı!” diye haykırdı *Ölüm*.

“Nasıl?. ”

“Diyorum ki, sen bir asil olabilir ve onunla evlenebilirsin.”

“Ben bir asilim zaten, V. Felipe beni dük yapıyor.”

“Monteclaro, böyle bir sonradan görmeden haz etmeyecektir. Asil bir soyağacına ihtiyacın var. ”

“Yani ?”

“Sana Rionuevo’nun dünyadaki son nesli olduğunu söylemeliyim.”

“Evet. Ama gayrı meşru.”

“Yanılıyorsun! Yasal olarak da böyle bu, her şey kitaba uyuyor.”

“Iyi de, kim bunu ispatlayabilir?”

“Sana tam olarak söylemek istediğim de b u.”

“Konuş!”

“Dinle ve sözümü kesme. Kontes, senin hayatındaki o görkemli sfenks.”

“Bunu biliyorum.”

“O, elinde senin tüm mutluluğunu tutuyor.” “Bunu da biliyorum.”

“Işte mutluluğunu onun elinden söküp alma fırsatı geldi.”

“Nasıl?”

“Göreceksin. Baban seni çok sevdiği için...” “Ah! Beni çok mu seviyordu?” diye bağırdı Gil Gil.

“Sözümü kesmemeni söyledim! Baban seni çok sevdiği için, bu dünyadan ayrılmadan önce senin geleceğini ciddi ciddi düşünmüştü.”

‘‘Ne yani, kont vasiyet bırakmadan ölmedi mı?

“Bunu da nereden çıkardın?”

“Böyle olduğunu herkes biliyor.”

“Kontun tüm parasını ele geçirmek ve mirasını bir kuzenine bırakmak için tamamen kontes tarafından uydurulmuş bir hikâye bu.” “Olamaz!”

“Sakin ol, her şey yoluna girebilir. Babanın elinde, biri Crispina Lopez’e diğeri ise Juan Gil’e ait beyanlar ve ikisi de bekârken Crispina Lopez’in sana hamile kaldığını, ayrıca senin Rionuevo Kontu ile Crispina Lopez’in öz oğlu olduğunu apaçık gösteren yasal bir onay vardı. Bütün bunları bizzat baban, ölüm döşeğinde yatarken, orada gördüğüm ve ikisini de çok iyi tanıdığım bir rahip ve yazman önünde itiraf etti. Elbette rahip... Ama bunu

sana söyleyemem. Sonuçta, kont senin tek ve yasal mirasçısı olduğunu vasiyet etti; bu da çok kolayca olup bitti zira uzak ya da yakın hiçbir akrabası yoktu. O erdemli babanın senin gelecekteki esenliğin için bir ayağı çukurdayken bu temeli atarak gösterdiği gayret bununla da kalmadı.”

“Oh, babacığım!” diye inledi Gil Gil. “Dinle! Onurlu kontu, Veraset Savaşı’ndaki silah arkadaşı Monteclaro Dükü ile birbirine bağlayan ezeli dostluğu biliyorsun.”

“Evet, bunu biliyorum.”

‘‘iyi öyleyse,” diyerek devam etti *Ölüm*, “baban, büyüleyici Elena’ya itiraf ettiğin aşkını önceden tahmin ederek, son nefesini vermeden kısa bir süre önce, içinde her şeyi açık açık anlattığı, tüm bu zaman boyunca aralarında gelişen dostluğun saymakla bitmez emarelerini de düke anımsatan ve senin adına kızını ondan istediği, uzun ve dokunaklı bir mektup yazdı.”

“Peki ya bu mektup?” diye sordu Gil Gil, büyük bir heyecanla.

“Sadece bu mektup dükü ikna edebilir, sen de ancak bu şekilde onun damadı olabilirdin... Yıllar var ki...”

“Bu mektuba ne oldu?” diye tekrar sordu genç adam, aşktan titreyip öfkeden yerinde duramayarak.

“Bu mektup benimle bağlantı kurduğun anda güvence altına alındı,” diye devam etti *Ölüm*. “Ah! Bu kadar zalim olma! Mektup hâlâ duruyor mu, söyle!”

“Ama söylediklerim doğru.”

“Öyleyse duruyor?”

“Evet. ”

“Peki kimde?”

“Mektubun adresine ulaşmasını engelleyen kişinin kendisinde.”

“Kontes!”

“Kontes.”

Genç adam, ölüm döşeğindeki kadına doğru bir adım ilerleyerek, “Ah!” diye inledi.

“Bekle,” dedi Ölüm. """Henüz söyleyeceklerim bitmedi. Kontes aynı zamanda kocasının vasiyetini de saklıyor, o vasiyeti benim ellerimden neredeyse sökerek aldı.”

‘"""Senden mi?”

‘"""Benim ellerimden diyorum zira kont yarı ölüydü. Rahip ve yazmana gelince, sana nerede yaşadıklarını söyleyeceğim, sanırım gerçeği açıklarlar.”

Gil Gil bir an için düşündü.

Sonra, gözlerini ayırmadan tekinsiz varlığa bakarak, ‘"""Yani,” diye atıldı, ‘"""eğer bu belgeleri ele geçirirsem...”

‘"""Yarın Elena ile evlenebilirsin.”

‘"""Aman Tanrım!” dedi genç, yatağa doğru bir adım daha atarak.

Bu sırada, tekrar Ölüme döndü.

Saray erkânı, Gil Gil’in yüreğinden geçenlerin ayırdında değildi. Yalnız olduğunu ve uhrevi ilmini borçlu olduğu mucizevi tasavvurla mücadele ettiğini sanıyorlardı; ancak bu sahnenin onlara esinlediği dehşet öyle büyüktü ki Gil Gil’e müdahale etmeye cesaretleri yoktu.

Eski ayakkabıcı, tüyler ürpertici yoldaşına dönerek, ‘"""Söyle bana,” diye devam etti, ‘"""peki nasıl oldu da kontes bu kâğıtları yakmadı? ”

‘"""Çünkü kontesin de, tüm suçlular gibi, boş inançları var; bir gün *pişman olacağından* korkuyordu; zira bu kâğıtların onu sonsuz mutluluğa ulaştıracak bir geçiş izni olabile-cegi içine doğuyordu; herkesçe bilinir ki,

hiçbir günahkâr, ölüm anı gelip çattığında geriye doğru adımlarının izini sürerek erdem yolunu bulamayacağından korktuğu için, suçlarının izlerini yok etmez. işte, yineliyorum, o kâğıtlar hâlâ bir yerlerde duruyor."

Ölümün kendisine mutluluk vereceğinden hep kuşku duyan Gil Gil, kelimelerin üstüne basa basa, "Onları ele geçirdiğim takdirde Elena benim olacak," diye tekrarladı. "Ama daha önce aşmak zorunda olduğun son bir engel var," diye cevap verdi Ölüm. ''Ne engeli?"

"Elena'ya, babasının da rızasıyla, kontesin kuzenlerinden biriyle söz kesildi, Vikont Daimiel ile."

"Nasıl olur! Onu seviyor mu?"

"Hayır, ama neyi değiştirir, iki ay önce nişanlandılar."

"Olamaz! Şu halde her şey faydasız," diye bağırdı Gil Gil, umutsuzluk içinde.

"Ben olmasaydım faydasızdı elbette," diye karşılık verdi °lüm. "Ne var ki, sana sarayın kapısında da söylediğim gibi, bir düğüne engel olmaya gittim."

"Ne! Vıkontu oldurdun mu?"

"Ben!" diye haykırdı °lüm, dehşet verici bir alayla. "Tanrı beni korusun! Ben onu öldürmedim. O kendi öldü."

"Ah, elbette!"

"Sessiz ol. Bunu henüz kimse bilmiyor. Ailesi şu anda zavallı gencin şekerleme yaptığını sanıyor. Pekâlâ, bakalım elinden neler geliyor! Elena, kontes ve dük iki adım ötede duruyor. Şimdi ya da asla!"

Ölüm bunları söyleyip hastanın yatağına yaklaştı.

Gil Gil onun adımlarını takip etti.

Oradaki pek çok kişi, Monteclaro Dükü de dahil olmak üzere, Gil'in üç saat içinde Rio-nuevo Kontesi'nin öleceğine dair kehanetini biliyordu; çok kısa

bir süre öncesine kadar sağlıklı, neşeli bir kadın olan kontesin bir anda hareketsiz bir gövdeye dönüşerek ara ara gelen şiddetli kasılmalarla sarsıldığını görüp de kehanetin neredeyse gerçek olduğunu anlayınca, dostumuza batıl bir korku ve körü körüne bir bağlılıkla bakmaya başladılar.

Kontes ise Gil'i pek ayırt edemiyor, bir eliyle onları yalnız bırakmalarını işaret ederken, titreyen ve yardım dileyen diğer elini de Gil'e uzatıyordu.

Herkes yataktan uzaklaştı ve Gil can çekişen hastanın yanına oturdu.

IX. Ruh

Gil Gil'in en büyük düşmanı Rionuevo Kontesi hikâyemizde nefret uyandıran bir role sahipse de, çoklarının hayalinde canlandırmış olabileceği gibi yaşlı ya da çirkin ya da aynı anda hem yaşlı hem de çirkin biri değildi. Fiziksel doğallık da ikiyüzlü davranabiliyor bazen.

Olüm döşeğindeki ünlü kontes, o sıralar otuz beş yaşlarında, eşsiz bir güzelliğin en olgun çağındaydı. Uzun boylu, hareketli ve tam formundaydı. Deniz gibi mavi ve güvenilmez gözleri, ölgün ve tatlı görünümünün altında derin uçurumları saklardı. Ağzının körpeliği, teninin narinliği, yüz hatlarının tatlı berraklığı, bu duygusuz güzelliğe acının ve tutkunun hiç el sürmediğini gösteriyordu. Şimdi onu yatağa düşmüş ve ıstırap içinde, korkunun pençesinde ve kedere yenilmiş halde gören en katı yürekli ruh bile, ürkü ya da dehşeti andıran tuhaf bir merhamet duyardı.

O kadından ölesiye nefret eden Gil Gil, düşmanı olmasına rağmen, hüzün ve şaşkınlık karışımı bir hisse kapılmaktan kendini alamayıp, hasta kadının gayrı ihtiyari kendisine uzattığı bu güzel eli tutarak, kızgınlıktan ziyade hüzünle şunları fısıldadı:

‘‘Beni tanıyor musunuz?”

“Beni kurtarın!” diye cevap verdi ölümcül hasta, Gil Gil'in sorusunu hiç duymadan. Bu sırada, perdelerin arkasından süzülen üçüncü bir kişi, dirseğini yastığa, başını da eline dayayarak bu ikisinin arasına gelip yerleşti.

Bu, Olümdü.

“Beni kurtarın!” diye tekrarladı kontes, korkusu iyice açığa çıkmıştı ve bu durum kahramanımızı iğrendiriyordu. “Siz büyücüsünüz. °Zümle konuştuğunuzu söylüyorlar. Kurtarın beni!”

Elini hastanın elinden kurtararak, “Olüm-den çok korkuyorsunuz, hanımefendi,” diye karşılık verdi, kaygısızca.

Bu aptalca korkaklık, başka hiçbir düşünce ya da duygulanıma yer vermeyen bu hayvansı dehşet, tüm bu kötülüklerin müsebbibinin ne denli bencil bir ruha sahip olduğunu gösteriyor ve Gil Gil’i iyiden iyiye rahatsız ediyordu.

“Kontes!” diye seslendi o zaman. “Geçmişinizi ve geleceğinizi düşünün! Tanrı’yı ve yakınlarınızı düşünün! Bedeniniz hâlâ size aitken ruhunuzu kurtarmaya çalışın!” “Olamaz, öleceğim!” diye inledi kontes. “Hayır, kontes, ölmeyeceksiniz!”

Biçare kadın, yabanıl bir neşeyle, “Ölmeyeceğim!” diye haykırdı.

Genç adam, aynı ciddiyetle devam etti. “°lmeyeceksiniz zira hiç yaşamadınız! Tam tersine, nasıl ki adil olanlara ebedi talih bahşedilir, ebedi bir ıstırap çekmek için siz de ruhsal yaşamın dünyasına doğacaksınız.” “Ah! °yleyse öleceğim!” diye yeniden fısıldadı hasta kadın, hayatında ilk kez gözyaşı dökerek.

“Hayır, kontes, ölmeyeceksiniz,” diye tekrarladı doktor, tarifsiz bir azametle.

“Ah, bana acıyın!” diye bağırdı zavallı kadın, tekrar umutlanarak.

‘‘Ne kadar ağlasanız da,” diye devam etti genç adam, “ölmeyeceksiniz. Ruh asla ölmez ve nedamet getirmek size sonsuz bir hayatın kapılarını açabilir.”

“Aman Tanrım!” diye çığlık attı kontes, bu zalim belirsizliğe teslim olarak.

“Tanrı’nm adını anmakla iyi yapıyorsunuz. Ruhunuzu kurtarmaya bakın! Yineliyorum, ruhunuzu kurtarmaya bakın! Güzel bedeniniz, yaşama ihtirasınız, inansız varlığınız ebediyen son buldu. Bu hayat gelip geçici; bu

dünya zevkleri, bu sağlık, bu güzellik, bu bağış, korumak için böylesi uğraşıp didindiğiniz bu servet, zilyetliğinizdeki mal mülk, hava, güneş, bugüne kadar tanımış olduğunuz dünya, hepsi yitecek; hepsi çoktan yok oldu; yarın bunların hepsi sizin için toz ve karanlık, beyhudelik ve kokuşmuşluk, yalnızlık ve unutulmuşluk olacak: size tek kalan, kontes, ruhunuz... Ruhunuzu düşünün!" Ölüm döşeğindeki kadın, Gil Gil'e şaşkın bir bakış fırlatarak, "Siz kimsiniz?" diye sordu belli belirsiz. "Sizi önceden tanıyorum... Beni tiksindiriyorsunuz... Beni öldüreceksiniz... Ah! "

Bu esnada, *Olüm*, solgun elini hasta kadının başına koydu ve şöyle dedi:

"Bitir artık, Gil, bitir; sonsuzluk vakti yaklaşıyor."

"Hayır, ölmenizi istemiyorum," diye yanıtladı Gil. "Hâlâ iyi olabilirsiniz; hâlâ yaptığınız kötülükleri telafi etme fırsatınız var! Siz bedeninizi kutarın, ben de ruhunuzu kurtarayım."

"Bitir artık, Gil, bitir," diye tekrarladı *Ölüm*, "saat sonsuzluğu vuruyor."

Genç adam, kontese acıyarak, "Zavallı kadın!" diye mırıldandı.

"Bana acıyorsunuz," dedi can çekişen kadın, anlatılmaz bir sevecenlikle. "Asla kimseye minnettar olmadım; hiçbir zaman sevmedim; sizin hissettiklerinizi asla hissetmedim. Merhamet edin bana! Konuşun benimle! Sizin hüzünlü sesinizi duyunca kalbim yumuşuyor. "

Doğruydu söylediği.

O yüce ölüm anının verdiği korkuyla kendini kaybeden, üzüntüye boğulmuş, cezalandırılmaktan korkan, yeryüzü üzerindeki gurur ve tutkularının var ettiği onca şeyden mahrum kalan kontes, zihninin derinlerinde bir yerde bugüne dek saklı ve suskun kalmış bir ruhun ilk iç çekişlerini hissetmeye başlamıştı; hep hakir görülmüş ama sabır ve kahramanlık yüklü, suçlu ya da sefahate dalmış ana babaların düşünen, susan, yüzünü gizleyip evin bir köşesinde ağlayan kızlarını andıran o ruh; ebeveyninin pişman olduğunu sezinlediği ilk anda cesaretini yeniden toplayan, kollarına koşup onlara arı ve ilahi sesini, tarlakuşunun ilahisini,

günahın karanlığından sonra erdemin gündoğumunu selamlıyora benzeyen göklerin müziğini dinleten o kızı andıran ruh.

Tüm bunların farkına varan Gil Gil, “Kim olduğumu soruyorsunuz,” diye söze girdi. “Artık ben de bilmiyorum. Sizin ölümcül düşmanınızdım; ama şimdi sizden nefret etmiyorum. Gerçeğin ve ölümün sesini duydunuz ve yür<>:ğiniz ona karşılık verdi. Yüceler yücesi Tanrı! Ben acılar içinde uzandığınız bu yatağa, bana hayatımın mutluluğunu vermenizi istemek için gelmiştim, sizi mutlu kıldığımı düşünerek, kendi mutluluğumu alamadan, halimden hoşnut, gidiyorum şimdi. Kutsal Isa! Bana yaptığı haksızlıkları bağışlıyor ve iyilik yapıyorum düşmanıma! Huzurluyum, mutluyum, başka şey istemiyorum.” “Kimsin sen, gizemli ve yüce çocuk? O kadar iyi ve güzelsin ki ölmek üzere olduğum yatağın başucuna bir melek gibi geldin ve son anlarımda bana huzur verdin, sen kimsin?” diye sordu kontes, Gil Gil’in ellerini kaygıyla yakalayarak.

“Ben *Ölümün Dostuyum!”* diye cevap verdi genç adam. ‘‘Şaşırmayın, kalbinizi ferah tutun. Ben sizle *Ölüm* adına konuştum, bu yüzden beni o sandınız. Yeryüzünün huzuru, âlemlerin erdemi, ruhun kurtarıcısı, Tanrı’nın habercisi, unutkudan başka her şey olan kutlu tanrısallık tarafından gönderildim size. Unutmak yaşarken mümkündür. Olümde unutuş yoktur, kontes. Hatırlayın... B eni tanıyacaksınız.”

“Gil Gil!” diye bağırdı kontes ve kendini kaybetti.

‘‘Öldü mü?” diye sordu doktor, Ölüme. “Hayır, daha yarım saati var. ”

“Peki konuşabilecek mi?”

“Gil!” diye fısıldadı ölüm döşeğindeki kadın.

“Bitir!” diye ekledi Ölüm.

Genç adam, kontesin üzerine eğildi, kadının güzel yüzü yeni, ölümsüz, ilahi bir ışıltıyla parlıyordu; gözlerinde yanan hayat ateşi bitkin ve hüzünlü ışıklarla göz kırpıyordu; ateş, o nefes kesen ve yarı açık ağzını renkten renge boyuyordu; yanan yumuşak elleri, sonsuz bir acıyı yansıtarak ona uzanan beyaz boynu, öyle anlamlı bir pişmanlık ve sevecenlik, öyle samimi

bir merhamet ve hararetli bir yalvarış, öyle sonsuz ve vakur bir yemin ifadesine büründü ki Gil Gil bir saniye bile tereddüt etmeden yataktan uzaklaşarak Monteclaro Dükü'nü, başpiskoposu ve orada bulunan pek çok soyludan üçünü yanına çağırarak şöyle dedi:

"Tanrısına dönecek olan bir ruhun itirafını dinleyin!"

Yukarıda adı geçen kişiler, Gil Gil'in sözlerinden çok ilham kaynağı yüzünün çekimine kapılarak, ölüm döşeğindeki hastanın yatağına yaklaştılar.

Monteclaro'yu gören kontes, ''Dük," diye fısıldadı, "günah çıkardığım papazda bir anahtar, var, efendim..." diye devam etti, başpiskoposa bakarak, "ondan anahtarı isteyin... Bu çocuk, bu doktor, bu melek, ölmek üzereyken düke bir mektup yazarak kızı Elena'ya talip olan müteveffa kocam Rionuevo Kontu'nun *öz be öz* oğludur, bu anahtarla... Benim odamda... Tüm kâğıtlar... Sizden rica ediyorum! .. Emrediyorum! .." Bunları söyledi ve gözlerinde ışık, dudaklarında nefes, yüzünde renk olmaksızın başı yastığa düştü.

"Son nefesini verecek," dedi Gil. "Onunla kalın, efendim," diye ekledi, başpiskoposa dönerek. "Siz, sayın dük, beni dinleyin." "Bekle," dedi *Ölüm*, bizim gencin kulağına. "Ne var?" diye sordu bunun üzerine.

"Onu henuz bagışl ama dın! "

"Gil Gil!" diye atıldı Monteclaro Dükü. "Sen misin?"

Crispina Lopez'in oğlu, inançlı bir vurguyla, "Kontes, benim sizi bağışladığım gibi Tanrı da sizi bağışlasın! Huzur içinde ölün!" dedi. Hemen ardından, *Ölüm*, kadının üzerine eğilip dudaklarını alnına koydu.

Bu öpücük, bir cesedin göğsünde yankılandı.

Bir damla soğuk ve elemli gözyaşı, ölünün yüzünden aşağıya süzüldü.

Gil, kendi gözyaşlarını silerek, Montecla-ro'nun sorusuna cevap verdi:

"Evet, sayın dük, benim."

Başpiskopos, yatağın başucunda cenaze duaları okuyordu.

Bu sırada, *Ölüm* gözden kaybolmuştu.

Saat gecenin on ikisiydi.

X. Yarın Görüşmek Üzere

‘"O kâğıtları arayınız, sayın dük,” dedi Gil Gil, “ve Elena ile konuşmama izin verme iyiliğini gösterin.”

Don Miguel de Guerra, *Ölümün Dostunun* sözünü keserek, “Gelin, sayın doktor, gelin! Kral ölüyor!” diye bağırdı.

“Beni takip ediniz,” dedi bizim genç, büyük bir saygıyla. “Saat on ikiyi vurdu ve size iyi mi yoksa kötü mü olduğunu bilmediğim çok önemli bir haber verebilirim. Mesele şu: 1. Louis’nin henüz başlamış olan bugün ölüp ölmeyeceğini söyleyeceğim size.”

Gerçekten de, 1. Louis’nin ruhunu Yaratıcıya teslim edeceği 31 Ağustos günüydü artık.

Gil Gil, *Ölümün* orada dikilip sabit bakışlarla soylu hastayı süzdüğünü görünce durumdan iyice emin oldu.

“Kral bugün ölüyor,” dedi Monteclaro’nun kulağına. “Bu haberi, Elena ile yapacağım düğün için bir hediye sayın. Eğer böyle bir haberin değerini biliyorsanız, onu sır gibi saklar ve V. Felipe ile olan ilişkilerinizi düzeltmek için kullanırsınız.”

“Ama Elena bir başkasıyla sözlü,” diye cevap verdi dük.

“Rionuevo Kontesi’nin kuzeni dün öğleden sonra öldü,” diye sözünü kesti Gil Gil. “Tanrım! Bu başımıza gelenler de neyin nesi?” diye haykırdı dük. “Daha çocukken

tanıdığım, şimdiyse kudreti ve ilmiyle beni korkuya salan sen, kimin nesisin?”

Bu sırada, bir hanımefendi, düşüncelere dalmış Monteclaro Dükü’ne yaklaşarak, ‘‘Kraliçe sizi istiyor,” dedi.

O hanımefendi, Elena’ydı.

Dük, kraliçenin yanına giderken iki âşığı odanın ortasında yalnız bıraktı.

Yalnız değillerdi aslında, çünkü üç adım ötelerinde *Olüm* vardı.

Elena ve Gil Gil, göz göze gelmekten ürker-cesine, ortak varlıklarının ellerini uzatınca ya da en ufak bir iç çekişle uyanılacak bir düş olmasından korkarak, tek kelime etmeden, öylece bakakaldılar.

O öğleden sonra, aynı yerde bir kez daha karşılaştıklarında, ikisi de, tarifsiz mutluluklarının yanı sıra, hiç görüşmeden geçen uzun bir zamanın sonunda, birbirlerini bir cezaevinde, işkenceyle geçen bir günün sabahında tanıyan, farkında olmadan yazgısal bir eylemde suç ortağı ya da benzer bir kovuşturmanın kurbanı olmuş iki dost gibi, gizil bir kaygı da hissetmişlerdi.

Gil ve Elena’nın elem dolu sevincinin, kıskanç bir kocanın cesedinin (cesetlerin hisleri varsa tabii), gecenin birinde, mezarlık kapısının açıldığını duyup karısının cesedinin de defnedilmek üzere olduğunu hissettiğindeki gülümsemesine benzer kekre bir hazzı andırdığı söylenebilirdi.

“Artık buradasın,” derdi zavallı ölü, “artık buradasın! Dört yıldır, burada tek başıma, ölümümün üzerinden daha bir yıl geçmeden yas tutmayı bırakan, senin gibi alımlı ve nankör birinin dünyada ne yapıp ettiğini düşünerek geceleri ve gündüzleri sayıyorum. Çok geç kaldın! Ama artık buradasın. Bundan böyle bizim aramızda bir aşkın yeşermesi mümkün değil, ama sadakatsizlik ve unutulup gitmek de mümkün değil. Birbirini inkâr edercesine birbirimize aitiz ! Her ne kadar bizi birleştirecek bir şey olmasa da, ayıracak bir şey de olmayacağı için beraberiz! Gökyüzü, belirsizlikler ve yaşama has kaygıların yerini anıların ve aşkın sonsuzluğu aldı! Seni tümüyle bağışlıyorum.” Kızın masumiyeti, delikanlının üstün zekâsı ve ikisinin ulu erdemi dikkate alınırsa, Gil ve Elena’nın ılımlı yaradılışlarında iyice yumuşayan bu düşünceler, iki âşığın ruhunda cenaze meşaleleri gibi parlıyor, bu meşalelerin ışığında huzur dolu bir aşkın sınırsızlığıyla sarmalanmış, gelip geçici bir düş değilse bu eğer, kimsenin lekeleyip yok

edemeyeceği yıkılmaz bir geleceği görüyorlardı. Böylece, uzun süre, gözükara bir tapınçla baktılar birbirlerine.

Yüce gökyüzünün kapkaranlık gecelerimizi aydınlatmak için boş yere ışık yayması gibi, Elena’nm mavi gözleri de Gil Gil’in karanlık gözlerinin derinliklerinde kayboluyor, Gil Gil’in karanlık gözleri ise, sonsuz boşlukların uçsuz bucaksızlığını boş yere ölçmeye çalışırken bitkin düşen bir bakış, bir düşünce, bir his gibi, Elena’nın gözlerinin ilahi bir saflıkla yüklü bitimsiz berraklığında yitip gidiyordu.

Ne kadar süre böyle kalakaldılar bilmiyoruz. *Ölüm,* Gil Gil’in dikkatini çelmese, belki de sonsuza dek böyle kalacaklardı.

“Ne istiyorsun benden?” diye fısıldadı genç adam.

‘‘Ne isteyebilirim,” diye yanıtladı *Ölüm.* “Ona daha fazla bakma!”

“Ah, onu seviyor musun?” diye inledi Gil, dile gelmez bir kaygıyla.

“Evet,” diye karşılık verdi *Ölüm,* tatlılıkla. “Beni mahvetmek istiyorsun!”

“Hayır, seni onunla bir araya getirmek istiyorum.”

“Bir keresinde bana, onu sadece senin ve benim kollarım saracak demiştin,” dedi Gil Gil, umutsuzca. “ilk kimin olacak? Senin mi, benim mi? Söyle bana!”

“Sen beni kıskanıyorsun.”

“Korkunçsun!”

“Hata ediyorsun,” diye yanıtladı *Ölüm.* Dostunun buz kesmiş ellerini tutarak, “Once kimin olacak?” diye tekrarladı genç adam.

Sana cevap veremem. Tanrı, sen ve ben onun için çekişiyoruz... Ama uzlaşabiliriz.” “Bana onu öldürmeyeceğini söyle! Bizi bu dünyada bir araya getireceğini söyle!”

"Bu dünyada," dedi *Olüm,* alay ederek. *"Bu dünyada* olacak. Sana söz veriyorum." "Peki sonra?"

Sonra... S onrasını Tanrı bilir. "

"Peki senin sıran? O ne zaman?"

Benim sıram mı? Benimki çoktan geçti!" Beni deli ediyorsun! Elena hayatta mı?" Tıpkı senin gibi," diye cevap verdi *Ölüm.* 'Ama... Ben canlı mıyım?"

u

"Hiç olmadıgın kadar. "

"Merhamet et ve konuş!"

"Sana hiçbir şey söylemek zorunda değilim. Henüz beni anlayabilecek durumda değilsin. Olüm nedir? Sen bunu biliyor musun ki? Hayat nedir? Hiç kendine bunu açıklayabildin mi? Bu kelimelerin değerini bilmiyorsan, ne diye bana canlı mı yoksa ölü mü olduğunu soruyorsun?"

"Iyi ama ne demek olduklarını hiç öğrenemeyecek miyim?" diye inledi Gil Gil, umutsuzca.

"Öğreneceksin. Yarın!" diye cevap verdi *Ölüm.*

"Yarın! Seni anlamıyorum."

"Yarın Elena ile evleneceksin."

"Ah!"

"Ben de şahitiniz olacağım," dedi *Ölüm.* "Sen! Sen bizi öldürmeyi mi düşünüyor-

sunr

“Hiç ilgisi yok. Yarın asil, zengin, kudretli, mutlu biri olacaksın... Ayrıca her şeyi bileceksin!”

“Yani sen beni seviyor musun?” diye haykırdı Gil Gil.

‘‘Seni seviyor muyum?” dedi *Ölüm.* “Nankör! Bundan nasıl şüphe edebilirsin!” “Oyleyse, yarın görüşürüz,” dedi Gil Gil, elini dehşet verici varlığa uzatarak.

*“Yarın görüşürüz*dedi o da, bu sözleri duymuş, gizil bir sese cevap veriyormuş ve sanki genç adamın düşüncelerini okumuş

g[ibi].

Yavaşça arkasını döndü ve kralın odasından çıktı.

Gil, kralın yatağına yaklaştı.

Monteclaro Dükü, dostumuzun yanında bitiverdi ve fısıldayarak şöyle dedi:

“Yarın görüşürüz. Eğer kral ölürse, kızımla hayatlarınız birleşecek. Kraliçeye Rionuevo Vikontu’nun öldüğünü bildirdim. Ona Elena ile düğün yapacağınızı müjdeledim, tüm kalbiyle kutladı. Eğer 1. Louis bugün mezara girerse, yarın sarayın en önde gelen kişisi siz olacaksınız.”

Ölümcül bir vurguyla, “Bundan şüphe etmeyin, sayın dük,” dedi Gil Gil.

“Oyleyse, yarın görüşürüz,” diye tekrarladı Monteclaro, ciddiyetle.

XI. Gil Tekrar Mutluluğa Kavuşuyor Ve Bu Hikâyenin ük Bölümü Sona Eriyor

Ertesi gün, 1 Eylül 1724 günü sabahı saat dokuzda, Gil Gil, Rionuevo’nun sarayındaki bir salondan geçiyordu.

Bu saray ona aitti, çünkü artık bir konttu, Monteclaro Dükü ve Toledo Başpiskopo-su’nun, kontesin söylediği yerde babasının vasiyetnamesini ve mektubunu bulmasıyla yasal olarak tanınmıştı.

Ayrıca, bir gece önce, San Fernando'nun tahtına dönmeye karar vermiş olan V. Feli-pe tarafından gönderilen ulak, otuz bin peso değerinde altınla onu Kraliyet Doktoru, aynı zamanda Hakikat Dükü olarak tanıyan belgeleri getirmişti.

Nihayet, bir sonraki gün Elena ile evliliği gerçekleşecekti.

Ölüme gelince, önceki sabah 1. Louis'nin ruhunu alıp saraydan çıktığı andan beri Gil Gil onu hiç görmemişti.

Bununla beraber, bizim genç, ilahi varlığın Elena ile yapacağı düğünde kendisi için tanıklık yapmayı önerdiğini hatırlıyor, bu da onu derin düşüncelere sürüklüyordu. "Ben, " diyordu, "artık soylu biriyim, zengin ve giiçlüyüm. Taptığım kadına sahip oldum. Ama mutlu değilim. Dün gece Elena'ya bakıp sonra da °lümle konuştuklarımızı hatırlayınca, ne idüğü belirsiz ürkütücü gizleri görür gibi olduğumu sandım. Beni bir zamanlar esirgemiş olan bu uğursuz ruhla olan ilişkimi bir an önce kesmem gerek. Belki nankörlük olacak. Ne olursa olsun! Zamanla benden intikam alma fırsatı eline geçecek nasıl olsa. Hayır! Bir daha Ölümü görmek istemiyorum! Böyle çok mutluyum!"

Yeni dük, hayatının son anına kadar bir daha Ölümle yakınlık kurmamanın yollarını düşündü.

"Bu öyle bir şey ki," diyordu, "Tanrı isteyene kadar ben ölmeyeceğim. °lüm, sırf kendisi için ve Tanrı'ya karşı gelerek, bana hiçbir zarar veremez, öyleyse ne benim ne de Elena'nın ölümünü çabuklaştırmak onun elinde. Asıl mesele, onu görmemek, onun sesini duymamak. Sesi beni korkutuyor, ifşaatları huzurumu kaçırıyor, nutukları ise hayatı ve şeyleri küçük görmemi telkin ediyor. Onun kâbusum olmasını engellemek için ne yapacağım? Buldum! Birilerini öldürmek gerekmedikçe ölüm ortalarda görünmez ki zaten. Kırlarda yaşamalı... insanlardan uzakta, sadece Elena'yla; düşmanım, Tanrının iradesiyle ikimizden birini almaya gelinceye kadar beni rahat bırakır böylece! Bu arada, onu Madrid'de de görmemek için gözlerim bağlı yaşayacağım."

Bu son düşüncesiyle heyecana kapılan bizim genç adam, uzun bir hastalıktan kurtulmuş ve yeryüzünde asırlar boyu yaşayacağından kuşku

duymazmış gibi etrafına neşe saçmaya başladı.

*

* *

Ertesi akşam, saat altıda, Gil Gil ve Elena de Monteclaro, Guadarrama'nın eteğinde, çiçeği burnunda düke ait çok güzel bir kır evinde evlendiler.

Saat altı buçukta misafirler Madrid'e döndü ve yeni evli çiftimiz yeşillikler içindeki bahçede baş başa kaldı.

Bizim Gil Gil, Olümü bir daha görmedi. Burada, şu ana kadar anlattığımız öyküye bir son verebiliriz; bununla beraber, tam da bu noktadan itibaren ilginç bir hal almaya ve her şey açıklık kazanmaya başlayacak.

XII. Batıdaki Güneş

Seviyor ve seviliyordu; tapıyor ve tapılıyordu.

Bir kere iç içe geçti mi ruhu iki âşığın,

kim bilir, belki tutkunun sarhoşluğunda var olmayı

bırakırlardı,

doğa çağırıp da ölecek olsalar bir gün.

LORD BYRON

Gil ve Elena birbirlerini seviyorlardı, birbirlerine aittiler, özgürdüler, yalnızdılar. Çocukluk anıları, kalp vuruşları, ailelerin isteği, zenginlik, dünyaya gelişleri, Tanrı'nın kutsaması, her şey onları bir araya getiriyor, onları birbirine bağlıyordu.

Çocukluktan beri özenerek baktılar birbirlerine; yetişkin olduklarında birbirlerinin güzelliğine tutuldular; birbirlerinden ayrı kalmanın ıstırabına birlikte gözyaşı döktüler. Gil ve Elena, Elena ve Gil; alınyazısıyla birbirine bağlanan bu iki ruh, sonunda o mistik ve vakur zaman diliminde, aynı

dağda doğup kendi yılankavi akışlarını izlerken birbirinden gittikçe uzaklaşan ve Okyanusun sonsuz yalnızlığında kendisini bulan iki ırmak gibi, sefil ve yapayalnız kişiliklerinden kurtulup bilinmezlikerle dolu engin bir gelecekte birbirlerine karıştılar.

Akşam vaktiydi, ama tek bir günün değil de, dünyanın varoluşunun akşamı, Yaratılıştan beri akıp giden tüm zamanın akşamıydı sanki.

Güneş hüzünlü bir biçimde batıya yönelmişti. Batıdan gelen parlak ışıklar kır evinin cephesini süslüyor, geniş bir bağdaki asma yapraklarının arasından süzülerek yeni evlilerin üstünü örten bir sayvana dönüşüyordu. Dingin ve ılık hava, yılın son çiçekleri, hareketsiz duran kuşlar ve ağaç dalları, tüm tabiat, sanki insanoğlunun son akşamıymış gibi, şaşkın ve sessiz, ölmek üzere olan o günü, güneşin batışını izliyordu; binlerce yüzyıldır her sabah yüzünü gösteren, hayat ve gençlik dolu, onca cömert ve neşeli yıldız-kral bir daha parlamayacaktı sanki. Zaman durmuş gibiydi; saatler, oyun oynamaktan yorgun düşüp de bir manastır bahçesinde toplanarak çocukluk serüvenlerini ve yeniyetmelik taşkınlıklarını anlatan yatılı gençler misali, biteviye dans etmekten bitkin düşüp yorgunluk atmak üzere çimenlerin üzerine oturmuş, birbirlerine acıklı aşk ve ölüm hikâyeleri anlatıyorlardı.

Dahası, sanki tam o anda dünya tarihinin bir kesiti sona eriyordu; yaratılmış olan her şey sonsuz bir vedalaşmaya dalmıştı; kuş yuvasına, batı rüzgârı çiçeklere, ağaçlar ırmaklara, güneş dağlara veda ediyordu; içkin bir birlikte yaşamış olan her şey, birbiriyle rengini ya da rayihasını, müziğini ya da devinimini paylaşıyor, tek bir evrensel varoluşun kalp atışında birbirine karışıyordu; ebediyen donup kalmışlar gibiydi ve bu öğelerin her biri gelecekte yeni yasaların, yeni güçlerin etkisine boyun eğecekti.

Son olarak, o akşam, gök cisimlerinin birliği ve ahengini oluşturan gizemli birlik de yok olmak üzereydi; o birlik ki, yaratılmış şeylerin en geçici olanının bile ölüp gitmesini olanaksız kılıyor, maddeyi durmaksızın dönüşütürüp yeniden hayata katıyor, hiçbir şeyden vazgeçmiyor, her şey onunla özdeşleşiyor ve bu yolla yenilenip güzelleşiyordu.

Her şeyden ve herkesten çok, bu tuhaf kuruntu ve bu baskın sezgi, Gil ve Elena’yı etkisine almıştı, onlar da sessiz, hareketsiz, el ele duruyordu;

bahtsızlıklarının son günü olan o günün ölümünün benzersiz trajedisini dikkatle izliyor, derin bir merak ve kör bir bağlılıkla, ne düşündüklerini bilmeden, tüm evreni unutarak, vecd içinde ve şaşkın, iki resim, iki heykel, iki ceset gibi birbirlerine bakıyorlardı.

Belki dünya üzerinde yapayalnız, terk edilmiş olduklarını sanıyorlardı.

Evliliklerine tanıklık edenler gözden yiteli beri, ayak sesleri yolun öbür ucunda duyulmaz olalı ve dünya onları tümüyle terk edeli beri, hiçbir şey ama hiçbir şey söylememiş, birbirlerini seyretmenin zevkine dalmışlardı! Oradaydılar, bağ kütüğünden bir peykede oturuyorlardı, çiçekler ve yeşillikler etraflarını sarmıştı; gözlerinin önünde uçsuz bucaksız gökyüzü, dalgaların sürüklediği bir su yosunu üzerinde, Okyanus çöllerinin orta yerinde durakoymuş iki martı gibi yalnız ve özgürdüler.

Oradaydılar, kendi erinçlerini sakınır bir halde, birbirlerini seyrederek dalıp gitmişlerdi, ellerindeki mutluluk kadehini, her şeyin bir düşten ibaret olmasından, daha fazlasına göz dikerken ellerinde var olanı da kaybetmekten korktukları için dudaklarına götürmeye cesaret edemiyorlardı. Oradaydılar, bilisiz, bakir, alımlı, ölümsüz, o günahı işlemeden önce cennette yaşayan Adem ile Havva gibi.

Elena, on dokuz yaşında bir genç kızdı; kusursuz güzelliğinin doruğunda, daha doğrusu, bir kadının tazeliğindeki o uçucu çağdaydı; tüm büyülerin mâliki, kendi doğallığının ayırdında, göğün şefaati ve mutluluk vaatleriyle dolu, her şeyi hissedebileceği, buna karşılık hiçbir şeyi hissedemeyeceği, aynı zamanda hem kadın hem çocuk olunan o çağda. Güneşin cömert ışınlarının altında yarı aralık, tüm yaprakları açmış, tüm mucizelerini gösteren ve kendisini rüzgâra bırakmış, ama hâlâ o biçimi, o rengi ve sadece iffet timsali genç kızların sahip olduğu o kokuyu koruyan bir Güldü.

Elena, uzun boylu, incelikli ve taştan oyulmuş gibi, zarif, sanatsal ve tahrik edici bir güzelliğe sahipti. Değirmi başını taçlandıran sarı-kızıl saçları şakaklarına kadar iniyor, dalgalı tutamların uç kısımları kahverengiye kesiyor, beyaz ve Hera’nınki gibi kıvrımlı boynuna heybetle dökülüyordu. Mavi gözleri, doğmamış düşüncelerin sonsuzluğunu yansıtıyor gibiydi. Bu gözlere ne kadar bakılırsa bakılsın, görülecek şeylerin bitip tükenmediği söylenirdi. Göğün rengini ve saflığını andıran bir şeyler vardı o gözlerde.

Dahası, Elena’nın bakışlarında bu dünyaya ait olmayan bir sonsuzluğun, ölümsüz bir tutkunun, arı bir ruhun ışığı vardı. Günba-tımındaki suyu andıran beyaz ve solgun teni sedef gibi şeffaftı, ama kanın kızıllığını yansıtmıyordu: sadece göksel renkte, ince birkaç damar, onca katıksız ve tatlı beyazlığı kesiyordu. Elena sanki mermerden yapılmıştı. Bununla birlikte, melek yüzünde gerçek bir kadın ağzı vardı. Nar çiçeği gibi kırmızı, bir inci beşiği gibi nemli ve ışıltılı o ağız, deyim yerindeyse, yarı aralık dudaklarındaki soluk gibi ılık ve baştan çıkarıcı bir buğuyla kaplıydı. Elena, Pygmalion’un yonttuğu ve sanatçıyı öpmek için büyüleyici dudaklarını aralayan heykelle kıyaslanabilirdi.

Kısaca, Eleıια, muhteşem güzelliğini çoğaltan beyaz giysiler içindeydi. Bununla birlikte, şıklığın gölgede bırakmayı başaramadığı kadınlardandı o. Asil Minervalar, onun giydiği elbiselere bakarak, tanrısal güzelliğin en arı biçimlerini kehanet edebilirdi. Yeni evli Elena’nın son halini almış yüce güzelliği, ipek ve dantelin altından bile, tüm ışıltısıyla su yüzüne çıkıyordu. Güneş yanığı uzuvları dalgaların altında parlayan deniz ve su perileri gibi, onun bedeni de beyaz elbisesindeki kat yerlerinin altında ışıldıyordu.

Gil Gil ile evlendiği günün akşamı işte böy-leydi Elena.

Gil Gil onu bu gözle görüyordu: Kendisine aitmiş gibi!

XIII. Ay Tutulması

Hiç kesmezdi hüzünlü yakarısını çobanlar, ne de yalnızca dağın duyduğu şarkıları son bulurdu. Seyrederken altın yaldızlı güneşin berisine geçen rengârenk bulutları, günün çoktan bittiğini görmezlerdi. Telaş içinde koşarak yaklaştığı görülürdü gölgenin, en yüksek dağın heybetli eteğinden...

GARCILASO

Ah, evet, genç adam ona bakıyordu, güneşe bakan bir kör gibi; alev topunu görmeyen, ama ölü gözbebeklerinde hisseden sıcaklığı. Onca yıllık yalnızlığın ve acının, saatler süren tekinsiz hayallerin ardından, o, OLUMUN DOSTU, bir yaşam okyanusuna, bir ışık, umut, mutluluk dünyasına dalmış gibi düşünceliydi.

Yaşadığına, bu kadının Elena olduğuna, kendisinin onun kocası olduğuna ve birlikte Ölümün pençesinden kurtulduklarına bir türlü inanamayan bu bahtsızın söyleyecek ya da düşünecek nesi kalmıştı ki?

Güneş batıp kuşlar sessizliği bozduğunda, “Konuş benim Elena’m! Her şeyi anlat bana!” diye haykırdı sonunda Gil Gil, “Konuş benim güzelim!”

Bunun üzerine, Elena, ona son üç yıl boyunca düşündüğü, hissettiği her şeyi anlattı; Gil Gil ile ayrıldığında duyduğu acıyı, Fransa’ya giderken kapıldığı umutsuzluğu, tam ayrılacaklarken sarayın kapısında onu nasıl fark ettiğini, Monteclaro’nun bu aşka karşı olduğunu kontesin ona nasıl anlattığını, üç gün önce San Millan’ın avlusunda onu görünce nasıl mutlu olduğunu ve kontesin korkunç sözleriyle yaralanıp yere yığıldığında nasıl acı çektiğini anlattı. Ona her şeyi ama her şeyi anlattı! Çünkü hepsi, dindirmek bir yana, ona duyduğu sevgiyi çoğaltmıştı.

Gece oluyordu, ama karanlık koyulaştıkça Gil Gil’in mutluluğunu yok eden gizil kaygı gücünü yitiriyordu. ‘‘Oh!” diye düşündü genç adam, Elena’yı kalbine yaklaştırarak, *"‘Oliim* izimi kaybetti, nerede olduğumu bilmiyor. Buraya gelmeyecek, hayır! Bizim ölümsüz aşkımız uzak tutar onu! °lümün bizim yanımızda ne işi var? Gel, gel karanlık gece, siyah tülünle sar bizi! Sonsuza dek sürecek olsan da gel! Yarın gün hiç aydınlanmayacak olsa da gel!”

“Titriyorsun... Gil...” diye kekeledi Elena. “Ağlıyorsun!”

“Karıcığım.,” diye mırıldandı genç a danı. “Güzelim! Meleğim, mutluluktan ağlıyorum!” Sonra da çiçeği burnunda eşinin büyüleyici başını ellerinin arasına alarak yoğun, sayıklayan, delice bakışlarını dikti gözlerine. Derin ve sarıp sarmalayan bir nefes, esrik tutkunun bir çığlığı, Gil ve Elena’nın dudakları arasında birbirine karıştı.

O ilk öpücüğün hezeyanıyla, “Aşkım!” diye kekeledi ikisi de ve bu öpücüğün lütufkâr tınısıyla yalnızlığın görünmez ruhları titredi. Bu sırada, birden ay çıktı, parlak ve muhteşem dolunay.

Onun beklenmedik, olağanüstü ışığı, yeni evli çifti korkuttu ve aynı anda bakışlarını, nedenini bilmediğimiz, tuhaf bir içgüdüyle birbirlerinden

uzaklaştırıp doğuya çevirdiler, ne ki, o anda bile mezar taşı gibi soğuk, büzülmüş, titreyen ellerini bırakmadılar. ikisi de, boğuk bir esele, “Ay bu!” diye mırıldandı.

Sonra, kendilerinden geçerek tekrar birbiı lerine baktılar ve Gil, aşkla olduğu kada umutsuzlukla ve anlatılmaz bir arzuyla, ni Elena’ya uzattı.

Ama Elena bir ölü gibi solgundu.

Gil titredi.

"""Elena neyin var?” dı ye sordu.

“Ah Gil,” diye karşılık verdi kız, “çok solgun - ■

f 9?

sun!

Bu sırada, ay, sanki bu iki gençle arasından bir bulut geçiyormuşçasına tutuldu.

Ama o da ne? Bu bir bulut değildi!

Bu, Gil Gil’in oturduğu çimenlikten görebildiği kadarıyla, yeri ve göğü kaplayan, tüm ufku mateme boğan, uzun ve karanlık bir gölgeydi.

Gil’in hayal gücünün de sınırlarını zorlayan, devasa bir figürdü.

Karanlık, uzun mu uzun pelerinine sarınmış dehşet verici bir varlıktı bu; yanıbaşlarında, ayakta, hareketsiz, sessizce duruyor, gölgesiyle Üzerlerini örtüyordu.

Gil Gil, *gelenin kim olduğunu* hemen tahmin etti.

Elena bu iç karartıcı varlığı görmüyordu. Elena aya bakmaya devam ediyordu.

XIV. En Nihayet... Doktor!

Gil Gil, *O lü* mle sevgilisi ya da hayatla ölüm arasında duruyordu.

Zira onunla ayın arasına giren, Elena'nın yüzünde yanan tutku parıltılarını gölgeleyen bu iç karartıcı gölge, bir zamanlar intihar etmeyi düşünen bahtsız kahramanımızın o hüzünlü geceden beri sadık yoldaşı olan karanlıkların efendisiydi.

O ilk geceki gibi, *"Merhaba dostum\"* dedi. "Ah, sus!" diye inledi Gil Gil, elleriyle yüzünü kapatarak.

Elena, kocasının çektiği acıyı görerek, "Neyin var aşkım?" diye sordu.

Genç adam, sol koluyla karısının boynuna sarılarak, "Elena!.. Elena!.. Benden ayrılma," diye haykırdı umutsuzca.

Ölüm, Gil Gil'in sağ elini yakalayıp yavaşça kendine çekerek, "Seninle konuşmalıyım," dedi.

Genç adam, onu tutmuş kır evine doğru çekiştirirken, "Hadi gel, içeri girelim," diyordu. *Ölüm* ise bahçe kapısını işaret ederek, "Hayır, gel dışarı çıkalım," diye fısıldadı. Elena, *Olümü* ne görüyor ne de duyuyordu.

Bu acı verici ayrıcalık sadece *Hakikat* Dü-kü'ne aitti.

"Gil, seni bekliyorum!" dedi uğursuz varlık.

Bahtsız adam, iliklerine kadar titredi. Ele-na, eliyle, gözlerinden boşanan yaşları sildi. Gil, onun kollarından kurtulup, canhıraş hıçkırıklar içinde haykırarak, kendini kaybetmiş bir halde bahçeye koştu: "Öldür, şimdi öldür!"

Elena peşinden gitmek istedi; ne var ki, kocasının içinde bulunduğu durumun yarattığı ürkü yüzünden, daha ilk adımını atar atmaz, kendini kaybederek otların üstüne yığıldı.

Genç adam, umutsuzluk içinde, "Oldür, öldür!" diye bağırmaya devam ediyordu. "Korkma," dedi Ölüm, ona nezaketle yaklaşarak. "Ayrıca benden kaçman faydasız; tesadüfler bizi bir araya getirdi ve seni canının istediğin zaman bırakmayı düşünmüyorum."

“Peki ama neden geldin buraya?” diye bağırdı genç, öfkeyle ve gözyaşlarını silerek; yalvarmaktan vazgeçmiş, tedbiri elden bırakmasa da, meydan okur gibi bir tavırla yüzleşiyordu Ölümle. “Neden geldin buraya? Cevap ver!”

Ardından, bir silah arar gibi, bu nefret uyandırıcı görüntünün etrafında döndü.

O yakınlarda bahçıvana ait bir çapa vardı; titreyen ellerle çapayı kavradı ve incecik bir kamış gibi havaya savurdu (umutsuzluk gücünü iki kat artırmıştı besbelli) ve benzeri görülmemiş bir öfkeyle üçüncü kez aynı soruyu sordu:

“Buraya neden geldin?”

°lüm, neredeyse ‘felsefi’ denebilecek bir kahkaha attı.

Bu gülüşün yankısı, bahçenin kerpiç duvarlarında çınlayıp ölümün çatırdayan kemiklerini andıran kulak tırmalayıcı sesiyle uzadı da uzadı.

“Beni öldürmek istiyorsun!” diye atıldı kasvetli varlık. “Şu halde, hayat ölüme meydan mı okuyor? işte bu ilginç olacak. Dövüşelim!” Ardından, uzun ve siyah pelerinini geriye attı, o da elinde silah olarak çapaya benzer bir şey tutuyordu (daha ziyade orak ya da tırpana benziyordu elindeki) ve Gil Gil’in karşısına gaçip gardını aldı.

Ay, Kutsal Cuma günü mabetleri aydınlatan balmumu gibi sarımtırak bir renk aldı; öyle soğuk bir rüzgar çıktı ki meyve yüklü ağaçlar çatırdamaya başladı; uzaklarda bir sürü köpeğin havladığını, daha doğrusu, uğursuz bir kehanet sayılabilecek uzun ulumalar duyar gibi oldu; orada, daha yükseklerde, bulutlar diyarında, ölümü vuran sayısız çanın uyumsuz seslerini duyduğunu sandı.

Gil Gil tüm bu olup biteni kavradığında has-mının karşısında diz çöktü.

Tarifsiz bir acıyla, “Merhamet et! Bağışla!” dedi ona.

“Bağışlandın,” diye karşılık verdi *Ölüm,* tırpanını saklayarak.

Böylece, Tabiat Ananın o ölümcül hışmı karanlık tanrısallığın öfkesinden hasıl olmuş gibi, dudaklarında bir gülümseme belirir belirmez, havanın

soğuğu dindi, çanlar sustu, köpekler ulumayı kesti ve ay, gecenin başlangıcında olduğu gibi, yine tatlı tatlı ışıldadı.

“Benimle dövüşmeye niyetlendin,” diye haykırdı *Ölüm,* keyifle. *“En nihayet, doktor*\ Ayağa kalk bahtsız, ayağa kalk ve elini bana uzat. Sana *bu gecelik* hiçbir şeyden korkmamanı söyledim.”

“Peki buraya neden geldin?” diye tekrar sordu, artan bir korkuyla. “Burada ne işin var? Neden seni evimde görüyorum? Sen ki sadece birini öldürmen gereken yere girersin. Kimi arıyorsun?”

“Sana her şeyi söyleyeceğim. Biraz oturalım,” diye cevap verdi *Olüm,* Gil Gil’in buz kesmiş ellerini okşayarak.

“Ama, Elena...” diyecek oldu genç adam. “Bırak onu, şu anda *uyuyor,* ona göz kulak oluyorum. Neyse, meseleye gelelim. Gil Gil, sen bir nankörsün! Sen de *herkes* gibisin! Bir kez en tepeye çıktın mı, seni oraya taşıyan merdiveni tekmeliyorsun! Ah, bana karşı tutumunun Tanrı tarafından bağışlanmayacağını bir bilsen! Son günlerde senden neler çektim! Neler! Neler!”

“Merhamet! Sana tapıyorum!” diye kekeledi Gil Gil.

“Sen ona tapıyorsun! Doğrusu bu! Onu sonsuza dek kaybetmiştin, sefil bir ayakkabıcıydın ve o da kudretli biriyle evlenecekti; aranıza ben girdim, seni zengin, asil, ünlü biri yaptım; hasmından kurtardım; düşmanınla aranızı buldum ve ruhunu öbür dünyaya götürdüm; son olarak, sana Elena’yı verdim, sen ise şimdi bana sırtını dönüyor, beni unutmaya çalışıyor, beni görmemek için gözlerini bağlamayı düşünüyorsun! Kafasız! Diğer insanlar gibi kafasızsın! Onlar, zihinleri hep benimle meşgul olması gereken o insanlar, dünyevi zevklerle gözlerini kapıyor, onları arayıp bulmaya gidene kadar bir kez olsun beni anmıyorlar! Benim talihim oldukça kötü! Yanına varınca, beni hiç bekle-miyormuş gibi şaşırıp korkmayan tek bir *ölümlüyle* karşılaşmadım. Yüz yaşındaki dedeler nineler bile beni hiç görmeden geçip gideceklerini sanıyorlar. Ayrıcalıklı biri olan sen, beni fiziksel duyularla görebiliyorsun ve canın istediği zaman beni unutamazsın; önceki gün fani bir şeyle, gözlerine bağladığın bir bez parçasıyla, bugün ıssız bir bahçeye

kapanarak benden ebediyen kurtulacağını sanıyorsun. Budala! Nankör! Kötü dost! İNSANOĞLU... Bu bile her şeyi açıklıyor.”

“Pekâlâ...” diye kekeledi Gil Gil, bu sözler ve duyduğu utanç, haris merakını azaltmamıştı, “Ev!me neden geldm ? ”

“Senin hakkında Ebediyetin bana verdiği görevi tamamlamaya geldim.”

“Yani bizi *öldürmek için* gelmedin mi?” “Kesinlikle hayır.”

“Ah ... Öyleyse...”

“Bununla birlikte, madem seni görmeyi başarıyorum, daha doğrusu *sen beni görebiliyorsun*, beni bir daha unutmaman için gerekli önlemleri almalıyım.” ‘‘Ne gibi önlemler?” diye sordu Gil, zangır zangır titreyerek.

“Ayrıca sana çok önemli bazı ifşaatlarda da bulunmalıyım.”

“Yarın gel öyleyse!”

“Oh... Hayır! imkânsız! Bu geceki karşılaşmamız takdiri ilahi.”

"‘Dostum!” dedi zavallı genç.

"‘Büyük bir dost!” diye karşılık verdi *Ölüm.* “Hep öyle kalmamı istiyorsan benimle gelmelisin.”

“Nereye?”

“Evime.”

“Evine ha! Öyleyse beni öldürmeye geldin! Vay zalim! Senin dostluğun bu işte! Ne korkunç bir alay! Beni mutlulukla tanıştırıyorsun, hemen ardından elimden alıyorsun onu! O gece ölmeme neden izin vermedin sanki?”

“Sus, seni zavallı!” dedi *Ölüm,* vakur bir hüzünle. “Mutluluğu tanıdığını söylüyorsun! Nasıl da kandırıyorsun kendini! Sana bunu öğretmeye çalışan benim! Sen öğrenene kadar uğraşacağım!”

“Benim mutluluğum Elena’dır! Geri kalan her şeyi reddediyorum.”

“Yarın daha iyi anlayacaksın.”

“Öyleyse öldür beni!” diye bağırdı Gil Gil, umutsuzluk içinde.

“H!çb!r yararı olmaz. ”

“O zaman onu öldür! Irkimizi birden öldür!” “Ne saçmalık!” “Senin evine gitmek ha, aman Tanrım! Hiç değilse sevdiğimle vedalaşmama izin ver! Ona hoşçakal diyeyim!”

“Bunu kabul ediyorum. Uyan Elena! Gel! Sana emrediyorum! Bak, işte orada.”

“Peki ona ne diyeceğim? Bu gece saat kaçta dönebileceğim?”

“Gün doğarken görüşebileceğinizi söyle.[1]' ""Ah, hayır! O kadar zaman seninle birlikte olmak istemiyorum! Bugün her zamankinden daha korkutucusun!”

“Benimle konuşurken dikkatli ol!” “Öfkelenme,” diye inledi kederli koca. “Öfkelenme ve gerçeği söyle! Elena ve ben, gün doğarken gerçekten görüşebileceğiz, değil mi?” *Ölüm*, vakarla sağ elini kaldırıp gökyüzüne baktı, ardından hüzün veren sesiyle yanıtladı:

""Ant olsun.”

“Oh, Gil. Burada neler oluyor?” dedi Elena, ağaçlar arasından ilerleyerek; solgun, zarif, ayın mitolojik biçimde kişileşmiş hah gibi ışık saçarak.

Mezardan çıkmış gibi soluk, saçı başı dağınık, bakışları korkunç, kalbi donmuş olan Gil, Elena1nın alnına bir öpücük kondurdu ve ölümcül bir vurguyla şöyle dedi:

""Yarın görüşürüz. Bekle beni hayatım!” ""Hayatın ha!” dedi *Ölüm*, büyük bir acımayla.

Tatlı gözyaşlarıyla yıkanan gözlerini gökyüzüne çevirdi Elena, gizil bir kaygının hükmündeki ellerini birleştirdi ve bu dünyaya ait olmayan bir sesle tekrarladı:

"‘'Yarın görüşürüz.”

Böylece, Gil ve *Ölüm* oradan ayrıldılar, o da ağaçlar arasında, ayakta, elleri bitişik, kolları iki yana düşmüş, hareketsiz, ışıl ışıl ay ışığının aydınlattığı muhteşem görüntüsüyle, kalakaldı.

Bahçenin orta yerinde unutulmuş, kaidesi olmayan soylu bir heykele benziyordu.

X\: Tersine işleyen Zaman

‘"Yürümemiz gereken yol çok uzun,” dedi *Ölüm*, Gil’e; sonra kır evinden çıktılar. ‘"Arabamı çağıracağım.”

Ayağıyla yere vurdu.

Sanki deprem oluyormuş gibi sağır edici bir gürültü duyuldu toprağın altından. Ardından, iki dostun etrafında kül rengi bir duman yükseldi, bu dumanın arasında, antik pagan medeniyetlerinin alçak rölyeflerindeki figürlere benzeyen fildişi bir araba göründü.

Biraz dikkatle bakıldı mı (bunu okurdan gizleyemeyiz), bu arabanın fildişinden değil, baştan sona, büyük bir özenle temizlenip birbirine bağlanmış, ancak doğal biçimini yitirmemiş insan kemiklerinden yapıldığı fark edilebilirdi.

Olüm elini Gil’e uzattı, arabaya bindiler ve araba bugün bildiğimiz balonlar gibi gökyüzüne yükseldi; tek farkı, içindekilerin isteğine göre yön değiştirmesiydi.

“Her ne kadar yolumuz çok uzun olsa da,” diye devam etti *Ölüm*, “zaman yetecek de artacak bile; çünkü bu araba ben ne kadar istersem o kadar hızlı gider. Hayal gücün kadar hızlı! Bize ait olan üç saat içinde tüm yerküreyi dolaşmak için bir hızlanıp bir yavaşlayacağız. Şu anda Madrid’de saat

gecenin dokuzu. Kuzeydoğuya doğru ilerleyeceğiz, böylece, güneş ışığından sakınacağız kendimizi.”

Gil sesini çıkarmadı.

“Muhteşem! Susmakta ısrarlısın!” diye sürdürdü *Ölüm.* “Madem öyle, sadece ben konuşacağım. Birazdan tanık olacağın görüntüler seni eğlendirip bu sessizliğin hakkından gelecek. Gidelim!”

Bizim yolcular yerini aldığından beri havada amaçsız bir şekilde sallanan araba, yeryüzünü neredeyse sıyırarak, tarifsiz bir hızla harekete geçti.

Gil, dünyanın bitkilerini, dağlarını, ağaçlarını, nehirlerini, uçurumlarını, düzlükle-fini gördü; hepsi bulanık ve karmakarışıktı. Arada sırada görülen büyük ateşlerden orada sade çobanların barındığı anlaşılıyordu; ne var ki, araba, çoğunlukla, dikdörtgen biçiminde istif edilmiş ve arasından ışık yayan gölgelerin geçtiği taş kütlelerin üzerinden süzülüyordu; ayrıca, ölümü çoğaltan ya da saati vuran çan sesleri duyuluyordu ki ikisi de aynı kapıya çıkardı; ve tabii gece bekçisinin şarkısı... *Ölüm* gülüyor, araba tüm hızıyla uçmaya devam ediyordu.

Doğuya doğru ilerledikçe karanlık daha yoğun, şehirlerin uykusu daha derin, Tabiatın sessizliği daha fazlaydı.

Ay, korkmuş bir güvercin gibi batıya doğru kaçıyor, bu arada yıldızlar bozguna uğramış bir ordu gibi gökyüzünde yer değiştiriyordu.
“Neredeyiz?” diye sordu Gil Gil. “Fransa’da” diye cevap verdi *Ölüm.* “Bu yüzyılın başında amansız bir savaşa tutuşan gözü dönmüş iki ulusa ait toprakların çoğunu geride bıraktık. Krallık Savaşları’na sahne olan tiyatronun tamamını gördük. Yeni-lenler ve yenenler şu anda uykuda. Benim çırağım olan düş, ne o savaşlarda çarpışırken, ne hastalıktan ne de yaşlılıktan ölen kahramanlara hükmediyor. Siz yeryüzün-deki insanlar neden hepiniz dost değilsiniz anlamıyorum! Utanç ve zayıflıklarınızın benzerliği, birbirinize ihtiyaç duyuyor olmanız, yaşamlarınızın kısalığı, göksel cisimlerin sonsuz azametteki gösterisi ve bütün bunlarla kıyaslanınca ortaya çıkan küçüklüğünüz, batmak üzere olan bir gemideki yolcuların yakınlaşması gibi, hepinizi kardeşçe birbirinize bağlamalıydı. O gemide ne aşk, ne nefret ne de ihtiras var, kimse alacaklı ya da borçlu değil,

kimse çirkin ya da güzel, büyük ya da küçük, mutlu ya da mutsuz değil. Hepsini çepeçevre saran aynı tehlike ... Oysa *benim varlığım* herkesi eşit kılıyor. Gör işte: bu yükseklikten baktığın zaman, batmakta olan bir gemi, vebanın ya da yangınların kırıp geçirdiği bir yer değilse nedir yer-

yuzu?”

"'‘Ay kendisini gizlediğinden beri Dünya üzerinde parladığım gördüğüm şu acayip ışıklar da neyin nesi?” diye sordu genç adam. """Onlar mezarlık. Paris’in üstündeyiz. Gölgemizin hep bedenimizin yambaşında olması gibi, yaşayan her şehrin, kasabanın, köyün yanıbaşında, ölü bir şehir, bir kasaba ya da bir köy vardır. Hep size daha hoş gelen bir yarısından söz etseniz bile, iki farklı coğrafya var. Dünya üzerinde bulunan mezarlıkların bir haritası yapılsaydı, o haritayla dünyanızın siyasi coğrafyasını anlamak mümkün olurdu. Bununla birlikte, nüfusun niceliği ya da sayısı konusunda yanılıyorsunuz; ölü şehrin sakinleri, yaşayan şehirlerin nüfusundan çok daha fazladır, zira yaşayan şehirlerde en fazla üç nesil bir arada olur, oysa ölü şehirlerde bazen yüzlerce nesil bir arada gömülüdür. Parladığını gördüğün ışıklara gelince, onlar cesetlerden yayılan fosfordur, daha açık söylemek gerekirse, yitmiş binlerce varoluşun son parıltılarıdır; aşkın, ihtirasın, öfkenin, dehanın ve şefkatin alacakaranlığı, yani sönmekte olan ışığın, kaybolan bireyselliğin, özünü toprak anaya geri veren varlığın son yakarışlarıdır. Bu ışıklar, kelimenin tam anlamıyla, Okyanusa karışıp yiten ırmaktan çıkan köpüktür.”

Ölüm sözlerine ara verdi.

Tam o anda, Gil Gil, ayaklarının altında, sanki uzun bir tahta köprüden bin tane atlı araba geçiyormuş gibi korkunç bir gürültü duydu. Yeryüzüne doğru baktı ama göremedi, onun yerinde, içine gömüldükleri hareketli bir gökyüzü vardı.

“Bu nedir?” diye sordu, şaşkınca.

‘"Bu, deniz,” dedi *Ölüm*. “Almanya’yı henüz geçtik ve şimdi Kuzey Denizi’ne giriyoruz.” “Yo, hayır!” diye mırıldandı Gil, içgüdüsel bir korkunun etkisiyle. “Beni öbür tarafa götür. Güneşi görmek istiyorum!”

“Oldukça gerisinde kalmış olsak da, sana güneşi göstereceğim. Böylece, *tersine i§leyen zamanın* heyecan verici gösterisini izleyecek-s!n.”

Araba, boşlukta yön değiştirdi ve güneydoğuya doğru ilerlemeye başladı.

Bir dakika sonra, Gil Gil, tekrar dalgaların sesini duydu.

“Akdeniz’deyiz,” dedi *Ölüm.* “Şu anda Cebelitarık Boğazı’nı geçiyoruz. işte Atlantik Okyanusu!”

“Atlantik!” diye fısıldadı Gil, saygıyla. Gökyüzü ve sudan başka, daha doğrusu, gökyüzünden başka bir şey göremez oldu. Araba, dünya atmosferinin dışında, boşlukta salınıyor gibiydi.

Her yerde yıldızlar parlıyordu: ayaklarının altında, başının üstünde, sağında solunda, başını çevirdiği her yerde.

Böylece, bir dakika daha geçti.

Derken, uzaklarda, biri hareketli diğeri ise suda süzülen iki gökyüzünü birbirinden ayıran erguvani bir çizgi gördü.

Bu erguvani çizgi önce kırmızıya, sonra turuncuya dönüştü; ardından, parlak bir altın gibi, denizin enginliğini aydınlatarak genişledi.

Yıldızlar yavaş yavaş gözden kayboldu. Güneş neredeyse doğmak üzereydi.

Ama o sırada ay tekrar çıktı.

Bununla birlikte, bir dakika ancak parlamıştı ki, ufkun ışığı aydınlığını kararttı. “Gün doğuyor,” dedi Gil Gil.

“Tam tersine,” diye cevap verdi *Ölüm.* "Akşam oluyor; güneşin ardından, ama ondan çok daha hızlı gittiğimiz için şafağı batıda gördük; bu, günbatımının şafağı. işte, bunlar da güzel Azor Adaları.”

Gerçekten de, okyanusun ortasında bir grup sevimli ada belirdi.

Akşamın hüzünlü ışığı, bulutların arasından kırılıp nehirlerin karanlığına sızarak takımadalara büyüleyici bir görüntü kazandırıyordu.

Gil ve *Ölüm*, çöl gibi ıssız denizin ortasındaki bu vahaların üzerinden bir dakika bile oyalanmadan geçtiler.

On dakika sonra, güneş, dalgaların bağrından çıktı ve ufukta biraz yükseldi.

Ama *Ölüm* arabayı durdurdu ve güneş tekrar battı.

Tekrar yola koyuldular ve yeniden güneş çıktı.

iki alacakaranlık iç içeydi.

Tüm bunlar kahramanımızı çok şaşırttı. Derledikçe ilerlediler, okyanusun içine ve güne dalıp çıktılar.

Bununla birlikte, Gil’in saati, akşam (tabii akşam denebilirse) dokuzu çeyrek geçiyordu. Kısa süre sonra, denizin ortasında, Kuzey Amerika ortaya çıktı.

Onlar bir yandan ilerlerken, Gil de tarlalarda çalışan, kıyı boyunca gemilerde seyreden, şehirlerin sokaklarında uğuldayan insanların gayretini gördü.

Bir yerlerde yoğun bir toz bulutu fark etti. Besbelli bir savaş vardı.

Ote yanda, *Ölüm*, yerli halkın tanrısı olan bir ağaç için yapılan dinsel bir töreni gösterdi ona.

Daha ötede, bir ormanda, yalnız başlarına duran, birbirlerine aşkla bakan iki yabanıl genç gördüler. Sonra, dünya tekrar ortadan kayboldu ve Pasifik Okyanusu’na geçtiler. Paj aros Adaları’nda öğlen vaktiydi.

Göz alabildiğine binlerce ada çıktı ortaya. Her birinde gelenekler, din, farklı uğraşlar vardı. Ya giysilerinin ve törenlerinin çeşitliliğine ne demeli!

Böylece, günün doğmakta olduğu Çin’e vardılar.

Bu gündoğumu, bizim yolcular için günba-tımı oldu.

Daha önce görmüş olduklarından farklı yıldızlar, gökkubbeyi süslüyordu.

Şark tarafında ay tekrar parladı ama hemen ardından gizlendi.

Yerkürenin ekseni etrafında döndüğünden daha büyük bir hızla uçarak ilerliyorlardı. Sonunda, gecenin hüküm sürdüğü Asya'yı geçtiler; hiç erimeyen karları sabah yıldızında parlayan Himalaya sıradağları sol taraflarında kaldı; Hazar Denizi sahillerinden geçtiler; biraz sola döndüler ve o sırada ge-ceyarısı olan bir şehrin yakınındaki bir tepenin üzerinden geçtiler.

“Bu şehrin adı ne?” diye sordu Gil Gil. ‘‘Kudüs'teyiz,” dedi Ölüm.

“Öyle mi?”

“Evet. Dünya etrafındaki turumuzu tamamlamak için çok az yolumuz kaldı. Burada duruyorum çünkü geceyarısı olduğunu görüyorum; bu saatte diz çökmeyi hiç ihmal etmem.”

“Neden?”

“Evrenin Yaratıcısı'na dua etmek için.” Ardından, arabadan indi.

Gil, Ölümün yanında diz çöküp aşk dolu bir İmanla ellerini birleştirerek, “Ben de Tan-rı'nın şehrini seyredip onun kalıntıları üzerinde dua etmek istiyorum,” dedi. İkisi de dualarını bitirdiğinde, Ölüm, eski konuşkan ve neşeli haline geri döndü, sonra

da arabaya binmek için Gil Gil'e yol gösterip şöyle söyledi:

‘‘Şu tepenin üstünde gördüğün köyün adı Getsemani'dir. Orada bir zamanlar Zeytin Bahçesi vardı. Obür tarafta, bir yıldız tarlasının üzerindeki tapınakla taçlandırılmış bir yükselti seçeceksin. Orası Golgota'dır! Orada hayatımın en olağanüstü gününü yaşadım! Bizzat Tanrı'yı alt ettiğimi sandım. Birkaç saat için ettim de... Ama, ah, üç gün sonra yine bu tepede, bir pazar sabahı, nasıl silahsız ve perişan kaldığımı bir bilsen! Isa hayata

dönmüştü! Bu vesileyle, tüm bu yerler, benimle Doğa arasındaki kişisel savaşa tanık oldu. Onunla burada düelloya tutuştum; o korkunç düelloda (öğleden sonra saat üçte, çok iyi hatırlıyorum) Longinus’un mızrağını Mesih’in göğsüne savurduğumu görür görmez, bana taş atmaya, mezarlıkları dağıtıp ölüleri diriltmeye çalıştı. Ne bileyim! Zavallı Doğa aklını kaybetti sandım!”

Ölüm bir an düşündü; sonra, kafasını kaldırdığında, yüzünde her zamankinden daha ciddi bir ifade belirdi ve ekledi:

“Zamanı geldi! Geceyarısını geçtik. Evime gidiyoruz. Şu meseleyi konuşalım artık.” “Evin nerede?” diye sordu Gil Gil, utanarak.

- “Kuzey Kutbu’nda,” diye yanıtladı Ölüm. “insanoğlu

1

Dobloıı; Xvı. yüzyıldan itibaren Ispanya'da ve sömürgelerinde basılan altın para. (ed. n.)

“Kuzey Kutbu’nda,” diye yanıtladı *Ölüm.* “insanoğlunun hiç ayak basmadığı ve hiç ayak basamayacağı bir yerde! Dünya kadar yaşlı buzların ve karların arasında!”

Bunları söyledikten sonra, *Ölüm*, rotasını kuzeye çevirdi ve araba hiç olmadığı kadar hızlı bir biçimde uçmaya başladı.

Küçük Asya, Karadeniz, Rusya ve Spitz-berg, düşsel görüntüler gibi tekerleklerinin altında gözden yitti.

Camdan kayaların yansıttığı göz kamaştırıcı ışıklarla ufuk aydınlandı.

Dünya yüzeyinde her şey sessiz ve bembeyazdı.

Neredeyse fark edilemeyen gök cisimlerinin serpiştirildiği gökyüzüne kurşuni bir renk hakimdi.

Aurora borealis ve buz! Bu ürkütücü bölgede hayatın tek tanıkları onlardı.

‘‘Kutup noktasındayız,” dedi *Ölüm.* ‘‘Geldik işte.”

XVI. Ölüm Tekrar Ciddileşiyor

Gil Gil, havadaki yolculuğu boyunca onca olağandışı gelişmeye tanıklık etmeseydi, Ele-na’ nın anısı düşgücünü tamamen ele geçirmiş olmasaydı, *Ölümün* onu nereye götürdüğü keder dolu ruhunu kaygılandırmasaydı, en esaslı coğrafya sorunlarını (kutupların biçimi ve oluşumu) araştırıp çözmek için bundan daha imrenilecek bir fırsat olamazdı. Kıtaların ve kutup denizinin ezeli buzlar tarafından belirsiz kılınmış gizemli sınırları, kimileri tarafından dünyamızın üzerinde döndüğü varsayılan mihverin uç noktasını işaret eden bir çıkıntı ya da uçurum, aynı anda Kuzey Amerika, tüm Avrupa, Asya, Troya, Japonya ve iki okyanusun kuzey bölümünün göklerini süsleyen tüm cisimlerin seçilebildiği yıldızlı gökkubbenin görüntüsü, *aurora borealisin* alev alev yanan odağı ve bilimin yüzlerce yıldır umutsuzca peşinden giderken binlerce tanınmış gezginin bu ürkütücü bölgede uğruna heder olduğu pek çok olgu, kahramanımız için, şu anda okuyucularımıza bir bir sıraladığımız kadar açık ve belirgindi.

Ama ne Gil bu tür gözlemler yapacak biriydi ne de öykümüzle ilgisi olmayan bu şeyleri anlatmayı kendimize iş edinebiliriz; bırakalım insan ırkı Kutup hakkında da bilgisiz oluversin ve biz anlatmaya devam edelim. Ayrıca, okurlarımıza o sıralarda bir eylül ayının ilk günlerinin yaşanmakta olduğunu hatırlattığımızda, zaten güneşin gökyüzünde parlamakta olduğunu, orada beş aydan fazla bir zamandır tek bir saniye bile gece yaşanmadığını anlayacaklardır.

Iki yolcumuz, solgun ve eğik bir açıyla gelen güneş ışığında arabadan indiler; *Ölüm,* Gil Gil'in elini tutarak cana yakın bir nezaketle şöyle dedi:

"Kendini evinde say, içeri girelim." Gözlerinin önünde buzdan devasa bir duvar yükseliyordu. Dünya kadar eski karların arasına gömülmüş, bir çeşit camdan

suru andıran bu duvarın ortasında ancak bir kişinin geçebileceği genişlikte bir yarık bulunuyordu.

Ölüm, önden giderek, "Sana yolu göstereyim," dedi.

Hakikat Dükü, yol arkadaşını izlemeye cesaret edemedi ve durdu.

Iyi ama ne yapmalıydı? Bu sonsuz ovada nereye kaçabilirdi? Bembeyaz ve sonu gelmez buz düzlüklerinin ortasında hangi yolu tutabilirdi?

"Gil, içeri gelmiyor musun?" diye seslendi *Ölüm.*

Gil, solgun güneşe son kez uzun uzun baktı ve buzdan duvarın içine girdi.

Aynı donuk maddeden yontulmuş, salyangoz gibi kıvrılan bir merdiven, onu, kare biçiminde, her tarafı buz, hiçbir mobilya ya da bezeğin olmadığı, Polonya'nın koca tuz yataklarını ya da Isfahan ve Medine'nin mermer hamamlarını andıran geniş bir salona çıkardı.

Ölüm, Doğulular gibi bağdaş kurarak bir köşeye büzüldü.

"Buraya gel, yanıma otur, konuşalım," dedi Gil'e.

Genç adam, hiç düşünmeden itaat etti.

Oyle derin bir sessizlik hüküm sürüyordu ki gözle görülemeyecek kadar küçük bir böceğin bile nefes alıp vermesi duyulabilirdi; böy-lesi bir yerde Olümün himayesine ihtiyaç duymayan canlılar var olabilseydi elbette.

Kelimelerle ifade edilemeyecek kadar soğuktu o yer.

Sıcaklığın tümüyle yok olduğu, yaşamın tümüyle yadsındığı, hareketin mutlak biçimde durduğu, ölümün bir varoluş şekli olduğu bir yer hayal ediniz, yine de o ceset dünya hakkında tam bir fikir sahibi olamazsınız; hatta cesetten de öte, bozulup çürümüyor, şekil değiştirmiyor, böceklere yem, bitkilere gübre, maddelere element, atmosfere gaz olmuyor.

Orası, doğmamış bir evrenin kaosuydu; asırlık buz dağlarının yüzeyi altındaki hiçlikti. Bununla birlikte, Gil Gil, Ölümün koruması sayesinde soğuğa dayanabiliyordu.

“Gil Gil,” diye seslendi dingin ve azametli sesiyle, ‘‘hakikatin tüm muhteşem çıplaklığıyla gözlerinin önünde parlayacağı zaman geldi; yakınlığımızın öyküsünü birkaç kelimeyle özetleyecek ve sana kaderinin gizemini göstereceğim.”

“Konuş,” diye karşılık verdi Gil Gil, korkusuzca.

“Kuşkusuz, sevgili dostum,” diye devam etti Olüm, “yaşamak istiyorsun; tüm bu çabam, düşüncelerim, her an sana yaptığım ifşaatlar, yüreğindeki yaşama aşkını söndürmek için yetersiz.”

“Yani Elena’ya olan aşkı!” diyerek araya girdi genç adam.

“Aşka duyduğun aşkı,” diye karşılık verdi Olüm. “Aşk hayattır, hayatsa aşk: bunu bilmiyor değilsin. Eğer bilmiyorsan, o parlak doktorluk kariyerinde ve deminki seyahatimiz sırasında çok iyi kavramış olduğunu sandığım şeyi düşün. insan nedir? Onun varlığı ne ifade eder? Sen onu güneşin batışından doğuşuna kadar uyurken, uykusunda düşlere dalmışken gördün. Düş aralarında, önünde ne yapacağını bilemediği on iki ya da on dört saatlik bir uyanıklık dönemi vardı. Bazı yerlerde, onu, elinde silahı, kendine benzeyenleri öldürürken buldun; başka yerlerde yiyeceğini değiş tokuş etmek için denizleri aşıyordu. Kimileri şu ya da bu renk giysiler

giymek için azimle çalışıyor, kimileri süslenmek için toprağı kazıp maden arıyordu. Burada birini ölüm cezasına çarptırıyor, öbür yanda bir diğerine körü körüne itaat ediyorlardı. Bu yanda erdem ve adalet şu ya da bu ölçülere dayanırken, beri yanda o ölçülerin tamamen tersine dayanıyordu. Buradakilerin doğru dediğine öte taraftakiler yanlış diyordu. Hatta güzellik kavramı bile Kafkasya'da, Çin'de, Kongo'da ya da Eskimolar arasında dolaştıkça sana töresel ve düşsel bir şey gibi gelmiş olmalı. Belki bilim de beklenmedik etkilerden ibaret yalan yanlış bir deney ya da en kıyıda köşede kalmış sebeplerle ilgili yersiz bir sanı gibi geliyordur sana, utku ise tamamen tesadüf eseri şu ya da bu cesetin adının başına eklenen boş bir sözcük olmalı. Sonuç olarak, insanların yaptığı her şeyin, zaman öldürmek için oynanan bir çocuk oyunu olduğunu, medeniyetlerinin, toplumsal yapılarının, en ciddi ilgi alanlarının sağduyudan nasibini almadığını, heveslerinin, âdetlerinin ve hiyerarşilerinin ise duman, toz ve esaslı bir saçmalık olduğunu anlamış olmalısın. Saçmalık mı dedim? Daha da beter! Bunlar, hayatın sıkıcılığında oyalandığınız oyuncaklar, ateşli bir hastanın sayıklamaları, bir delinin sanrıları! Çocuklar, yaşlılar, asiller, ayaktakımı, bilgeler, cahiller, güzeller, sakatlar, krallar, köleler, zenginler, dilenciler, hepsi benim için aynı; hepsi soluk almamı engelleyen birer avuç toz. Sen hâlâ hayat için çırpınıyorsun! Hâlâ dünyada kalmayı arzu ettiğini söylüyorsun! Tüm bildiklerine rağmen, bu geçici hayali sevmeye devam edeceksen! "

"Ben Elena'yı seviyorum!" diye karşılık verdi Gil Gil.

"Ah, evet," diye devam etti *Ölüm*, "hayat aşktır, hayat tutkudur. Ama bu aşkın, bu tutkunun ideali, şu ya da bu çamurdan bir güzellik olmamalı. Hayal görmektesiniz, uzaktakini yakın sanıyorsunuz! Hayat aşktır; hayat duygudur; ama hayatın büyüklüğü, asaleti, mucizesi, yeni doğmuş ya da ölmek üzere olan birinin yüzünden süzülen hüzün gözyaşlarıdır, yaşamaya aç ama var olmaktan acı çeken insanoğlunun melankolik yakınması, ahirete duyulan tatlı özlem ya da öte dünyanın dokunaklı hatırasıdır.

Bu dünyanın saçmalıklarıyla tatmin olmayan yüce ruhların keder ve sıkıntısı, kuşku ve korkusu, başka bir yurdun, bilim ve kudretten daha yüksek bir görevin, nihayet, insanoğlunun gelip geçici büyüklenmesinden ve kadınların zayıf büyülerinden daha sonsuz bir şeylerin varlığını seziyor

olmalarından başka bir şey değildir. Şimdi sana ve senin de pek iyi bilmediğin öyküne dönelim; sıradışı varlığının gizini çözelim; dostluğumuzun gerekçelerini açıklayalım. Senin şu Gil Gil dediğin adam, hayatın sunduğu onca mutluluk arasından tek bir tanesini arzuluyor: bir kadına sahip olmak. Senin ruhunda ne de çok fetih yaptım! Ne güç, ne zenginlik, ne onur, ne de utku. Hiçbiri senin düş-gücünü cezbetmiyor. Artık gelişimini tamamlamış bir filozof, kusursuz bir Hıristiyansın; buraya varmışken, yeniden yola çıkarmak istiyorum seni. Pekâlâ, şimdi söyle bakalım, eğer bu kadın ölecek olsa, ölmek senin için bir külfet olur muydu?"

Gil Gil, korkunç bir çığlık atarak doğruldu. "Nasıl? Elena ?"

''Sakin ol," dedi *Ölüm.* "Elena onu nasıl bıraktıysan hâlâ öyle. Varsayımlardan konuşuyoruz. Şimdi bana cevap ver."

"Elena'yı öldürmeden önce benim canımı al! işte benim cevabım."

"Muhteşem!" diye karşılık verdi *Ölüm.* "Peki, söyle bana, eğer Elena'nın seni cennette beklediğini bilseydin, sakin, mutlu bir halde, Tanrı'ya şükrederek ruhunu ona teslim etmez miydin?"

"Oh, evet, o zaman ölüm benim için diriliş olurdu!" diye atıldı Gil Gil.

"Bir anlamda," diye sürdürdü ürkünç varlık. "Elena yanında olduğu sürece başka hiçbir şeyin önemi yok."

"Hiçbir şeyin!"

"iyi o halde, her şeyi öğren! Bugün, Katolik dünyasında, senin sandığın gibi, 2 Eylül 1721 günü değil. Seninle *dost* olduğumuzdan beri aradan uzun yıllar geçti." "Tanrım! Ne diyorsun sen? Ben hangi yıldayım?"

"Onsekizinci yüzyıl geçti, ondokuz, yirmi ve yirmiden sonra birkaç yüzyıl daha. Kilise bugün Aziz Antonius için dua ediyor ve yıl 2316."

"O halde ben ölüyüm!"

"Neredeyse altı yüz yıldır."

“Peki Elena?”

“Sen öldüğün sıralarda o da öldü. Sen ikimizin tanıştığı gece öldün.”

“Ne yani? Zaç yağını içtim mi?”

“Son damlasına kadar. Elena’ya gelince, senin talihsiz sonunu öğrenince o da üzüntüsünden öldü. Böylece, siz ikiniz, altı yüz yıldır benim hükmüm altındasınız.” ‘imkânsız! Sen beni çıldırtıyorsun!” diye bağırdı Gil Gil.

“Ben *kimseyi çıldırtmam,”* diye cevap verdi *Ölüm.* “Dinle ve senin iyiliğin için neler yaptığımı öğren. Elena ve sen söylediğim tarihte öldünüz; Elena, *Mahşer Gününde* melekler katına çıkmaya yazgılı, sense, tüm acılara müstahak bir kişi olarak cehenneme. O, saflığı ve masumiyetiyle yaşadı, sense Tan-rı’yı unutarak ve bayağı tutkularla beslenerek. *Mahşer Günü* yarın, Roma’da, öğleden sonra saat üçü vurduğunda başlayacak.” “Aman Tanrım! Oyleyse dünyanın sonu geldi!” diye haykırdı Gil Gil.

“Zamanı geldi,” diye cevap verdi dehşet verici varlık. “Nihayet dinleneceğim.” “Dünyanın sonu!” diye kekeledi Gil Gil, anlatılmaz bir korkuyla.

“Senin için hiç önemi yok. Artık kaybedecek bir şeyin kalmadı. Dinle. Bugün, *Mahşer Gününün* yaklaştığını görerek, ilk konuşmamızda söylediğim gibi hep yanında olan ben ve seni yeryüzünde olduğu kadar cennette de seven Elena, ruhunu kurtarması için Ebediyete yalvardık. Yaratıcı, ‘Müntehirler için elimden bir şey gelmez,’ diye yanıt verdi, ‘onun ruhunu bir saatliğine size emanet ediyorum, becerebilirseniz ıslah edin.’ ‘Kurtar onu!’ dedi Elena da. Ben de ona söz verdim ve altı yüz yıldır uyuduğun mezarında seni bulmaya geldim. Orada, tabutunun baş-ucunda oturdum ve sana yaşama dair bir düş gördürdüm. Karşılaşmamız, V. Felipe’ye yaptığın ziyaret, 1. Louis’nin sarayındaki sahneler, Elena ile evlenmen, bunların hepsi mezarında gördüğün bir düş. *Altı yüz yıl-*

lık ölümün tek bir ana sığması gibi, tek bir saat içinde üç gün geçirdiğini sandın\” ‘"Ama... Hayır... Düş değildi,” dedi Gil Gil. “Şaşkınlığını anlıyorum,” dedi *Olüm.* “Sana gerçek gibi geliyor. Bu sana hayatın ne olduğunu gösterecektir. Düşler gerçeğe benzer, gerçekler de düşe. Elena ve

ben başardık. ilim, deneyim ve felsefe kalbini arındırdı, ruhuna asalet kazandırdı, tüm iğrenç yavanlığına rağmen sana Dünyanın gerçek büyüklüğünü gösterdi, dün ölümden kaçarken aslında dünyadan kaçıyordun; bugün sonsuz aşk için çırpınırken, aslında ölümsüzlük için çırpınıyorsun. Kurtuldun!” ‘"Ama Elena...” diye mırıldandı Gil Gil. “Orasını Tanrı bilir! Elena’yı düşünme. Ele-na yok ve gerçekte hiç var olmadı. Elena ölümsüzlüğün yansımasıydı, güzelliğin ken-disiydi. Bugün gerçeğin ve adaletin Güneşi onun ışıltısını geri alıyor, Elena sonsuza dek ONUNLA bütünleşiyor. Artık tüm arzularını ONA hasretmelisin!”

“Bu bir düştü!” diye inledi genç, tarifsiz bir acıyla.

“Birkaç saat içinde dünya da öyle olacak: Yaratanın bir düşü.”

Ölüm, bunları söyledikten sonra, ayağa kalkıp başını açtı ve gözlerini gökyüzüne çevirdi.

“Roma’da gün doğuyor,” diye fısıldadı. “Dünyanın *son günü* başlıyor. Allahaısmarladık Gil... Hiç görüşmemek üzere!”

I 111

i

“Hayır! Beni terk etme!” diye haykırdı bahtsız adam.

“Dün benden kaçıyordun! Bugün *beni terk etme* diyorsun Ölüme.”

“Hayır! Bu metruk yerde beni yalnız bırakma! Burası bir mezar!”

“Ne?” diye karşılık verdi kara tanrısallık. ""Altı yüz yıl o kadar kötü geçti demek?” “Nasıl? Ben burada mı yaşadım?”

“Yaşamak Artık adına ne dersen. Tüm bu zaman boyunca burada uyudun.” “Öyleyse burası benim mezarım?”

“Evet, dostum, ben gözden kaybolur kaybolmaz öyle olduğuna ikna olacaksın. Ancak o zaman buranın ne kadar soğuk olduğunu hissedeceksin.”

“Alı! O an öleceğim!” diye haykırdı Gil Gil. “Ben *Kuzey Kutbundayim.”* “Ölmeyeceksin çünkü ölüsün; ama öğleden sonra saat üçe kadar uyuyacak, sonra tüm nesillerle beraber uyanacaksın.”

“Dostum benim!” diye bağırdı Gil Gil, anlatılmaz bir ıstırapla. “Beni terk etme, ya da bırak sürsün bu düş. Uyumak istemiyorum. Bu uyku beni korkutuyor! Bu mezar beni boğuyor. Elena’yı hayal ettiğim Guadar-rama’daki o kır evine geri gönder beni, kainatın sonu beni orada bulsun. Tanrı’ya inanıyorum, adaletine boyun eğiyorum, merha-metj_ne sığınıyorum. Ama bana Elena’yı geri ver!”

“Ne büyük bir aşk!” dedi ilahi varlık. “Hayatı alt etti bu aşk, şimdi de ölümü alt edecek! Yeryüzünü hor gördü, şimdi de cenneti hor görüyor! Senin istediğin olsun, Gil Gil. Ama ruhunu unutma...”

“Oh, teşekkürler, teşekkürler, dostum! Demek beni Elena’ya götüreceksin!”

‘‘Hayır, seni götürmeyeceğim. Elena mezarında uyuyor. Ölümünün son saatlerini birlikte geçirmeniz için onu buraya getire-cegı m. ”

“Birlikte gömüleceğiz! Bu benim utkum ve mutluluğum için çok bile! Elena’yı göreyim, beni sevdiğini söyleyen sesini duyayım, Dünyada ve Ahirette, sonsuza dek yanımda olacağını bileyim, mezarda geçireceğim gecenin hiç önemi yok benim için!”

“Gel öyleyse, Elena, emrediyorum,” dedi *Ölüm,* boğuk bir sesle, ayağını dünyaya vurarak.

Elena, bu olağanüstü sahnenin yaşandığı buzdan evin ortasında, Guadarrama’daki bahçede nasıl bırakmışlarsa öyle, beyaz elbiseleriyle, ama mezar taşı gibi solgun bir halde beliriverdi.

Gil Gil, dizleri üstüne çökmüş, yüzü gözyaş-larıyla yıkanmış, elleri bitişik bir halde, *Ölümün* sevimli suretine derin bir minnettarlıkla bakarak karşıladı onu. “Allahaısmarladık dostlarım,” dedi o da. “Elini ver Elena,” diye kekeledi Gil Gil. “Gil!” diye fısıldadı genç kız, eşinin hemen yanına diz çökerek.

Elleri birleşmiş, gözleri gökyüzüne çevrili, *Ölümün* vedasına hüzünlü bir *vedayla* karşılık verdiler.

Bu sırada, yaslı tanrısallık yavaşça çekiliyordu.

Uzaklaşırken, “Bir daha asla görüşmemek üzere!” diye mırıldandı Gil’in Dostu.

Elena, Gil Gil’in kendi elleri arasında tuttuğu ellerini sıkarak, “Sonsuza dek benim-sin. Tanrı seni bağışladı, cennette birlikte yaşayacağız,” diye haykırdı.

“Sonsuza dek!” diye karşılık verdi genç adam, dile gelmez bir sevinçle.

Ölüm gözden kayboldu.

Odayı korkunç bir soğuk doldurdu ve Gil Gil ile Elena anında donup taş kesti, dizlerinin üzerinde, el ele tutuşmuş, gözleri gökyüzüne çevrili, iki muhteşem mezarlık heykeli gibi iman dolu ve hareketsiz.

Sonuç

Birkaç saat sonra Yeryüzü nar gibi dağıldı. Dağılan kürenin parçaları, en yakınındaki gök cisimlerinin çekimine kapılıp seller, kutup ekseninin kayması gibi türlü afetler yaratarak onlarla birleşti.

Ay, neredeyse hiç zarar görmeden, Venüs ya da Merkür gibi bir başka gezegenin uydusu haline geldi.

Bu arada, Adem ile Havva soyunun Yosafat

Vadisi’nde değil de, V. Carlos adlı kuyruklu yıldızda yargılandığı *Mahşer Günü* gelip çatmıştı; lanetli ruhlar, yeniden vücut bulacakları başka gezegenlere sürüldüler. Ne büyük ceza, değil mi?

Bu ikinci varoluşta arınan diğerleri, bu gök cisimlerinin yok olduğu gün Tanrı’nın varlığına dönme mutluluğuna erişecekler. Arınmayanlar, şimdi bizim yaptığımız gibi, buna benzer yüzlerce dünyayı daha baştan sona kat edecek.

Gil ve Elena’ya gelince, onlar, o öğleden sonra, el ele, yas ve pişmanlıktan sonsuza dek bağışık, selamete ermiş ve kurtulmuş, *Vaat Edilmiş Topraklara* girdiler. Diğer doğru ve arınmış insanlarla birlikte Tanrı’nın şefaatini kazanıp o esenliğin parçası, o utkunun kalıtçısı oldular.

Oykümü, eskilerin yaptığı gibi, şu sözlerle bitirebilirim: *gittim, döndüm ve bana hiçbir şey vermediler.*

Guadix, 1852

Uzun Boylu Kadın

(korku öyküsü)

1.

Guadarrama’nın zirvesinde, Escorial’den sekiz kilometre kadar uzakta, Madrid ve Se-govya illerini birbirinden ayıran sınırda, saygıdeğer orman mühendisi Gabriel, bir pınarın yakınındaki çam ağacının altına oturarak, ‘‘Ne biliyoruz, dostlarım!.. Ne biliyoruz ki!” diye haykırdı; hâlâ görür gibi olduğum bu yeri, pınarı ve çam ağacını çok iyi biliyorum ama ismini unuttum. “Gerektiği üzere ve programımızda *yazıldığı* gibi oturalım,” diye devam etti Gabriel, “dinlenelim, menba suyu sindirime iyi gelen bu çok hoş ve köklü yerin tadını çıkaralım, burada oturup kuzu yiyen D. Miguel Bosch, D. Maximo Laguna, D. Agustın Pascual ve diğer büyük naturalist üstatları analım ve size tezimi doğrulayan ilginç ve olağanüstü bir hikâye anlatayım; bu hikaye, her ne kadar benim bir geri kafalı olduğumu düşünecek olsanız da, yeryüzünde hâlâ doğaüstü olayların vuku bulduğunu gösteren, Ham-let’in artık anlaşılan (ya da anlaşılmayan) şu *kelimeler. kelimeler ve kelimeler* sözü gibi ne aklın, ne bilimin, ne de felsefenin çerçevesine sığabilecek türden bir hikâye.” Gabriel, bu ateşli konuşmayı, farklı yaşlarda ancak hiçbiri genç olmayan ve içlerinden sadece biri yaşını başını almış beş kişiye yapıyordu; bunlardan üçü kendisi gibi orman mühendisi, dördüncüsü bir ressam, beşincisi de bir parça edebiyatla ilgilenen biriydi; hepsi de, içlerinde en genç olan ve bu konuşmayı yapan kişiyle beraber, kiraladıkları eşeklere binerek San Lorenzo’daki Real Sitio’dan, günlerini Peguerinos’un güzel çamlıklarında bitki toplayarak, tülden kepçelerle kelebek avlayarak, hasta çam ağaçlarının kabuklarının altında ender bulunan kınkanatlıları

arayarak ve parasını ortak ödedikleri, soğuk etlerden oluşmuş azıklarını yiyerek geçirmek için buraya çıkmışlardı.

Bu gezi, 1875 yılında, yaz sıcaklarının en yoğun olduğu bir tarihte yapılıyordu; Santiago günü mü yoksa San Luis günü müydü hatırlamıyorum, ama büyük ihtimalle San Luis günüydü. Her neyse, önemi yok, sonuçta temiz havanın keyfini çıkarıyorlar, kalpleri, mideleri ve akılları, toplumsal ve gündelik hayatta olduğundan daha iyi çalışıyordu.

Altı arkadaş oturdular ve Gabriel sözlerini şöyle sürdürdü:

‘‘Sanırım beni hayalcilikle suçlayamazsınız. Ben, artık talih mi dersiniz yoksa talihsizlik mi, şu modern dedikleri türden biriyim, batıl inançlarım yok ve ruhumun duygu özlü tüm esrarengiz yeti ve hislerini Tabiatın olumla-yıcı verileri içine katan koyu mu koyu bir *pozitivistim.* Doğaüstü ya da *doğaötesi* olgulara gelince, şimdi benim duyduğumu siz de duyun, benim gördüğümü siz de görün ve hemen ardından -her ne kadar bu çok özel hikâyenin kahramanı ben olmasam da-bana böyle olağanüstü bir olayın ne gibi bir dünyevi, fiziksel, doğal ya da benzeri bir açıklaması olabilir söyleyin.

“Olay şöyle gelişti. Ama önce birer yudum içelim, *tulum*, botanikçilerin şarabını soğutmak için Tanrı tarafından bu çamlığın zirvesine bağışlanmış, çağlayan ve billursu pınarda iyice soğumuştur artık!”

II.

“Baylar, bilmiyorum, Telesforo X adında, 1860 yılında ölmüş olan bir demiryolu mühendisi hakkında söylenenleri duydunuz mu?”

“Ben duymadım.” “Ben duydum!”

“Ben de duydum; Endülüslü bir çocuk, kara bıyıklı, Moreda Markizi’nin kızıyla evlenecekti, ama sarılıktan öldü.”

“Ta kendisi!” diye devam etti Gabriel. “Dahası, dostum Telesforo, bugün de söylendiği gibi, ölümünden altı ay önce hâlâ çok parlak bir gençti. Yakışıklı, güçlü, enerjik biriydi, mühendislik fakültesinde kendi dönemini

birincilikle bitirerek ödül almış, dikkate değer işlerdeki çalışmalarından dolayı saygınlık kazanmıştı; kamu işlerinin altın çağı olan o dönemde özel şirketler onun için birbirine girmişti, kadınlar da onunla evlenmek için birbirine düşmüştü, talihsiz bir izdivaç yapanlar ve iflah olmaz dullar da tabii... Ama böyle bir dulun hikâyede yeri yok, zira Telesforo'nun müstakbel eşi olarak tüm açıkyürekliliğiyle istediği kişi, iyi yetişmiş bir genç kız olan, zavallı Joaquinita Moreda'ydı; diğerleri gönül eğlendirdiği kişiler olmaktan öteye geçemezdi."

"Bay Gabriel, ciddiyet lütfen!"

"Evet... Evet, ciddi olalım, zira ne hikâyemde ne de bahsimizde şakalara ve nükteye yer var: Juan, bana yarım bardak daha ver. Bu şarap gerçekten çok iyi! O halde dikkatle dinleyin, ciddi olalım, şimdi öykünün acıklı yanı başlıyor.

"Onu tanıyanlarınızın da bildiği gibi, Joaqui-na, 1859 yazının sonuna doğru, hiç beklenmedik biçimde, Santa Agueda hamamında öldü. Bizi Telesforo ile birbirimize bağlayan candan dostluğumuz nedeniyle derinden etkilendiğim bu üzüntü verici haberi aldığımda, Pau'da bulunuyordum. *Onunla* sadece bir kez, halası Generala Lopez'in evinde görüşmüştüm ve anevrizma hastalığından mustarip insanlarda rastlanan o solgun, mavimtırak ten rengi, bana sağlığının kötü olduğuna dair bir emare gibi geldi kuşkusuz. ^ncak farklılığı, güzelliği ve zarafetiyle her türlü fedakârlığa değecek türden bir kızdı; ayrıca unvan sahibi birinin kızıydı, unvanıyla beraber getireceği milyonlar da hesaba katılınca, iyi bir matematikçi olan arkadaşımın ne denli teskin edilemez bir durumda olduğuna tanıklık etmiştim. Sonuç olarak, Madrid'e döner dönmez, dostumun başına gelen talihsizliğin üzerinden on ya da on beş gün geçmişken, bir sabah erkenden onu görmeye sıcak yuvasına, o şık bekâr odasına, aynı zamanda büro olarak kullandığı Lobo Sokağı'ndaki evine gittim. Numarasını hatırlamıyorum ama San J eronimo Caddesi'nin çok yakınındaydı.

"Genç mühendis, o sırada, her halinden okunan büyük acısına rağmen, matem giysileri giymiş, yardımcılarıyla ne olduğunu bilmediğim bir demiryolu projesi üzerinde çalışıyordu. Uzun süre, soluk bile almadan, beni sıkı sıkıya kucakladı; hemen sonra, yardımcılarından birinin sorumluluğunda olan iş hakkında bazı bilgiler verip beni evin diğer ucunda

bulunan özel odasına götürdü ve bu sırada, iç karartıcı bir sesle, bana bakmadan şunları söyledi: "Gelmene çok sevindim. içine düştüğüm durumda sayısız kez senin varlığını özledim. Ancak senin gibi bir dostun benim bir budala ya da deli olduğuma hükmetmeden dinleyebileceği benzersiz ve tuhaf bir olay geçti başımdan ve benim bilim gibi vakur ve ayağı yere basan fikirler duymaya ihtiyacım var. Otur,’ dedi odasına geldiğimizde ve şöyle devam etti: "Çektiğim acıları anlatarak canını sıkacağımdan korkma, acılarımı anlatsam bir ömür sürer. Ne gereği var bunun? Sen insanlara özgü dertlerin ne olduğunu kısa sürede anlayabilecek birisin ve ben şimdi, daha sonra ya da hiçbir zaman teselli edilmek istemiyorum. Durumun gerektirdiği bir metanetle anlatacağım meseleyi en başından almalıyım, cehennemi bir kehanet gibi görünen bu korkunç ve gizemli durum ruhumu öyle sarstı ki senin içine de ürkü salacak.’

""Devam et diye cevap verdim, dostumun yüzünde şekillenen yılgınlık ifadesine bakınca o eve uğradığım için bir tür pişmanlık duyarak. "Dinle!’ dedi, alnındaki teri silerken.”

III.

""Düşgücümün doğuştan gelen uğursuzluğundan mı, yoksa çocukları beşiklerinde bile yakalayıp korkutan o kocakarı hikâyelerini dinleye dinleye kökleşmiş bir kusur mu bilmiyorum ama, çocukluk yıllarımdan beri, düşlerimde ya da gerçek hayatta beni en çok korkutup dehşete düşüren şey, gecenin ilerlemiş saatlerinde sokakta dolaşan yalnız bir kadın görüntüsüdür.

‘‘Hiç de korkak olmadığımı bilirsin. Her onurlu erkek gibi ben de düello yaptım, bazı hallerde gerekli oldu bu, mühendislik fakültesini yeni bitirdiğimde, silahımı kuşanıp yollara düşerek ıssız dağ geçitlerine çıktım ve asi gündelikçi işçileri yola getirene kadar mücadele ettim. Jaen’de, Madrid’de ve yaşadığım diğer şehirlerde, silahsız, yalnız başıma, aklımda beni uyutmayan aşk acıları, olmadık saatlerde sokaklarda yürüdüm, hırsız mı yoksa yalancı pehlivan mı olduğunu bilemediğim uğursuzlarla karşılaştım ama her defasında en iyi yolu bana bırakıp sağa sola kaçmaya zorladım onları. Ama bu kişi, yürüyen ya da durakoymuş yalnız bir kadınsa ve etrafta tek bir Allahın kulu yoksa, o zaman (istersen gülebilirsin ama inan bana) tüylerim diken diken oluyordu; boş korkular ruhuma saldırıyordu; öbür dünyanın ruhlarını, başka zaman gülüp geçeceğim,

düşgücünün ürünü olan varlıkları ve boş inançların buluşu olan şeyleri düşünüyordum, sonra da adımlarımı hızlandırıyor ya da geriye dönüyor, kendimi eve atana kadar bir dakika bile bu korkuyu yenmeyi başaramıyordum.

“Eve vardığımda, kendim de deliliğime gülüyor, bundan utanıyordum ve o kadını hiç tanımadığımı düşünmek beni rahatlatıyordu. O anda, acı verici bir biçimde -zira ben cinlere, cadılara, hayaletlere inanmam— o zayıf kadından hiç korkmamam gerektiğini anlıyordum. Kim bilir, o saatte onu evinin dışında tutan talihsizlik, sefillik ya da uğursuzluk neydi, belki de ihtiyacı olduğunu anlayarak yardım etmeyi önermem, hatta isterse sadaka vermem gerektiğini düşünüyordum. Bununla birlikte, birçok gece macera aramak için kendisi de sokağa çıkan biri, yirmi beş yaşında koca bir adamdım ve bu yalnız ve gecekuşu kadınlardan hiçbir zarar görmememe karşın, benzer bir durumda aynı acı verici sahneler tekrarlanıyordu. Ne var ki, sonuçta, sözünü ettiğim hiçbir şey gerçekten önemli değildi, zira evime vardığımda ya da sokakta başka insanlar gördüğümde o mantıksız korku dağılıveriyor, tıpkı temeli olmayan ve insanın başına iş açmayan yanılgılar ya da aptallıklar gibi, birkaç dakika sonra aklımdan çıkıp gidiyordu. “Uç yıla yakın bir süre öncesine kadar durum böyleydi, ne yazık ki tarihi tastamam hatırlamak için pek çok sebebim var: 1857 yılı Kasım ayının on beşini on altısına bağlayan gece. Hatırlayacağın gibi, o zamanlar yaşadığım ve Montera Sokağı’nın yakınındaki J ardines Sokağı’nda bulunan o küçük eve dönüyordum, sabahın üçüydü. Geç bir saatte çıkmıştım, sert bir rüzgâr ve soğuk bir hava vardı dışarıda. Bir aşk yuvasından filan gelmiyordum, bulunduğum yer, şaşıracaksın ama söyleyeceğim, bulunduğum yer, polis kayıtlarında o adla yer almayan, pek çok insanın varını yoğunu yitirdiği, benimse ilk ve son kez gittiğim bir tür kumarhaneydi. Bir kumarbaz olmadığımı bilirsin, orada tüm meselenin zarif, her yolun yolcusu (hepsi de birer kibar fahişe olan) bayanlarla arkadaşlık kurmaktan ibaret olduğunu söyleyen kötü bir dostun oyununa geldim; -amacımızı gizlemek için, *Cüceye*, yünlü kumaştan bir örtüsü olan yuvarlak masada birkaç kuruş yatırdık; derken, saat on ikide, Kraliyet Tiyatrosundan ya da gerçekten soylu salonlardan yeni gruplar gelmeye başladı, oyun değişti, önce altın paralar parlamaya başladı, sonra banknotlar çıktı ve bonolar yazılmaya başladı; ben, yavaş yavaş, sefahatin vahşi hayvanlar ve tehlikelerle dolu karanlık ormanında kayboldum, üzerimdeki paranın hepsini, sonra sahip

olduğum her şeyi kaybettim, üstelik de dünya kadar borç senediyle kalakaldım. Yani tamamen mahvolmuştum, ailemden kalan miras ve el altındaki büyük işler de olmasa, durumum iyice kaygı verici ve içinden çıkılmaz olacaktı.

‘‘Dedim ya, o gece çok geç bir saatte, tahmin edebileceğin gibi canım sıkkın, aç, soğuktan kaskatı kesilmiş bir durumda, kendimden çok, bir mektup yazıp para istemek zorunda olduğum, benim dertsiz tasasız yaşadığımı sandığı için hem şaşırıp hem de ıstırap duyacak olan ihtiyar ve hasta babamı düşünerek evime dönüyordum. Obür ucu Peli-gros Sokağı’na çıkan kendi sokağıma henüz girmiştim ki, üzerinde yürüdüğüm kaldırımın kenarında, yeni inşa edilmiş evlerden birinin kapı boşluğunda, ayakta duran birini fark ettim. Hareketsiz ve dimdikti, sanki bir sopaya benziyordu, çok uzun boylu ve güçlü bir kadındı, altmış yaşlarında gibiydi, kötücül ve küstahça bakan kirpiksiz gözlerini benim gözlerime iki hançer gibi sapladı, bu arada, dişsiz ağzıyla gülümseyince yüzü korkunç biçimde çarpıldı.

“Beni birden etkisi altına alan o bildik dehşet ya da marazi korku, ona sürünecek kadar yakınından geçtiğim iki saniye içinde, iğrenç görüntüsünün, yüzünün ve elbisesinin en ince ayrıntılarını seçebildiğim tuhaf bir zihin açıklığı verdi bana. Bakalım, sokak lambasından gelen ölü ışığın cehennemi parıltılarıyla aydınlanan bu acıklı sahneyi, duygularıma hakim olarak, tıpkı onu gördüğüm anki haliyle, sonsuza dek beynime kazındığı gibi anlatabilecek miyim? “Senin de göreceğin gibi, her ne kadar sebepsiz yere olmasa da, fazlasıyla heyecanlanıyorum. Yine de, akıl sağlığım için kaygı duyma. Henüz delirmedim ben!

“Kadın diye adlandıracağım bu ucubede bana çarpıcı gelen ilk şey, çok uzun boyu ve geniş omuzlarıydı; sonra kafasının yuvarlaklığı, solgun, baykuş gibi gözlerinin sabit bakışı, çıkık burnunun aşırı iriliği, dişlerinin ortasındaki, ağzını açınca onu bir çeşit kara deliğe dönüştüren o aralık; son olarak, Ava-pies’ten alınmış bir genç kız elbisesi, çenesinin altında bağladığı, başını örten, pamuklu, yeni baş örtüsü ve elinde tuttuğu, açılmış olduğu halde minicik görünen yelpazesi, yelpazeyi bel hizasında tutarak, utanıyormuş gibi, kalçalarını örtmeye çalışması.

“O yelpazeciğin, bir zayıflık asası gibi, böy-lesine çirkin, ihtiyar ve kemikli bir insan azmanının kocaman ellerinin arasında duruyor olması kadar

gülünç ve korkunç, alaycı ve müstehzi bir şey olamaz. ince dokunmuş pamuklu kumaştan, yüzünü süsleyen göz alıcı baş örtüsü de, o talimar gibi, hasekikü-pesi biçiminde, erkeksi burunla bir araya gelince aynı etkiyi yaratıyordu ve bir an için (biraz da sevinerek elbette) onun kılık değiştirmiş bir erkek olduğunu sandım. Ama ikircikli bakışları ve iğrenç gülümsemesi bir moruğu, bir cadıyı, bir büyücüyü, Parca'yı andırıyordu... Tam anlamıyla ne olduğunu bilmediğim bir şey, hayatım boyunca, sokakta geceleri yalnız dolaşan kadınlardan korkmama, ölesiye nefret etmeme sebep olmuştu. Sanki beşikten beri bu karşılaşmayı bekliyordum! Sanki içgüdüsel olarak bundan korkuyordum; doğal düşmanının saldırısı-

! na uğramadan, onunla göz göze gelmeden,

• sadece ayak seslerini duyarak düşmanını

' tanıyan, varlığını sezen, ondan korkan her

canlı varlık gibi ondan korkuyordum! "Hayatımın sfenksini görür görmez koşmaya başlamadım, utandığımdan ya da erkeklik gururum yüzünden değil, daha ziyade duyduğum korkumun ona kim olduğumu belli edeceği korkusundan ya da beni takip etmek için kanatlar takmasından, bana saldırmasından ya da... Bilmiyorum! Panik duygusunun peyda ettiği tehlikenin bir tarifi, ortak bir adı yok!

"Evim uzun ve dar bir sokağın öbür ucun-daydı ve ben tek sözüyle beni mahvedebile-, ceğine inandığım o gizemli hayaletle o sokakta

| yalnız, hatta yapayalnızdım. Evime varabil-

| mek için ne yapabilirdim? Ah! Her an kol-

< cu kuvvetlerinin dolaştığı geniş ve aydınlık

Montera Sokağı'na nasıl da arzuyla bakıyordu gözlerim!

' "Bunun üzerine, zayıflığımı bir güç olarak

kullanmaya karar verdim; bu sefil korkuyu gizleyecektim; adımlarımı hızlandırmadan sürekli yol alacak ve böylece, hayatımdan birkaç yıl ve

sağlığımı kaybetme pahasına, yavaş yavaş evime yaklaşacak, korkudan öl-memeye çalışacaktım.

“Yürümeye başladım, yelpazeli kadının gizlendiği kapıyı geride bıraktıktan sonra en az yirmi adım kadar yürümüştüm ki korkunç, dehşet verici ve aynı zamanda akılcı

bir fikir geldi aklıma: düşmanımın beni izleyip izlemediğini görmek için başımı geriye çevirmek!

‘‘ikisinden biri (diye düşündüm ışık hızıyla): ya korkumun bir dayanağı var ya da bu bir delilik; eğer korkumun bir dayanağı varsa o kadın peşime düşmüş, beni yakalamak üzere olmalı ve benim için bu dünyada ondan kurtuluş yok. Eğer bu bir delilik, vesvese ya da herhangi bir panik durumuysa, zavallı ihtiyarın o kapı eşiğinde soğuktan korunduğunu ya da kapıyı ona açmalarını beklediğini görüp bu durum ve tüm diğerleri için kuşkularım yok olacaktı; böylece, evime sakin sakin ilerlemeye devam edebilecek, bu utanç verici delilikten kurtulacaktım. ‘‘Böylesi bir akıl yürütmenin ardından olağanüstü bir çaba harcayarak başımı çevirdim. Ah! Gabriel! Gabriel! Ne talihsizlik! Uzun boylu kadın sessiz adımlarla beni takip etmişti, tam tepemdeydi, yelpazesi bana değecekti, başı neredeyse omzumun üzerindeydi.

“Neden? Ne için, sevgili Gabriel? Kadın bir hırsız mıydı? Gerçekten de kılık değiştirmiş bir erkek miydi? Ondan korktuğumu anlayan alaycı bir ihtiyar mıydı? Yoksa kendi korkaklığımın yarattığı bir düş müydü? İnsanların zayıflıkları ve hatalarıyla eğlenen bir hayalet miydi?

“Bir dakika içinde aklımdan geçenleri sana anlatmaya çalışsam sonu gelmez! Ne çare, umacı gördüğünü sanan dört yaşındaki bir çocuk gibi çığlık atıp Montera Sokağı’na çıkana kadar koştum.

“Oraya vardığımda, sanki büyülenmiş gibi, korkum bir anda silindi gitti. Ne var ki, Mon-tera Sokağı’nda da yalnız başımaydım! Bunun üzerine, başımı J ardines Sokağı’na doğru çevirdim, sokak boyunca evler uzayıp gidiyordu, üç sokak lambası ve Peligros So-kağı’ndaki aynalı bir lambanın ışığıyla hey yer yeterince aydınlıktı, *uzun boylu kadın* o yöne gitmişse bile gözümden kaçmasına yetecek denli karanlık yoktu; ama çok şükür ki orada durduğunu

ya da yürüdüğünü görmedim, kesinlikle bu sokakta değildi! Her şeye rağmen, tekrar kendi sokağıma girerken çok dikkatli davrandım.

‘‘Bu delibozuk kadın, dedim kendi kendime, başka bir kapı aralığına saklanmış olmalı! Ama sokak lambalarının ışığı altında, bulunduğum yerden ben onu fark etmeden hareket etmesi imkânsızdı.

“O sırada, Caballero de Gracia Sokağı’nda bir gece bekçisinin belirdiğini gördüm ve yerimden ayrılmadan onu çağırdım. Onu boş yere çağırmadığımı anlatmak ve merakını uyandırmak için Jardines Sokağı’nda kadın gibi giyinmiş bir adam olduğunu, belki de Peligros Sokağı’na girdiğini, eğer öyle yaptıysa oradan da Aduana Sokağı’na yöneleceğini söyledim; ben öbür çıkışta sessizce bekleyecektim ve, tüm belirtilerin gösterdiği üzere, bir hırsız ya da katil olan bu adamın kaçacak yeri kalmayacaktı. Gece bekçisi kabul etti, Aduana Sokağı’nın yolunu tuttu ve bekçinin ışığını sokağın öbür ucunda görünce ben de korkusuzca sokağa daldım.

""Kısa süre sonra sokağın ortasında buluştuk, kapı kapı yoklamamıza rağmen, ikimiz de hiç kimseyle karşılaşmamıştık. "Bir eve girmiş olmalı,’ dedi gece bekçisi.

""Ertesi gün başka bir yoldan gidip gelmeye kararlı bir halde evimin kapısını açarken, "Oyle olmalı,’ diye karşılık verdim.

""Birkaç dakika sonra, sadık hizmetçim Jo-se’yi rahatsız etmemek için kapı kolunu hep üzerimde taşıdığım dairemdeydim.

""Ne var ki, o gece hizmetçim beni bekliyordu. Kasımın on beşini on altısına bağlayan gece başıma gelen felaketler henüz bitmemişti. “‘Ne oldu?’ diye sordum, şaşkınlıkla. Gözle görülür bir telaş içindeki hizmetçi, "Kumandan Falcon, burada, saat on birden iki buçuğa kadar gelmenizi bekledi ve yatmak için eve gelirseniz üstünüzü değiştirmemenizi, zira şafakla beraber geri döneceğini söyledi,’ dedi.

""Bu ve benzeri sözler, sanki bana kendi ölümümü haber veriyormuş gibi, beni acıdan, korkudan kaskatı bıraktı. Jaen’de yaşayan çok sevgili babamın, kronik hastalığı yüzünden o kış çok sık ve tehlikeli krizlerden mustarip

olduğunu biliyordum ve kardeşlerime yazdığı mektupta, ani bir ölüm halinde, hana haberi en makul biçimde verecek olan Kumandan Falcon'a telgraf çekmelerini söylemişti. Aklım almıyordu ama babamın ölmüş olmasından şüpheleniyordum.

''Bir tabureye oturup günün doğmasını, dostumun gelmesini ve beraberinde getireceği ıstırap yüklü resmi pusulayı bekledim. Zalim bir bekleyiş içinde geçen o iki saat boyunca ne kadar acı çektiğimi Tanrı biliyor, o saatler boyunca (ayrıca bunun biraz evvel anlattığım hikâyeyle de ilgisi var) aklımdan, görünüşte birbiriyle ilintisiz ama korkunç, ürkünç bir öbek oluşturan üç farklı şey geçiyordu: kumarda kaybettiklerim, *uzun boylu kadınla* karşılaşmam ve onurlu babamın ölümü!

"Saat tam altıda Komutan Falcon odama geldi ve sessizlik içinde bana baktı. Tesellisi olmayan bir üzüntüyle, ağlayarak kollarına atıldım ve o da beni okşayarak haykırdı: 'Ağla, evet oğlum, ağla! Keşke defalarca hissede-bılse ınsan bu acıyı!'"

IV.

"Dostum Telesforo da," diye devam etti Gab-riel, bir kadeh şarabı daha midesine indirdikten sonra, "hikâyenin bu yerine geldiğinde bir an durup dinlenmişti, sonra şu sözlerle anlatmaya devam etti."

"Eğer hikâyem burada bitseydi, sen de bunda sıradışı, olağanüstü bir yan bulamayacak ve o zamanlar bunu kendilerine anlattığım sağduyulu iki insanın söylediği şeyi tekrarlayacaktın. Canlı, güçlü bir düşgücü olan her kişinin kendine özgü korkuları olduğunu, benim korkumun da geceleri dolaşan yalnız kadınlara dayandığını ve Jardines Sokağı'ndaki ihtiyar kadının, ben çığlığı basıp koşarak kaç-masam sadaka isteyemeye yeltenecek evsiz barksız bir yoksul ya da gönül işlerinde pek de iffetli sayılamayacak iğrenç bir kenar mahalle güzeli olduğunu söylediler.

"Ben de böyle olduğuna inanmak istedim; birkaç ay geçtikten sonra gerçekten inandım da; hayatımın o yıllarında, bir daha o *uzun boylu kadınla* karşılaşmayacağımdan emin olarak rahatladım. Bugün ise, tam tersine, onunla tekrar karşılaşmak için her şeyimi verirdim.

‘“Ama neden?’

“‘Onu oracıkta öldürmek için!’

‘“Seni anlamıyorum.’

‘“Eğer sana onunla üç hafta evvel, zavallı J oaquina’nın acılı ölüm haberini almadan birkaç saat önce tekrar karşılaştığımı söylersem anlayacaksın.’

‘“Anlat, anlat!’

“‘Anlatacak fazla şey kalmadı. Saat sabahın beşiydi, eski sevgilim, dul bayan T.’nin evinde geçirdiğim son gecenin ardından dönüyordum; ama bu bir aşk gecesi değil, amansız kavgalar ve bitmez tükenmez ağlayıp sızlamalara geçen bir geceydi, zira tam o sıralarda, Santa A.gueda’da toprağa vermekte oldukları talihsiz sevgilimle evleneceğimi haber vermemin ardından bu ayrılık kaçınılmaz olmuştu.

‘‘Henüz gün tam olarak ağarmamıştı; ama doğuya doğru uzanan sokaklarda tan ağarıyordu. Sokak lambalarını söndürüyorlar, gece bekçileri de gözden kayboluyordu; hen Lobo Sokağı’nı dikine kesen Prado Sokağından geçerken, Jardines Sokağı’nda rastladığım ürkünç kadın, sanki Cortes Meyda-nı’ndan gelip Santa Ana Meydanı’na gidiyormuş gibi, önümden geçiverdi.

‘‘Bana bakmadı, heni görmediğini sandım. Uç yıl önce giydiği elbiselerin aynılarını giyiyor, elinde aynı yelpazeyi tutuyordu. Titremem ve korkum benzersiz bir hal aldı. Onun peşisıra Prado Sokağını hızla geçtim ve kafasını çevirmediğinden emin olmak için gözümü ondan ayırmadım; Lobo Sokağı’nm diğer bölümüne vardığımda, çok güçlü bir akıntıyı yüzerek geçmiş gibi soluklandım ve sonra, korkudan çok sevinç içinde, buraya doğru gelmeye haşladım, zira çok yakınından geçtiğim halde beni fark etmediğini, bu sayede iğrenç cadıyı atlatıp ondan kurtulduğumu sanıyordum.

“Evimin yakınlarında, birden, kurnaz kadının beni görüp tanımış olabileceğini düşününce, korkudan peyda olan bir baş dönmesine tutuldum: heni görmezlikten gelmiş olabilir, böylece, halimden memnun, hâlâ karanlık

olan Lobo Sokağı’na girdiğimde üzerime çullanabilirdi, peşimden gelmiş olabilirdi, belki de o anda üzerime çıkmaya hazırlanıyordu.

“Arkamı döndüm ve işte, oradaydı! Hemen arkamda, elbiseleri neredeyse bana sürünüyor, melun ve aşağılık gözleri bana bakıyor, dişlerindeki iğrenç aralığı göstererek gülüyor, çocuksu korkumla eğlenircesine, alay ederek yelpazesini sallıyordu!

“Dehşet duygusu çılgın bir öfkeye, vahşi bir kızgınlığa dönüştü ve cüsseli moruğun üzerine atıldım; bir elimle boğazına yapışıp onu duvara savurdum ve diğer elimle, nasıl da iğrençti, diğer elimle de yüzünü, göğsünü, kırlaşmış, birbirine girmiş saçlarını, onun bir insanoğlu ve aynı zamanda kadın olduğundan emin olana dek yokladım.

“O ise aynı anda hem boğuk hem de tiz bir sesle uluyor, bu uluma bana yapmacık geliyordu; sanki hissetmediği bir korku ve acının ikiyüzlü ifadesiydi, ağlıyormuş gibi yapıyor, sırtlan gözleriyle bana bakıyordu: ‘“Neden benden kaçtınız?’

“Bu sözler korkumu artırırken öfkemi azalttı. ‘Demek daha önce beni gördüğünüzü hatırlıyorsunuz!’ diye haykırdım.

‘‘Sanırım öyle, hayatım,’ diye cevap verdi, acı bir alayla. ‘San Eugenio gecesinde, J ar-dines Sokağı’nda, üç yıl önce.’ Diklerime kadar ürperdim.

‘"Ama siz kimsiniz?’ diye sordum, ona bakmadan. ‘Neden peşimden koşuyorsunuz? Benimle ne işiniz var?’

‘“Ben zayıf bir kadınım,’ diye cevap verdi, şeytani bir ifadeyle. ‘Siz sebepsiz yere benden nefret ediyor, korkuyorsunuz. Eğer böyle değilse, saygıdeğer beyefendi, neden beni ilk gördüğünüzde öyle kaçtınız?’

‘“Çünkü doğduğumdan beri sizden tiksiniyorum. Çünkü siz hayatımdaki şeytansınız!’

‘“Yani beni uzun süreden beri tanıyor musunuz? Oyleyse bana bakın, oğlum, ben de size bakayım!’

‘“Siz beni tanıyordunuz ha! Ne zamandan berı? ’’

“‘Sen daha doğmadan önce! Uç yıl evvel seni benim yanımdan geçerken gördüğümde, kendi kendime, *‘İşte o’* dedim.’

‘‘"Ama ben sizin için ne ifade ediyorum? Sizin benim için öneminiz ne?’

‘‘Ihtiyar kadın, yüzümün yarısını kaplayan bir tükürük savurarak, ‘Şeytan!’ dedi ve elimden kurtulup hızla koşmaya başladı, uçuşan etekleri dizlerinin üzerine dek çıkıyor, ayaklarını yere vursa da hiçbir ses çıkmıyordu.

‘‘Ona yetişmeye çalışmak delilikti! Ayrıca San Jeronimo Caddesi’nden ve Prado Soka-ğı’ndan insanlar geçmeye başlamıştı. Artık gün tamamen doğmuştu. *Uzun boylu kadın,* koşarak ya da uçarak, güneşin aydınlattığı

Huertas Sokağı’na kadar ilerledi, orada bana bakmak için durdu, elinde kapalı duran yelpazesini sopa gibi defalarca sallayarak gözdağı verdi ve sonra bir köşede gözden kayboldu. “Biraz daha sabret, Gabriel! Ruhumu, hayatımı altüst eden bu mesele burada bitmedi! Beni iki dakika daha dinle.

""Evime girdiğimde, bana sevgili J oaqui-na’mın, nişanlımın, yeryüzündeki tek erinç ve mutluluk kaynağımın, önceki gece Santa Agueda’da ölmüş olduğunu haber vermek için gelen Albay Falcon’la karşılaştım. Kızın bahtsız babası, haberi bana iletmesi için Fal-con’a telgraf çekmişti, oysa ben, bir saat önce hayatımın şeytanıyla karşılaştığımda bunu tahmin etmeliydim. Şimdi, mutluluğumun ezeli düşmanı olan bu ihtiyar kadını, bu iğrenç ihtiyarı, kaderimin bu vücut bulmuş bahtsızlığını neden öldürmem gerektiğini anlıyor musun?

“öldürmek mi dedim? O bir kadın mı? Bir insan mı? Neden doğduğumdan beri onun varlığını sezinledim? Neden görür görmez beni *tanıdı?* Neden başıma hep bir felaket geldiğinde karşıma çıkıyor? O bir şeytan mı? Olüm mü? Yaşam mı? Deccal mı? Kim? Ne?”

v.

""Sevgili dostlarım,” diye devam etti Gabriel, ""sizi, anlattığım hikâyede doğaüstü ya da insanüstü şeyler olmadığını göstermek için dile getirmeyi

düşündüğünüz fikir ve sözlerden, benim Telesforo'yu sakinleştirmek için söylediğim şeylerin aynısını, tıpatıp aynısını bir kez daha yinelemekten kurtarayım. Elbette daha fazlasını da söyleyebilirsiniz; dostumun yarı deli olduğunu söyleyebilirsiniz ki zaten hep öyleydi; ayrıca kimilerinin *ani korku*, kimilerinin *sayıklamalı hezeyan* dediği bir hastalıktan mustaripti; uzun boylu kadınla ilgili olarak anlattığı her şey tümüyle doğru olsa bile, olayların ve tarihlerin umulmadık *tesadüflerle* açıklanması gerektiği de söylenebilir; ayrıca, son olarak, o zavallı ihtiyar kadının da bir deli, bir yankesici, bir dilenci ya da, zihninin berrak ve sağlıklı olduğu bir ara bizzat hikâyemin kahramanının da kendi kendisine söylediği gibi, bir erdem kumkuması olduğu söylenebilir." "Alâ!" diye atıldı Gabriel'in dostları, birbiri ardına. "Biz de sana benzer bir karşılık verecektik. "

"Oyleyse, beni birkaç dakika daha dinleyin ve birazdan sizin yanılacağınız gibi benim de bir zamanlar nasıl yanıldığımı görün. Ne yazık ki, yanılmayan tek kişi Telesforo idi. Ah, yeryüzünde olup biten bazı şeyleri açıklamak için *delilik* kelimesini ağza almak ne kolay!"

"Konuş, konuş!"

"Sadede geliyorum; bu sefer, son bir kez, başlamadan önce şarap içmeden, hikâyemi kaldığım yerden anlatmaya devam edece-gım. "

VI.

''Telesforo ile aramızda geçen bu konuşmadan birkaç gün sonra, görevim gereği Alba-cete'ye gittim; aradan birkaç hafta geçmemişti ki, kamu işleri yapan bir müteahhitten zavallı dostumun sarılık hastalığı yüzünden korkunç bir kriz geçirmiş olduğunu öğrendim; yemyeşil kesilmiş, bitkin bir halde koltuğunda oturuyor, ne çalışıyor ne de kimseyi görmek istiyormuş ve doktorlar onu kurtarma umudunu tümüyle kaybetmişler. Bunun üzerine, mektuplarıma neden cevap vermediğini anladım ve her defasında daha ümitsiz ve üzüntü verici haberlerini Albay Falcon'dan almak zorunda kaldım.

"Beş ay uzak kaldıktan sonra, Madrid'e uon-düğüm gün Tetuan Savaşı'nın telgrafı geldi. Sanki dünmüş gibi hatırlıyorum. Kaçınılmaz olarak, o akşam bir *Ispanya Postası* aldım ve gazetede ilk okuduğum haber, Teles-foro'nun

ölüm haberiydi, ertesi gün yapılacak cenaze merasimi için bir de davet yazısı vardı.

“Tahmin edeceğiniz gibi, bu üzüntü verici töreni kaçırmadım. San Luis Mezarlığı’na vardığımda (ki oraya cenaze arabasının çok yakınında giden arabalardan biriyle ulaşmıştım), kalabalık arasında, ihtiyar ve Ç,ok uzun boylu bir kadın dikkatimi çekti. Olü gömücülere, çok küçük bir yelpazeyle, açık ve kasvet dolu mezara giderken tutacakları yolu işaret ediyordu ve zafer kazanmış gibi bir tavrı vardı.

“Daha ilk bakışta, korku ve şaşkınlıkla, onu tanıdım. O, Telesforo’nun amansız düşmanıydı; tıpkı onun tarif ettiği gibi, çok büyük bir burnu, cehennemi gözleri, dişlerinde tik-sinç bir aralık, pamuklu bezden baş örtüsü, cüret ve alay asası gibi elinde tuttuğu küçücük bir yelpazesi vardı.

‘‘Birden ona baktığımı fark etti ve sanki beni tanımış gibi, sanki onu tanıdığımın farkına varmış gibi, sanki merhumun bana Jardi-nes ve Lobo sokaklarında yaşadığı sahneleri anlattığını hissetmiş gibi, meydan okurcasına, talihsiz dostumu avcunda tutan nefretin kalıtçısının artık ben olduğumu ilan eder gibi, anlamlı bir tavırla bakışını bana çevirdi.

“Bu yeni *rastlantılar* ya da *tesadüflerin* olağanüstülüğü karşısında son derece korktuğumu itiraf ediyorum. Telesforo ile esrarengiz ihtiyar kadın arasında, dünyevi yaşamdan da önce kurulmuş doğaüstü bir ilişki olduğunu açıkça görüyordum; ama böyle bir anda, aynı bahtsızlığın kalıtçısı olma tehlikesi karşısında, sadece kendi yaşamım, kendi ruhum ve kendi mutluluğum için endişeleniyordum.

“Uzun boylu kadın gülmeye başladı, düşüncelerimi okumuş ve orada bulunanlara korkaklığımı ilan ediyormuş gibi, rezilane bir tavır takınarak yelpazesiyle beni işaret etti. Ben yere düşmemek için bir dostumun koluna yaslanmak zorunda kaldım; bunun üzerine, o, acır ya da hakir görür gibi bir hareket yapıp topuklarının üzerinde döndü ve kutsal bölgenin içine daldı, kafası bana çevrili, hem yelpazesini sallayıp hem de beni selamlayarak, kırıta kırıta, kim bilir ne şeytanlıklar düşünerek, mezarlarla dolu sütunların ve avluların oluşturduğu labirentte, sonsuza dek gözden kayboldu.

Sonsuza dek diyorum çünkü aradan on beş yıl geçmesine rağmen onu bir daha görmedim. Eğer bir insansa, şimdiye kadar ölmüş olmalı; yok değilse, eminim benim uğraşmaya değmeyeceğimi düşündü. “Neyse, konuya dönelim! Böylesine tuhaf olaylar karşısında sizin fikriniz nedir? Bu olanlara hâlâ *doğal* şeyler diyebiliyor musunuz;

*

* *

Az önce okuduğunuz hikâyenin ya da öykünün yazarı olarak, Gabriel’in yoldaşlarının ve dostlarının verdiği cevapları buraya koymam gereksiz olurdu, zira her okur, önünde sonunda, konuyu kendi duyguları ve inançları doğrultusunda değerlendirmelidir.

Sonuç olarak, bu bölüme son noktayı koymayı yeğliyorum, Guadarrama’nın doruğundaki o sık ağaçlı yerde, bu unutulmaz günü birlikte geçiren altı gezgine en içten ve sevgi dolu selamlarımı göndermeyi unutmadan elbette.

Valdemoro, 25 Ağustos 1881